

Begroting 2014

Aanbiedingsbrief	5
Autorisatie	23
Beleidsbegroting	25
Programmaplan	27
Burger en Bestuur	29
Lokale democratie	29
Dienstverlening	30
Werk en inkomen	35
Werkgelegenheid	36
Inkomen en Reïntegratie	37
Nieuwkomers	41
Inkomensondersteuning	42
Veiligheid	47
Openbare orde en veiligheid	47
Rampenbestrijding	49
Brandweer	50
Onderwijs en Jeugd	53
Onderwijs huisvesting	53
Lokaal onderwijsbeleid	55
Lokaal jeugdbeleid	56
Bouwen, wonen en milieu	59
Ruimtelijke ontwikkeling	60
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	63
Milieu	65
Openbare Ruimte	69
Verkeer	70
Groen	72
Begraafplaatsen	73
Vrije tijd	75
Sport	75
Recreatie	77
Cultuur	78
Zorg en Welzijn	81
Sociale samenhang en leefbaarheid	82
Wmo	83
Algemene middelen	87
Financiën	87
Bedrijfsvoering	88
Paragrafen	91
Lokale heffingen	93
Weerstandvermogen en risicobeheersing	99
Kapitaalgoederen	105
Gemeentelijke gebouwen	109
Bedrijfsvoering	119
Verbonden partijen	123
Subsidies	131
Financiële begroting	133
Samenvatting financiële begroting	135
Incidentele baten en lasten	139
TW compensatiefonds	139
Investerings	140
Geldleningen en waarborgsommen	141
Reserves en voorzieningen (bedragen x € 1.000)	142
Financieringsstructuur	145
EMU saldo / Wet hof	145
Uitgangspunten meerjarenraming	147
Meerjarenbegroting 2014 - 2017	151

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Verzenddatum:

Raadsvergadering: 7 november 2013

Agendapunt:

Onderwerp: Begroting 2014

Behandelend ambtenaar: Inge Derks

Telefoon: 0593 342 **E-mailadres:** i.derks@middendrenthe.nl

Portefeuillehouder: E. Dolfing

Programma('s)

- ☒ Burger en bestuur
- ☒ Werk
- ☒ Veiligheid
- ☒ Onderwijs en jeugd
- ☒ Bouwen, wonen en milieu
- ☒ Openbare ruimte
- ☒ Vrije tijd
- ☒ Zorg en welzijn
- ☒ Algemene middelen

Voorstel:

1. de begroting 2014 vaststellen;
2. de budgetten overeenkomstig het in deze begroting opgenomen programmaplan autoriseren op het niveau van de deelprogramma's;
3. de investeringskredieten autoriseren zoals opgenomen in het programmaplan en de paragraaf kapitaalgoederen.

Samenvatting:

De gemeenteraad stelt de begroting 2014 vast. De gemeenteraad volgt daarin een vaste koers door zowel te investeren als – dit jaar beperkt in omvang - te bezuinigen.

1. Inleiding

Omdat het ons om de mensen gaat!

Met deze woorden hebben we ons coalitieakkoord kleur gegeven.

We zijn druk bezig met plannen, beleid, zaken, verantwoording, processen, procedures enzovoort. Jargon dat we in ons dagelijks bestuurlijk leven maar al te vaak tegenkomen en waar we ook gemakkelijk gebruik van maken.

Toch gaat het ons er om dat door al dat bestuurlijk en ambtelijk werk heen de mensen in onze gemeente centraal blijven staan.

Daaraan hebben we deze coalitieperiode gewerkt en daaraan mag ook de begroting voor 2014 bijdragen.

Van Perspectiefnota naar Begroting

In de Perspectiefnota 2014 hebben we uitgebreid vooruit en terug gekeken. In de wetenschap dat de begroting 2014 de laatste in deze coalitieperiode is.

We gaan dat in deze aanbiedingsbrief niet herhalen maar focussen op de veranderingen die zich na de Perspectiefnota hebben voorgedaan.

We zijn er blij mee dat er bij college en gemeenteraad voor de grote lijnen van het beleid brede overeenstemming is. Vanuit die startpositie hebben we de conceptbegroting 2014 verder vormgegeven.

Opbouw

De opbouw van deze aanbiedingsbrief is de volgende.

- We benoemen een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor de (financiële) situatie van de gemeente (paragraaf 2).
- We geven inzicht in de financiële veranderingen sinds de Perspectiefnota (paragraaf 3).
- We zetten vervolgens op een rij waar we in de begroting anders kiezen dan in de perspectiefnota (paragraaf 4).
- We besteden aandacht aan de lokale lasten (paragraaf 5).
- We lichten in het kort het meerjarenperspectief toe (paragraaf 6).

Na de aanbiedingsbrief volgt een apart hoofdstuk “Bestedingsplan”. In dat hoofdstuk staan alle bestedingsvoorstellen op een rij, per onderwerp met een korte toelichting.

2. Ontwikkelingen

Een aantal ontwikkelingen is van groot belang voor de (financiële) situatie van de gemeente. Hoewel ze in de Perspectiefnota ook al min of meer aan de orde zijn geweest, zijn ze van zo veel belang dat we er hier apart aandacht aan geven.

Transities Sociaal Domein

De drie transities in het sociaal domein (de Jeugdzorg, AWBZ en Participatiewet) zullen de komende jaren een grote stempel blijven drukken op de (financiële) agenda van de gemeente.

Omvang budgetten

Er is nog geen definitieve duidelijkheid over de omvang van de budgetten die we als gemeente krijgen. Ook zijn we nog niet in staat om goed in te schatten welke uitgaven we als gemeenten met die budgetten moeten en kunnen doen. Zolang die onzekerheid duurt, blijft er sprake van financiële risico's die we niet in bedragen kunnen uitdrukken.

We blijven de ontwikkelingen op de voet volgen en vertalen die in onze lokale aanpak zodra dat mogelijk is.

Lokaal wat lokaal kan

Daarnaast zijn we voor een deel nog zoekend in de afbakening tussen wat we lokaal en wat we bovenlokaal moeten en willen organiseren. Daarbij vertrekken we als gemeente vanuit het startpunt dat we onze kracht zoeken in de lokale samenleving, in de netwerken die er al bestaan en in onze eigen praktische aanpak. Kortweg: lokaal doen wat lokaal kan.

Op de achtergrond daarvan speelt ook de zorg die we ervaren bij samenwerkingsverbanden. De sturingsmogelijkheden zijn dan vaak beperkt en daarmee staat de democratische legitimatie van zulke verbanden onder druk.

Aan de andere kant is de realiteit dat we een aantal voorzieningen niet op lokaal niveau kunnen regelen, alleen al niet vanwege de geringe aantallen. Voor die noodzakelijke samenwerking zoeken we naar vormen die passend zijn.

Complex proces

Al met al gaat het bij de transities om een bijzonder complex proces. Daarin spelen, zoals hiervoor beschreven, de financiële onzekerheid en de samenwerkingsvragen een belangrijke rol. Maar ook het vaak lange wachten op beleidsmatige duidelijkheid vanuit het Rijk heeft invloed. Daar komt bij dat er, met name op het terrein van de Jeugdzorg en de AWBZ, sprake is van veel partners en partijen met verschillende belangen en posities.

Samen op

We hebben begin 2013 een start gemaakt om als gemeenteraad en college in dit transitieproces zoveel mogelijk en zo tijdig mogelijk samen op te lopen. Daarmee gaan we in 2014 zeker verder!

Economische situatie

We hebben een aantal jaren van economische tegenwind achter de rug. Deze ontwikkeling heeft zijn weerslag op het lokale leven en het lokale beleid.

Een paar voorbeelden daarvan die zichtbaar worden in de begroting 2014.

Uitkeringen en maatschappelijke ondersteuning

De stijgende werkloosheid en de druk op het inkomen – die bij lagere inkomens vaak het hardste aankomt – leiden tot een toenemend aantal bijstandsuitkeringen. Direct en indirect is het ook merkbaar in het toenemend beroep op schuldhulpverlening en andere vormen van maatschappelijke ondersteuning. Juist in deze context zijn we als overheid (zie de drie transities) bezig om verantwoordelijkheden terug te leggen bij de burgers zelf en hun directe omgeving. Op deze manier ontstaat er een nieuwe balans tussen de verantwoordelijkheden van de burgers en de overheid. Of, om het met de woorden van de Troonrede te zeggen: de samenleving verandert langzaam maar zeker van een verzorgingsstaat in een participatiesamenleving.

Algemene uitkering

De economische crisis leidt de komende jaren ongetwijfeld ook tot een lagere algemene uitkering vanuit het Rijk. Dat betekent dat we onze eigen begrotingen sluitend zullen moeten krijgen door maatregelen die leiden tot verandering en besparing. Daarbij verwachten we dat de (nieuwe) gemeenteraad en het (nieuwe) college gebruik kunnen maken van de ambtelijke inventarisatie van besparingsmogelijkheden die er eind 2013 zal liggen.

Regionalisering hulpverlening en vergunningverlening/handhaving milieu

Op twee terreinen wordt het jaar 2014 een jaar waarin veranderingen daadwerkelijk hun beslag krijgen. Zowel de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD) als de Veiligheidsregio Drenthe (VRD, voorheen de Hulpverleningsdienst Drenthe -HVD) starten op 1 januari 2014.

Ook voor medewerkers heeft dit gevolgen. Een aantal medewerkers van de gemeente gaat op 1 januari 2014 over naar de RUD. En de vrijwilligers bij de brandweer krijgen in 2014 ook met de nieuwe organisatie te maken.

Beide ontwikkelingen brengen frictiekosten met zich mee. We gaan er vooralsnog van uit dat de eigen organisatie die frictiekosten op kan vangen. Mocht dat niet mogelijk zijn, bovenop de bezuinigingstaakstelling voor bedrijfsvoering van € 150.000 in 2014, dan zullen wij een beroep doen op de C-reserve, zoals we dat in de Perspectiefnota al hebben aangegeven.

We hebben hiervoor al onze kanttekeningen verwoord bij de regionaliseringstendens. Die kanttekeningen passen ook bij de RUD en VRD. Tegelijk zetten we ons voluit in om, nu de samenwerking een feit is, daarin constructief en positief mee te werken, mee te denken en mee te beslissen.

Verkiezingen

In 2014 gaan de inwoners van Midden-Drenthe weer naar de stembus om een nieuwe gemeenteraad te kiezen.

Dat betekent dat we in deze begroting relatief terughoudend zijn in het opstarten van nieuwe activiteiten en plannen die voor meer jaren effect hebben.

Er zullen in de aanloop naar de verkiezingen, binnen en buiten het gemeentehuis, weer veel politieke discussies gevoerd worden. We vertrouwen er op dat ze de betrokkenheid op en het vertrouwen in de lokale politiek een positieve stimulans geven.

3. Veranderingen na de Perspectiefnota

Bij het schrijven van de Perspectiefnota was de verwachting dat het saldo van de begroting 2014 ongeveer € 300.000 positief zou zijn en dat we daartegenover rekening zouden moeten houden met € 300.000 tegenvallers als gevolg van de rijksbezuinigingen. Met andere woorden: we zouden zonder verdere bezuinigingen de begroting sluitend kunnen krijgen.

Op basis van actuele feiten en verwachtingen is het beeld tot op zekere hoogte onveranderd: het begrotingssaldo is naar verwachting afgerond € 210.000 maar we moeten daarnaast rekening houden met € 600.000 tegenvallers door rijksbezuinigingen in plaats van de verwachte € 300.000. Voor deze € 600.000 baseren wij ons op de informatie zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten die recent heeft verspreid.

Het positieve begrotingssaldo en de resterende structurele bestedingsruimte 2014 bieden ruimte om die € 600.000 op te kunnen vangen. Dat betekent dat we die ruimte daarvoor willen laten staan gedurende het komende jaar. We kunnen die ruimte dan in beginsel niet voor nieuwe wensen of andere tegenvallers inzetten.

Net zoals we dat andere jaren doen, verwerken we de uitkomsten van de septembercirculaire niet in de begroting, maar in de voorjaarsnota 2014. Uiteraard informeert het college de gemeenteraad wel eerder over de verwachte effecten.

Het zal de nieuwe gemeenteraad zijn die nader gaat beslissen over het opvangen van de verwachte € 600.000 rijksbezuinigingen en over de voorjaarsnota 2014. De huidige gemeenteraad geeft daar met deze terughoudende aanpak ook daadwerkelijk de ruimte voor.

4. De keuzes na de Perspectiefnota

In dit hoofdstuk geven wij een toelichting op het bestedingsplan. Er zijn drie bestedingswensen bij gekomen.

Daarnaast is het beschikbare bedrag aan incidentele bestedingsruimte aangepast van € 936.240 in € 892.025.

Verder is bestedingsplan ongewijzigd.

De drie bestedingswensen zijn de volgende.

Bevrijdingsfestival 2014

In 2014 start het landelijke Bevrijdingsfestival in Assen. In de VDG is afgesproken dat daarom alle Drentse gemeenten hier een incidenteel bedrag van € 0,10 per inwoner voor beschikbaar stellen. Het gaat om € 3.400.

Sport Drenthe

Sport Drenthe wil aan de slag met een uitvoeringsprogramma onder de naam "Drenthe beweegt". Onder die vlag vallen verschillende activiteiten die een relatie hebben met andere beleidsterreinen (gezondheid, onderwijs, recreatie en toerisme en economie). De provincie betaalt 60% van de kosten, de gemeenten samen 40%. In een VDG-overleg is afgesproken dat ook hiervoor een bedrag beschikbaar gesteld zou worden. Daarbij gaat het om € 5.450 per jaar in de jaren 2014 tot en met 2017. We gaan na twee jaar evalueren en daarom is er voor de eerste twee jaren samen een eenmalig bedrag nodig van afgerond € 11.000.

Humanitas

Bij de vaststelling van de begroting 2013 heeft de gemeenteraad besloten om aan Humanitas eenmalig een subsidie toe te kennen van € 1.500, in afwachting van de vaststelling van de WMO-nota.

Het voorstel is nu om deze subsidie structureel op te nemen in de begroting.

In schema

<i>nr</i>	<i>omschrijving</i>	<i>krediet (met structu- rele lasten)</i>	<i>struct. lasten</i>	<i>incid. lasten</i>
1.	Gebied achter de Schapendrift Beilen			100.000
2.	IHP/MFA Westerbork	1.300.000	71.500	
3.	IHP/Zuiderenk Wijster	150.000	8.250	
4.	Bruggenbeheer – brug no 7 Drijber	300.000	24.000	
5.	Lidmaatschap Drentse Bedrijven Locaties			8.100
6.	Promotie door deelname beurzen		10.000	
7.	Centrumgebied Beilen			50.000
8.	Buitengewoon opsporingsambtenaar (Boa)			20.000
9.	't Geruzie Veurbij		12.500	
10.	Stimulering recreatie Drentse Hoofdvaart			10.000
11.	Jeugdvoorziening Korhoenlaan Beilen-West			25.000
12.	Speelvoorzieningen Nagtegaal Beilen	25.000	5.750	
13.	Pilot Drents Groen / Groenplan Wijster			25.000
14.	Infrastructuur Zuidmaten	700.000	56.000	
15.	Herinrichting infrastructuur Westerbork	2.000.000	160.000	
16.	Uitvoering Drank- en Horecawet			10.000
17.	Accommodaties buitensport			50.000
18.	Wandelroute Stroompad			13.500
19.	Deelname EDR		10.000	
20.	Bevrijdingsfestival 2014			3.400
21.	Sport Drenthe			11.000
22.	Humanitas		1.500	
totaal		4.475.000	359.500	326.000
totaal beschikbaar			750.000	892.025
saldo			390.500	566.025

Bezuinigingen

Er is in 2014 geen sprake van nieuwe bezuinigingen. Zoals in de Perspectiefnota aangegeven, zijn wel de bezuinigingen en inkomstenverhogingen toegepast waarover al bij de begroting 2013 besluiten zijn genomen.

Voor de volledigheid zetten we die hieronder nog een keer op een rij.

nr	maatregel	bedrag	nr	maatregel	bedrag
1.	Toeristenbelasting	€ 38.000	2.	Verslavingszorg	€ 27.000
3.	Indexeringen naar 0% ¹	€ 12.725	4.	Wegen	€ 50.000
5.	Actualisering prognoses ²	€ 25.390	6.	Hertenkampen	€ 33.000
7.	Logopedie	€ 63.745	8.	Bedrijfsvoering	€ 150.000
9.	Wmo individuele voorzieningen	€ 75.000			
				totaal	€ 474.860

5. Lokale lasten

Lokale lasten

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar de volgende belastingen en heffingen: de onroerendzaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Leges en dergelijke dragen het karakter van een betaling voor individuele diensten en tellen daarom in de lokale lastendruk niet mee. De kosten van leges kunnen immers ook nooit hoger zijn dan de werkelijke kosten.

OZB

Voor de OZB gelden de afspraken zoals vastgelegd in het coalitieakkoord. Voor de begroting 2014 geldt het percentage zoals genoemd in de CBS-prognose van maart 2013, te weten 2%. De OZB-tarieven zullen dus in 2014 met 2% stijgen, het percentage dat dient als inflatiecorrectie.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Uitgangspunt bij het vaststellen van deze beide heffingen is dat we schommelingen in de lokale lasten zoveel mogelijk voorkomen. Daarvoor bestaan ook egaliseriereserves. Zoals we ook de afgelopen jaren hebben gedaan, beoordelen we de effecten van deze beide heffingen samen.

Zoals het zich laat aanzien zijn de kosten van afvalverwerking in 2014 en 2015 dusdanig hoog dat het huidige tarief met € 25 zal moeten stijgen. Omgekeerd is er binnen het rioleringsbeleid ruimte om het tarief met € 25 te verlagen.

Per saldo blijven deze beide heffingen daarmee op het niveau van 2013, waarmee we een voor de inwoners gelijk blijvende situatie realiseren.

In deze context past ook een verhoging van de tarieven voor het brengen en halen van afval, zoals in het schema hierna staat aangegeven.

¹ dit betreft een financieel-technische bezuiniging.

² idem

Vanaf 2016 lijkt er ruimte te gaan ontstaan in de kosten van afvalverwerking, terwijl de rioolkosten dan naar verwachting weer gaan stijgen. Uitgaande van wat we op dit moment weten, lijkt het saldo van de lokale lastendruk ook vanaf 2016 stabiel te kunnen blijven. Tegelijk past daar een voorbehoud, omdat de situatie op dat moment toch veranderd kan zijn.

In deze berekeningen is geen rekening gehouden met het eventueel op termijn aanschaffen van nieuwe containers. Zoals bij eerdere discussies daarover in de gemeenteraad is aangegeven, komen de kosten en baten van zo'n maatregel op dat moment apart in beeld.

In schema

Rioolheffing

tarief 2013	tarief 2014
€ 248,50	€ 223,50

Afvalstoffenheffing

huishouden	2013	2014
1 persoonshuishouden	€ 160	€ 185
2 persoonshuishouden	€ 182	€ 207
3 en meerpersoonshuishouden	€ 205	€ 230

Tarieven milieustraat en ophalen grof vuil

brengen naar milieustraat			ophalen grof vuil	
soort	oud	nieuw	oud	nieuw
kofferbak (0,5 m3)	€ 3,75	€ 5	€ 21,50 per m ³	€ 30 per m ³
enkelasser (1 m3)	€ 7,50	€ 10		
tandemasser (2 m3)	€ 15	€ 20		

6. Meerjarenperspectief

Het perspectief

Op dit moment is de verwachting voor de komende jaren de volgende, waarbij we er dus van uit gaan dat het positieve saldo 2014 nodig zal zijn om verwachte tegenvallers in 2014 op te vangen.

2015	- € 2.297.650
2016	- € 328.900
2017	<u>- € 1.075.438</u>
Totaal t/m 2017	- € 3.701.988

Toelichting

We merken bij deze cijfers het volgende op.

Het gaat om aannames die gebaseerd zijn op beleidsvoornemens e.d. die, zoals altijd, tot op zekere hoogte onzeker zijn. Tegelijk nemen we voor zeker aan dat we, tot welk exacte bedrag dan ook, opnieuw voor grote bezuinigingen staan de komende jaren. Zoals eerder in deze brief al vermeld, is de ambtelijke organisatie bezig om daar voorbereidend werk voor te doen, bruikbaar voor de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college.

Daarnaast noemen we enkele onderdelen specifiek.

- Naar verwachting gaat er in de verdelingen binnen het gemeentefonds verandering komen. Bijvoorbeeld doordat de definitie van woonruimte verandert.
- Er komt een korting voor onderwijshuisvesting. Die korting is al wel in ons perspectief meegenomen.
- De drie transities brengen hun eigen grote onzekerheid mee. Daarmee is in de meerjarencijfers nog geen rekening gehouden. Vooral nog omdat we in beginsel uitgaan van een budgettair neutrale uitvoering. Tegelijk beschikken we nog over onvoldoende feitelijke informatie om dat met grote stelligheid te kunnen formuleren.
- Voor 2015 is al wel besloten om taakstellend te bezuinigen op de bluswatervoorziening (€ 30.000) en de bedrijfsvoering (€ 150.000), maar deze bedragen zijn nog niet verwerkt. Zodra die bezuinigingen gerealiseerd worden, gaat het hierboven genoemde bedrag vanaf 2015 structureel met € 180.000 naar beneden.

Burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris,

de burgemeester,

P.K. Klont

J. Broertjes

Bestedingsplan 2014					
<i>Programma</i>	<i>Deelprogramma</i>	<i>Project</i>	<i>Krediet.</i>	<i>Bedrag voor nieuw beleid structureel</i>	<i>Bedrag voor nieuw beleid incidenteel</i>
Bouwen, wonen en milieu	Dorps- en wijk- vernieuwing & Volkshuisvesting	<i>Het gebied achter de Schapendriift.</i> Dit gebied is de afgelopen jaren langzamerhand achteruit gegaan. In samenwerking met de bewoners gaan we het terrein opknappen door een combinatie van maatregelen zoals het verkopen van stukjes grond en het opknappen van het resterende terrein. Dat doen we in de vorm van een buurtproject. De keuze voor deze aanpak kan betekenen dat de uitvoering wat meer tijd in beslag neemt, maar uiteindelijk een positief sociaal en ruimtelijk effect heeft.			€ 100.000
Onderwijs en jeugd	Onderwijs huisvesting	<i>IHP/MFA Westerbork.</i> De voorbereidingen om te komen tot een Multifunctionele Accommodatie in Westerbork zijn in volle gang. De oorspronkelijke plannen gingen uit van een kredietbehoefte van € 6,1 miljoen. Op basis van een eerste voorlopig ontwerp is er € 1,3 miljoen extra nodig. Daarvoor zijn diverse oorzaken: loon- en prijsstijgingen, verhoging BTW, maatregelen om geluidsoverlast te voorkomen, aanpassing van de gymlokalen en aanpassingen voor Het Orkest. Het nu bepaalde krediet is taakstellend.	€ 1.300.000	€ 71.500	
Onderwijs en jeugd	Onderwijs huisvesting	<i>IHP/Zuideren Wijster.</i> Het dak van de openbare basisschool Zuideren in Wijster moet gerenoveerd worden. Er is door een externe deskundige gekeken naar de noodzaak van de renovatie en de omvang ervan. Op basis van het deskundigenrapport is een bedrag van € 150.000 noodzakelijk als krediet.	€ 150.000	€ 8.250	

Bestedingsplan 2014

Programma	Deelprogramma	Project	Krediet.	Bedrag voor nieuw beleid structureel	Bedrag voor nieuw beleid incidenteel
Openbare ruimte	Verkeer.	Bruggenbeheer – brug no 7 Drijber . Bij inspecties in 2011 en 2012 is duidelijk geworden dat de staaldikte van langs- en dwarsliggers door roest afneemt. De brug wordt daardoor te zwak voor het huidige zware verkeer. De brug is inmiddels 80 jaar oud en nu aan vervanging toe.	€ 300.000	€ 24.000	
Werk en Inkomen	Werkgelegenheid	Drentse Bedrijvenlocaties . Het lidmaatschap van de Drentse Bedrijven Locaties brengt ons in verbinding met de NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland. De komende periode moet blijken of de rol van de NOM en ook onze gemeentelijke betrokkenheid voldoende toegevoegde waarde hebben. Tegelijk is het op dit moment verstandig nog aangehaakt te blijven, zodat we als gemeente in elk geval in beeld zijn bij eventuele projecten en investeringen.			€ 8.100
Werk en Inkomen	Werkgelegenheid	Promotie door deelname beurzen . We hebben als gemeente duidelijke ambities op het gebied van Recreatie en Toerisme, Wonen en Werken. Om die ambities te kunnen realiseren moeten we als gemeente zichtbaar zijn, onder andere op beurzen zoals de beurs Bouwplan en de Open Bedrijven Dagen.		€ 10.000	
Bouwen, wonen en milieu	Ruimtelijke ontwikkeling	Centrumgebied Beilen . Het masterplan Beilen dateert van 2006. Sinds die tijd zijn er diverse ontwikkelingen geweest (economische teruggang, webwinkels e.d.) die vragen om een nieuwe kijk op het centrumgebied in Beilen. Samen met de betrokkenen gaan we bezien hoe we, waar mogelijk door concrete maatregelen, het centrumgebied van Beilen vitaal kunnen houden.			€ 50.000

Bestedingsplan 2014

Programma	Deelprogramma	Project	Krediet.	Bedrag voor nieuw beleid structureel	Bedrag voor nieuw beleid incidenteel
Veiligheid	Openbare orde en veiligheid	Buitengewoon opsporingsambtenaar (Boa) . De Boa voorziet in een behoefte in onze gemeente. De recente evaluatie maakt dat duidelijk. Deze opsporingsambtenaar treedt bemiddelend en corrigerend op als er sprake is van meldingen van kleine overlast. Voorbeelden zijn overlast door dieren, drank, geluid, afval parkeren, jongeren e.d.			€ 20.000
Zorg en Welzijn	Sociale samenhang en leefbaarheid	't Geruzie Veurbij . Door middel van dit project dragen we bij aan het voorkomen en oplossen van burenruzies. Daarmee ondersteunen we als gemeente de sociale samenhang en kracht in straten, wijken en buurten. Omdat andere financieringsbronnen wegvallen, zijn Woonservice en de gemeente nu de enige financiers van dit project. Met dit bedrag blijft het project bestaan op het meest sobere niveau.		€ 12.500	
Vrije tijd	Recreatie	Stimulering recreatie Drentse Hoofdvaart . Het recreatief gebruik van de Drentse Hoofdvaart gaat naar verwachting toenemen, onder andere door de opening van het kanaal Ter Apel – Erica. Zowel de vaart zelf als de omgeving zijn toeristisch interessant gebied. Samen met het Recreatieschap en de gemeenten Assen, Meppel en Westerveld gaan we maatregelen nemen om toeristen te stimuleren te komen en langer te blijven door gebruik te maken van die historie: verhalen verzamelen en daarna verbeelden in bijvoorbeeld informatieborden of verhalenpalen.			€ 10.000
Onderwijs en jeugd	Lokaal jeugdbeleid	Jeugdvoorziening Korhoenlaan Beilen-West . In Beilen-West is behoefte aan meer voorzieningen voor jongeren van pakweg 10 tot 14 jaar. De bewoners zien daarvoor een mogelijkheid door het bestaande terrein aan de Korhoenlaan op te waarderen met een voetbalkooi, enkele survivalonderdelen en meubilair.			€ 25.000

Bestedingsplan 2014

Programma	Deelprogramma	Project	Krediet.	Bedrag voor nieuw beleid structureel	Bedrag voor nieuw beleid incidenteel
Onderwijs en jeugd	Lokaal jeugdbeleid	Speelvoorzieningen Nagtegael Beilen. In het Beleidsplan Spelen (2011) is beschreven dat er in de hele gemeente een aantal verbeteringen nodig is, door het aanleggen van nieuwe speelvoorzieningen of het verbeteren van bestaande speelvoorzieningen. De benodigde middelen zijn begroot op € 100.000. Daarvan is in 2012 € 50.000 besteed. In 2013 hebben we hier geen prioriteit aan gegeven en daarom is er ook geen extra geld in het bestedingsplan opgenomen. Voor 2014 kiezen we voor speelvoorzieningen in de wijk Nagtegael waar veel kinderen wonen maar relatief weinig speelvoorzieningen zijn.	€ 25.000	€ 5.750	
Openbare ruimte	Groen	Pilot Drents Groen. In Wijster leeft bij een groep inwoners de wens om meer fruitbomen in het dorp te krijgen. Landschapsbeheer Drenthe en de BOKD werken aan een projectplan, waarbij ook Dorpsbelangen Wijster is betrokken. Incidentele kosten € 10.000. Het beoogde resultaat: heringerichte erven in en aan de rand van Wijster, waarbij inwoners zelf voor het onderhoud gaan zorgen. Groenplan Wijster. In het Groenbeleidsplan 2006 – 2015 staat ook een aantal maatregelen voor het openbaar groen in Wijster. Het ligt voor de hand om dat meteen op te pakken, in combinatie met de pilot Drents Groen.			€ 25.000

Bestedingsplan 2014

<i>Programma</i>	<i>Deelprogramma</i>	<i>Project</i>	<i>Krediet.</i>	<i>Bedrag voor nieuw beleid structureel</i>	<i>Bedrag voor nieuw beleid incidenteel</i>
Openbare ruimte	Verkeer.	<i>Infrastructuur Zuidmaten.</i> Begin 2013 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor de ontsluiting van de Zuidmaten. Richtinggevend daarbij waren en zijn de afspraken die de gemeente en de DOMO (Friesland Campina) in de herfst van 2012 hebben gemaakt. In 2014 komen de maatregelen tot uitvoering.	€ 700.000	€ 56.000	
Openbare ruimte	Verkeer.	<i>Herinrichting infrastructuur Westerbork.</i> Vanuit de structuurvisie Westerbork hebben gemeenteraad en college diverse besluiten genomen en middelen beschikbaar gesteld. Voor de schoolroutes, het Van Weezelplein en de Molenweg en het doorgaand verkeer is een krediet beschikbaar gesteld van € 2.500.000. We hebben een BDU-subsidie aangevraagd voor een bedrag van € 400.000. Aanvullend daarop is nu een krediet nodig van € 2.000.000 voor de herinrichting van de wegstructuur Westeinde/Hoofdstraat/Oosteinde. Daarmee is voor de herinrichting van de infrastructuur in totaal een krediet van € 4.900.000 beschikbaar, ervan uitgaande dat we de subsidie inderdaad ontvangen. Bij de aanpassingen in de infrastructuur wordt in beperkte mate gelijktijdig ook uitvoering gegeven aan het Groenbeleidsplan 2006-2015. Te denken valt aan het vervangen van verouderde plantvakken en de uitvoering van structuur verbeterende maatregelen.	€ 2.000.000	€ 160.000	

Bestedingsplan 2014

Programma	Deelprogramma	Project	Krediet.	Bedrag voor nieuw beleid structureel	Bedrag voor nieuw beleid incidenteel
Veiligheid	Openbare orde en veiligheid	<i>Uitvoering Drank- en Horecawet.</i> De gemeente heeft een extra taak gekregen: handhaving op basis van de Drank- en Horecawet. Het uitgangspunt is om die taak pragmatisch uit te voeren, aansluitend aan ons eigen beleid. Daarvoor zullen we zo nu en dan specialistische menskracht moeten inhuren. Om te bezien hoe zich dit ontwikkelt, is daarvoor in 2014 incidenteel een beperkt bedrag beschikbaar.			€ 10.000
Vrije tijd	Sport	<i>Accommodaties buitensport.</i> De gemeenteraad heeft in 2013 nieuw beleid vastgesteld voor de accommodaties van de buitensport. Onderdeel daarvan is een heldere afbakening van basisvoorzieningen (verantwoordelijkheid gemeente) en nevenvoorzieningen (verantwoordelijkheid sport). In een beperkt aantal gevallen moet de gemeente basisvoorzieningen aanleggen/aanpassen. Daarbij zal het gaan om redelijk kleine bedragen.			€ 50.000
Vrije tijd	Recreatie	<i>Wandelroute Stroompad.</i> Deze wandelroute is onderdeel van de totale wandelstructuur in en rond Beilen, uiteindelijk leidend tot een rondje Bijlloo. De route legt een verbinding tussen het centrum van Beilen en het buitengebied Alting en Klatering. De route sluit ook aan bij de Roel Reintjesroute en de natuurroute Waterwingebied. Ook kan de route genomen worden vanuit het Mijmerpad van GGZ Drenthe. De totale kosten bedragen naar verwachting € 31.500. Naast de bijdrage van de gemeente, is er sprake van zelfwerkzaamheid en bijdragen uit het Fonds Vitaal en Sociaal Economische Vitalisering. Het onderhoud zal gebeuren door bewoners/cliënten van GGZ Drenthe.			€ 13.500

Bestedingsplan 2014

Programma	Deelprogramma	Project	Krediet.	Bedrag voor nieuw beleid structureel	Bedrag voor nieuw beleid incidenteel
Werk en Inkomen	Werkgelegenheid	Deelname EDR . De gemeenteraad heeft besloten om toe te treden tot de Eems Dollard Regio. Voor de kosten van het lidmaatschap en voor eigen activiteiten om (Europese) subsidies te verkrijgen is een structureel bedrag van € 10.000 toereikend. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om voorbereidingskosten voor projecten die niet in een project zelf meegefinancierd worden.		€ 10.000	
Burger en bestuur	Lokale democratie	Bevrijdingsfestival . In 2014 start het landelijke Bevrijdingsfestival in Assen. In de VDG is afgesproken dat daarom alle Drentse gemeenten hier een incidenteel bedrag van € 0, 10 per inwoner voor beschikbaar stellen.			€ 3.400
Vrije tijd	Sport	Sport Drenthe . Sport Drenthe wil aan de slag met een uitvoeringsprogramma onder de naam "Drenthe beweegt". Onder die vlag vallen verschillende activiteiten die een relatie hebben met andere beleidsterreinen (gezondheid, onderwijs, recreatie en toerisme en economie). De provincie betaalt 60% van de kosten, de gemeenten samen 40%. In een VDG-overleg is afgesproken dat ook hiervoor een bedrag beschikbaar gesteld zou worden. Daarbij gaat het om € 5.450 per jaar in de jaren 2014 tot en met 2017. We gaan na twee jaar evalueren en daarom is er voor de eerste twee jaren samen een eenmalig bedrag nodig van € 11.000.			€ 11.000
Zorg en Welzijn	Wmo	Subsidie Humanitas . In de begroting 2013 is de subsidie aan Humanitas incidenteel opgenomen, in afwachting van de behandeling van de WMO-nota. Nu die behandeling geweest is, kan de subsidie alsnog structureel toegekend worden.		€ 1.500	
Totaal			€ 4.475.000	€ 359.500	€ 326.000
Beschikbaar budget				€ 750.000	€ 892.025
Restant budget				€ 390.500	€ 566.025

Autorisatie

Naast allocatie³ en beheer is de autorisatie een belangrijke functie van de begroting. Tegelijk met het vaststellen van de begroting autoriseert of machtigt de raad het college de begroting uit te voeren. Het autorisatieniveau bepaalt de mate waarin het college bevoegd is om over de in de vastgestelde begroting opgenomen budgetten en investeringskredieten te beschikken. Met andere woorden: wanneer kan het college 'vrij' gebruik maken van de in de begroting opgenomen budgetten en wanneer is hiervoor vooraf toestemming nodig van de raad. Autorisatie vindt evenals voorgaande begrotingsjaren plaats op het niveau van de deelprogramma's.

Het is van belang dat er duidelijkheid bestaat over het autorisatieniveau. In de eerste plaats omdat er een directe relatie bestaat met de verantwoording die het college gedurende en na afloop van het begrotingsjaar aan de raad moet afleggen over de uitvoering van de begroting. De autorisatie op het niveau van deelprogramma's betekent dat de verantwoording ook op dat niveau plaatsvindt.

Daarnaast speelt het autorisatieniveau een rol bij de controle van de jaarrekening. Onderdeel van de controle van de jaarrekening door de accountant is de rechtmatigheidcontrole. De rechtmatigheidcontrole houdt in dat de accountant de financiële beheershandelingen onder meer toetst aan het begrotingscriterium: financiële beheershandelingen moeten tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting. De accountant controleert in dit verband niet alleen of de financiële beheershandelingen hebben plaatsgevonden binnen het geautoriseerde begrotingsbedrag. Ook controleert hij of de gevolgen van deze handelingen in het juiste begrotingsjaar en aan het juiste programma zijn toegerekend.

De lasten van de investeringskredieten zijn opgenomen in de exploitatie en zijn daarmee met het vaststellen van de begroting door de raad geautoriseerd. Het college is op grond van artikel 160 Gemeentewet bevoegd de voor deze investeringen benodigde privaatrechtelijke rechtshandelingen te verrichten, bijvoorbeeld het aangaan van een geldlening. Voor investeringen die staan opgenomen in de begroting hoeft het college dus niet (opnieuw) een investeringskrediet te vragen van de raad. De investeringen waarop deze regel van toepassing is staan per programma opgenomen onder nieuw beleid in het onderdeel 'wat mag het kosten'.

Voor nieuwe, niet in de begroting opgenomen investeringen en overschrijdingen van toegekende kredieten moet het college toestemming vragen van de raad.

³ Besluit van de raad tot toekenning van een bepaalde hoeveelheid middelen voor bepaalde activiteiten of (deel)programma's.

Beleidsbegroting

Programmaplan

Programma

Burger en Bestuur

Deelprogramma

Lokale democratie Dienstverlening

Programmadoelstelling

Het goed besturen van de gemeente. Wezenlijke onderdelen daarvan: het betrekken van burgers en organisaties bij de besluitvorming, het waarborgen van de integriteit van bestuur en organisatie en het bieden van goede dienstverlening.

Beleidskader

- Notitie 'Voor burger en bestuur'
- Dienstverleningsprogramma 2012 – 2015: "Resultaten voor de klant"

Coalitieakkoord

- Voortzetting rondes langs de dorpen. De vraag is: hoe behouden we de aansluiting van inwoners bij wat er in hun omgeving gebeurt, bij de mensen die hen vertegenwoordigen vanuit het dorp, en bij het openbaar bestuur?
- Investeren in het actueel houden van informatie over grote projecten in onze gemeente. Dat doen we door op de website een actuele projectenkalender bij te houden. De mogelijkheden van inspraak vermelden we daarbij.
- Een open houding naar de samenleving en een open houding naar de gemeenteraad. We gaan graag met de raad na hoe we samen goede besluiten kunnen nemen en wat daarvoor in de voorbereiding op die besluiten nodig is.
- Bestuurders moeten van onbesproken gedrag zijn. Bestuurders vervullen in de organisatie een voorbeeldfunctie wat betreft integriteit.

Dienstverlening aan onze inwoners (dicht bij de mensen staan, pragmatisch en oplossingsgericht) blijft voor ons een van de belangrijkste speerpunten.

Relatie met andere programma's

Alle programma's

Ontwikkelingen

Deelprogramma

Lokale democratie

Ontwikkelingen

Met het bestaande communicatiebeleid geven we een impuls aan de PR om de betrokkenheid van de burgers te vergroten, door middel van 'aanhaken' bij bestaande activiteiten in de gemeente, een andere invulling van de gemeenteberichten en het maken van specials. Het communicatiebeleid voorziet verder in het gebruik van verschillende communicatiemiddelen per doelgroep, een (pro)actief persbeleid, het gebruik van de website, het werken met een klantenpanel en het gebruik van social media.

Van belang blijft daarbij om van te voren duidelijk te communiceren over welke onderdelen van een visie of plan al vaststaan, en op welke onderdelen nog inspraak mogelijk is. Er zal vooral aandacht moeten zijn voor de terugkoppeling naar de burgers. Dus wat doen wij als gemeente concreet met de inbreng van burgers en op welke manier communiceren wij.

Wat willen we bereiken?

Het creëren van draagvlak voor beleid door burgers vroegtijdig te betrekken bij het politieke proces en de besluitvorming.

Algemene doelstellingen

Voldoende aandacht voor burgerparticipatie en (interactieve) communicatie

Lange termijnagenda

Wat	Wanneer	Afdoening
Jaarverslag Ombudscommissie	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc Oro / raad
Jaarverslag Rekenkamercommissie	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc Oro / raad

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	Wanneer
Wat	Jaarlijks
Concrete keuzes over vorm en inhoud en moment van communicatie en terugkoppeling over de doorwerking van de inspraak / inbreng van burgers	

Wat mag het kosten?

Lokale democratie Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	977	1,001	908	908	908	908
Totaal lasten	977	1,001	908	908	908	908
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	977	1,001	908	908	908	908
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	977	1,001	908	908	908	908

Toelichting

De lasten zijn in 2014 afgerond € 90.000 lager dan in 2013. Naast eenmalig hogere accountantskosten (€ 9.000) en hogere kosten representatie (€ 10.000) in verband met het bezoek van het koningspaar in 2013, wordt dit veroorzaakt door lagere bedrijfsvoeringskosten ten laste van dit programma in 2014.

Reserves

Voor de jaren 2014-2017 worden geen bijdragen vanuit de reserves geraamd.

Deelprogramma

Dienstverlening

Ontwikkelingen

De hele organisatie werkt inmiddels meer dan een jaar digitaal en zaakgericht in Midnet. In 2013 is er een behoeftebepaling uitgevoerd als input voor een tweede fase digitaal werken. Efficiency en gebruikersgemak zijn belangrijke thema's. Opleiding en ondersteuning spelen ook een centrale rol. De resultaten uit de LEAN-trajecten worden ook meegenomen in deze tweede fase. Deze fase is gestart in het laatste kwartaal van 2013 en zal afgerond worden in 2014.

Burgers en bedrijven profiteren van de invoering van digitaal werken. De voortgang van de afhandeling van de aanvragen is te volgen via de website, ook zijn de stukken in te zien. Er kunnen eenvoudig stukken toegevoegd of berichten verstuurd worden naar de medewerker-behandelaar van een zaak. We krijgen positieve reacties van klanten over de nieuwe mogelijkheden. Tegelijkertijd zien we dat er ook nog genoeg te verbeteren is rondom dienstverlening en communicatie met onze klanten. Het zaakstelsel geeft een goed inzicht en daarmee de mogelijkheid om gericht te verbeteren.

In 2013 is gestart met een andere vorm van managementrapportages. Dit is een ontwikkeltraject. Op basis van de opgeleverde rapportages zullen nieuwe vragen / verzoeken tot aanpassing komen. De managementrapportages zijn in eerste instantie gericht op de aansturing van de organisatie; in tweede instantie kunnen die gegevens mede de basis zijn voor de bestuurlijke rapportages. Dit zal in 2014 opgepakt worden.

Als onderdeel van de doorontwikkeling is er aandacht voor de cultuuraspecten van dienstverlening. De zorg voor goede bereikbaarheid en beschikbaarheid, persoonlijk contact laten prefereren boven papier of digitale communicatie, het nemen van risico's en elkaar aanspreken op gedrag zijn de aspecten die aandacht krijgen in 2014. Dit alles met als doel de dienstverlening nog dichterbij onze burgers te brengen.

In 2013 worden de kaders en richtlijnen voor Het Nieuwe Werken gedefinieerd. Naar verwachting zal in 2014 dit ingevoerd worden.

De nieuwe website wordt eind 2013 gelanceerd. 2014 zal gebruikt worden om de content op een nog hoger niveau te krijgen op basis van reacties van burgers en analyse van metingen en statistieken. De nieuwe compacte redactie met een regiefunctie bij communicatie speelt daarbij een sleutelrol.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen *)	
1.	Een hoog niveau van servicegerichte dienstverlening aan burgers door de volgende uitgangspunten:
a.	De openingstijden zijn voldoende en duidelijk
b.	Voor het loket hoeft u niet lang te wachten
c.	Ambtenaren aan het loket zijn vriendelijk en correct
d.	Ambtenaren aan het loket helpen u snel en vakkundig
e.	Het gemeentehuis is goed verzorgd
f.	De prijs van producten en diensten is redelijk
g.	De informatie die de gemeente geeft is voldoende en duidelijk
2.	Afhandeling bezwaarschriften overeenkomstig wettelijke voorschriften.

*) Onderdelen onderzoek 'Staat van de gemeente 2006' – burgerrol: Klant

Indicator		2006 *	2008	2012	2013	2015
1	Inwoners beoordelen dienstverlening met gemiddeld een 7. (streefcijfer)	6,7	7,3	7,5		
		2009	2010	2011	2012	2013
	Percentage binnen wettelijke termijn afgehandelde bezwaarschriften	87%	73%	83%	88%	-

*) rapportcijfer onderzoek 'Staat van de gemeente 2006' – burgerrol: Klant. Rapportcijfer dient als nulmeting

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Rapportage 'Waar staat je gemeente'	2- jaarlijks, 1e kwartaal	ORO / raad

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Uitvoering Dienstverleningsprogramma	Doorlopend
2.	Afhandeling bezwaarschriften binnen wettelijke termijn van 14 weken	Jaarlijks
	Adequate afhandeling meldingen (inclusief Meldpunt overlast)	Jaarlijks
	Adequate afhandeling klachten	Jaarlijks

In 2014 zal naar verwachting het Dienstverleningsprogramma afgerond worden. Reeds beschikbaar gestelde middelen zullen hiervoor ingezet worden. Er is geen aanvullende financiering benodigd voor 2014. Eind 2014 ontvangt de raad een eindrapportage van het Dienstverleningsprogramma.

Indicator	Doel	2009	2010	2011	2012
		Gerealiseerd			
Afhandeling van de klantvragen door gemeentewinkel:	80%	91%	93%	92%	*
Afhandeling van de vergunningen binnen de wettelijke termijn:	100%	100%	99%	95%	96%
Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden:	80%	78%	80%	81%	*
Beantwoording van de brieven binnen 10 dagen:	80%	-	-	-	**
Afhandeling van de meldingen binnen 5 dagen:	80%	0	-	-	87%
Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht:	80%	78%	80%	83%	84%

* Van 2012 zijn er geen gegevens meer beschikbaar van telefonie. Hierdoor is ook niet te berekenen hoeveel van de klantvragen door gemeentewinkel zelfstandig zijn afgehandeld zijn.

** Het zaakstelsel en de telefonische beantwoording zijn de bronnen voor deze indicator. Omdat beide in 2012 nog niet (geheel) ingevoerd zijn, kan deze indicator nog niet worden berekend.

Wat mag het kosten?

Dienstverlening Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	1,481	1,428	1,719	1,669	1,646	1,710
Totaal lasten	1,481	1,428	1,719	1,669	1,646	1,710
Totaal baten	524	533	511	488	524	605
Resultaat voor mutaties reserves	957	895	1,208	1,181	1,122	1,105
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	957	895	1,208	1,181	1,122	1,105

Toelichting

Een verkiezing kost circa € 41.000. De komende jaren staat het volgende aantal verkiezingen gepland:

2014	2015	2016	2017
2	1	0	1

Bij de leges opbrengsten rijbewijzen, paspoorten en ID kaarten wordt rekening gehouden met de levensduur van het document. Om de vijf moet het document vervangen worden.

Effect legesopbrengsten:

2014	2015	2016	2017
- € 50.000	- € 13.000	€ 27.000	€ 49.000

Vanaf 2014 worden meer apparaatskosten toegerekend aan de uitvoering van BAG.

Reserves

Bij dit deelprogramma wordt geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Programma	Werk en inkomen
Deelprogramma	Werkgelegenheid Inkomen en Reïntegratie Nieuwkomers Inkomensondersteuning

Programmadoelstelling

Het bevorderen en behouden van de werkgelegenheid en het bevorderen van de arbeidsdeelname, zodat inwoners in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
Het verstrekken van een uitkering en (financiële) ondersteuning aan inwoners die daar recht op hebben.

Beleidskader

- Nota grondbeleid
- Landbouwontwikkelingsvisie
- Masterplan Beilen Centrum
- Aan de slag! (Reïntegratiebeleid 2007-2011 Gemeente Midden-Drenthe)
- Uw goed recht! (Armoedebelid 2008-2012 Gemeente Midden-Drenthe)
- Maatwerk in Meedoen (Beleid sociale activering 2010 – 2014)
- Beleidsnotitie 'Modernisering van de Wet sociale werkvoorziening'
- Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 2008; "Meedoen in Midden-Drenthe"
- Nota Natuurlijke Kracht (economisch beleid)

Coalitieakkoord

- In stand houden van het sociaal beleid, inclusief het armoedebelid.
- Voor inwoners die door een gebrek aan geld als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen niet meer kunnen participeren in activiteiten is er een financieel vangnet. Het activiteitenbudget kan hiervoor worden aangevuld.
- Het stimuleren van werk(gelegenheid) en de economie.

Relatie met andere programma's

- Jeugd en jongeren
- Bouwen en wonen
- Openbare ruimte
- Zorg en Welzijn

Ontwikkelingen

De gemeente is voor het realiseren van het programma werk grotendeels afhankelijk van landelijke economische ontwikkelingen. Economische groei heeft zowel een positief effect op de plaatselijke werkgelegenheid als op de resultaten van het reïntegratiebeleid. Omgekeerd geldt hetzelfde voor een stagnerende economie. Vanuit economisch relatiebeheer wordt volop gewerkt aan contacten met bedrijven en versterken van het ondernemingsklimaat.

Nu de economische crisis al enige jaren aanhoudt stijgt het aantal uitkeringen en neemt het beroep op schuldhelpverlening fors toe.

In het sociaal akkoord is het verplichte quotum voor arbeidsgehandicapten vervallen. Hiervoor in de plaats komt een inspanningsverplichting van de werkgevers. In hoeverre de beide kamers van de Staten Generaal dit onderschrijven moet nog afgewacht worden. Over de financiering van de Participatiewet is nog geen duidelijkheid. Dit maakt het formuleren van beleid op dit moment lastig.

Deelprogramma Werkgelegenheid

Ontwikkelingen

In 2014 willen we de lokale economie nog meer en beter gaan faciliteren en stimuleren. Goed relatiebeheer is daarbij essentieel.

Wat willen we bereiken?

Een zo gunstig mogelijk vestigingsklimaat voor zowel bestaande als nieuwe bedrijven en bedrijfsmatige activiteiten (om de werkgelegenheid te bevorderen en te behouden).

Algemene doelstellingen

1.	Beschikken over voldoende beschikbare bedrijventerreinen en ruimte voor bedrijvigheid.
2.	Verdieping, verbreding en schaalvergroting van de aanwezige agrarische bedrijvigheid.
3.	Actualiseren bestemmingsplannen (voorwaardenscheppend).
4.	Gemeente is aanspreekpunt en gesprekspartner van het bedrijfsleven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Benutten huidige bedrijventerreinen Dambroeken, Ossebroeken (Beilen), Leemdijk West (Smilde) en Koekoeksdijk (Nieuw Balinge) door acquisitie.	Doorlopend
	Vestigingsvoorwaarden op peil houden en zo mogelijk verbeteren.	Doorlopend
2.	(Financieel) ondersteunen van projecten die passen binnen de landbouwontwikkelingsvisie.	Doorlopend
	Structureel overleg gemeentelijke overlegcommissie o.a. t.b.v. uitvoering landbouwontwikkelingsvisie.	Doorlopend
	4 keer overleg met landbouworganisaties	Jaarlijks
3.	Zie deelprogramma ruimtelijke ontwikkeling	Doorlopend
4.	Netwerken met belangenorganisaties en andere overheden	Doorlopend
	Promotie gemeente op beurzen en in publicaties	Doorlopend
	Proactieve houding naar ondernemers door ca. 100 bedrijfsbezoeken vanuit bestuur en ambtelijke organisatie.	Doorlopend

Indicator: Uitgifte bedrijventerreinen periode 2007 tot juli 2013

Ossebroeken

Uitgegeven	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal uitgegeven	Totaal uitgeefbaar
	16.062	14.300	10.058	6.117	0	0	138.794	165.800

Dambroeken

Uitgegeven	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal uitgegeven	Totaal uitgeefbaar
	0	8.725	0	0	0	0	12.632	18.667

Leemdijk

Uitgegeven	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal uitgegeven	Totaal uitgeefbaar
	1.545	0	0	0	0	0	11.696	26.051

Koekoeksdijk Nieuw Balinge fasen1 en 2 samengevoegd

Uitgegeven	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal uitgegeven	Totaal uitgeefbaar
	0	0	0	2.651	0	0	4.049	8.345

Wat mag het kosten?

Werkgelegenheid Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	31	0	28	20	20	20
bestaand beleid	1,063	987	2,540	2,610	444	638
Totaal lasten	1,094	987	2,568	2,630	464	658
Totaal baten	672	856	2,370	2,430	264	458
Resultaat voor mutaties reserves	422	131	198	200	200	200
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	47	32	0	0	0
Onttrekkingen	8	8	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-8	39	32	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	415	170	231	200	200	200

Toelichting

In het bestedingsplan 2014 is incidenteel € 8.100 uitgetrokken voor deelname aan de Stichting Drentse Bedrijven Locaties en € 10.000 voor het deelnemen aan beurzen.

In de jaren 2013 en 2014 vindt de Middenveldtentoonstelling plaats in onze gemeente. Dat leidt in die jaren tot circa € 22.000 extra lasten.

In het bestedingsplan 2014 is een bedrag van € 8.100 incidenteel opgenomen voor het lidmaatschap van de Drentse bedrijven en twee structurele bedragen voor: € 10.000 voor promotie door deelname beurzen en € 10.000 voor de deelname aan Eems Dollard Regio.

Nadere details van de bestedingswensen staan in het hoofdstuk Bestedingsplan 2014.

Reserves

De mutaties in de reserves tot 2015 bestaan uit stortingen in het kunstfonds en het fonds bovenwijkse voorzieningen.

Deelprogramma Inkomen en Reïntegratie

Ontwikkelingen

De doelstellingen uit de nota 'Aan de slag' (re-integratiebeleid) zijn zodanig geherformuleerd dat zij als doelstellingen gelden voor de periode tot eind 2014.

Het re-integratiebeleid richt zich op de doelgroep van de WWB met als uiteindelijk doel regulier werk en onafhankelijkheid van een uitkering. Voor de doelgroep waar regulier werk niet of niet direct tot de mogelijkheden behoort, is er het beleid sociale activering. Dit beleid, vastgelegd in de nota "beleid sociale activering 2010-2014, Maatwerk in Meedoen" (raadsbesluit 25 februari 2010), richt zich op maatschappelijke participatie van niet zelfredzame uitkeringsgerechtigden op grond van de WWB. Voor 2014 is de prognose van het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering op 406 gesteld. Daarbij is uitgegaan van de feitelijke gegevens over 2013 (september 2013). Een goede prognose geven blijft lastig. Enerzijds gaan er veel banen verloren door de slechte economische situatie en anderzijds komen er minder nieuwkomers op de arbeidsmarkt en stijgt het aantal uitstromers door pensionering.

De uitvoering van de Wsw is voor de periode 2009-2014 opgedragen aan Alescon. Hiertoe is een raamovereenkomst gesloten. Voor de uitvoeringsjaren zijn de afspraken neergelegd in een uitvoeringsovereenkomst die jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Het aantal bijstandsgerechtigden zo laag mogelijk houden door:
	Zoveel mogelijk inwoners met een bijstandsuitkering stromen duurzaam uit naar betaald werk:
	- hoogste prioriteit voor jongeren tot 27 jaar;
	- hoge prioriteit voor nieuwe klanten bij aanbieden re-integratievoorziening.
	Bijstandsgerechtigden stimuleren om kennis en vaardigheden te vergroten om uitstroom te bevorderen.
2.	Stimuleren maatschappelijke participatie als uitstroom naar werk niet mogelijk is.
3.	Binnen beschikbare rijksbudget zoveel mogelijk mensen van de Wsw- wachtlijst geplaatst te krijgen met de volgende prioritering:
	- Jongeren tot 27 jaar die begeleid kunnen en willen gaan werken.
	- De overige Wsw-geïndiceerden die begeleid kunnen en willen gaan werken.
	- De overige Jongeren onder de 27 jaar.
	- De overige geïndiceerden op de wachtlijst volgens First in / First out-principe.

Indicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gemiddeld aantal Wwb- uitkeringen	304	304	355	350	350	350	406

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Jaarrekening werkvoorzieningschap Alescon	Jaarlijks, 2 ^e kwartaal	rc Welzijn, Raad

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Doel
1	Van alle nieuwe klanten heeft binnen drie maanden na een besluit op hun aanvraag een aanbod voor een re-integratievoorziening of ontheffing van de arbeidsvoorwaarden.	90%
	Eind 2012 heeft van de jongeren tot 27 jaar met de volledige arbeidsverplichtingen een traject gericht op het vergroten van hun kennis en vaardigheden, dan wel een traject gericht op werk.	80%
	Eind 2012 heeft van de alleenstaande ouders - met de volledige arbeidsverplichtingen - een parttime baan, een werkervaringsplek of een op werken gerichte re-integratievoorziening.	60%
	Eind 2012 heeft van de bijstandsgerechtigden met een WSW-indicatie, en met de volledige arbeidsverplichtingen, een werkervaringsplek dan wel een scholingstraject.	60%
	Eind 2012 is van de bijstandsgerechtigden van 50 jaar of ouder – met de volledige arbeidsverplichtingen – parttime aan het werk of in een traject gericht op werk.	50%
2	Minimaal in 2012 begeleidt Meedoen Midden-Drenthe (steunpunt Vrijwilligerswerk) niet zelfredzame uitkeringsgerechtigden (WWB en WIJ) richting maatschappelijke participatie.	25
3	Wachtlijstbeheer Wsw door Alescon overeenkomstig Uitvoeringsovereenkomst Wsw 2012	

De re-integratievoorzieningen die wij inzetten om deze doelen te bereiken zijn divers. Het betreft onder meer het aanbieden van (sollicitatie)cursussen en opleidingen, werkervaringsplaatsen, Work First trajecten en maatwerktrajecten. Door de rijkskorting op dit budget is er sinds 2012 minder geld beschikbaar voor re-integratie.

Wat mag het kosten?

Inkomen en Reïntegratie Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	13,811	13,693	14,222	12,907	12,911	12,915
Totaal lasten	13,811	13,693	14,222	12,907	12,911	12,915
Totaal baten	12,485	11,886	11,977	10,725	10,725	10,725
Resultaat voor mutaties reserves	1,326	1,807	2,245	2,182	2,186	2,190
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1,326	1,807	2,245	2,182	2,186	2,190

Toelichting

Het deelprogramma Inkomen en reïntegratie omvat enerzijds de uitgaven en inkomsten van het inkomensdeel van de Wwb en het Bbz (Besluit bijstand zelfstandigen) en anderzijds het werkdeel van de Wwb en de kosten voor de Sociale Werkvoorziening (Wsw).

Inkomen

Als gevolg van de Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen aan gemeenten (2010) zijn de rijksbijdragen voor het Wwb-inkomensdeel, de loaw, de loaz en een deel van de Bbz samengevoegd tot één budget.

In onderstaande tabel staan de budgetten vermeld zoals opgenomen in de begroting 2014. De definitieve budgetten over 2013 en de voorlopige budgetten voor 2014 worden in het najaar 2013 door het rijk vastgesteld. Op dit moment wordt voor de begroting 2014 daarom de stand van de najaarsnota 2013 gebruikt. Mutaties zullen worden verwerkt in respectievelijk de jaarstukken 2013 en de voorjaarsnota 2014.

Inkomensvoorzieningen	Rekening 2012	Begroting 2013 NJN	Begroting 2014
uitgaven totaal	4.933.082	5.815.000	5.815.000
af: terugvorderingen	79.431	60.000	-
Saldo uitgaven/inkomsten	4.853.652	5.755.000	5.815.000
af: budget rijk	5.320.543	5.546.664	5.606.664
Tekort (-)/Over	466.891	-208.336	-208.336
Aanvullende bijdrage rijk	0	-	-
Ten laste van exploitatie	0	-208.336	-208.336

Het aantal mensen dat een beroep doet op de Bbz, en met name ook de omvang van het bedrag per aanvraag, is moeilijk vooraf in te schatten. Onderstaande tabel geeft weer hoe de Bbz in de begroting 2014 is opgenomen. Uit de tabel blijkt dat dit niet afwijkt van 2013.

Bbz	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Externe onderzoekskosten	35.033	50.000	50.000
Bijstandsuitkeringen (Bbz)	184.343	207.000	207.000
Totaal kosten	219.376	257.000	257.000
Teruggevorderde uitkeringen	106.033	90.000	90.000
Saldo lasten Bbz	113.343	167.000	167.000
bijdrage rijk (declarabel)	100.536	132.750	132.750
Ten laste van exploitatie	12.807	34.250	34.250

Reïntegratie

Deze post is een combinatie van het werkdeel Wwb en de kosten voor de sociale werkvoorziening (Wsw).

Participatiebudget (Wwb-werkdeel)

Om mensen gemakkelijker aan een baan te kunnen helpen en maatschappelijke participatie te bevorderen, zijn per 1 januari 2009 de gemeentelijke middelen voor volwasseneneducatie, inburgering en reïntegratie gebundeld in het participatiebudget.

De hoogte van het participatiebudget voor 2014 en verder is op het moment van schrijven van deze begroting nog niet bekend. Wel is de kans groot dat er in verband met de rijksbezuinigingen sprake is van een lager participatiebudget. In verband met deze onzekerheid is in de begroting 2014 de geactualiseerde jaarschijf 2014 van de begroting 2013 opgenomen. Hierin is rekening gehouden met een lagere rijksbijdrage en het vervallen van de lasten en de baten voor inburgering. In onderstaande tabel is de verdeling van dit budget naast het voor 2013 opgenomen budget geplaatst.

	Begroting 2013	Begroting 2014
Wwb-werkdeel	689.939	682.821
Inburgering	37.398	0
Volwasseneneducatie	246.833	88.086
totaal	974.170	770.907

De afgelopen jaren was naast het reïntegratiebudget van het rijk een voorziening beschikbaar. Naar verwachting is deze voorziening eind 2013 uitgeput. Op begrotingsbasis blijft hierdoor een deel (€ 160.000) van de kosten ten laste van de exploitatie.

In de jaarstukken 2013 wordt op basis van de werkelijke uitgaven in 2013 en met toepassing van de reserveringsregeling de stand van deze voorziening in beeld gebracht.

Wsw

Het budget dat de gemeente van het rijk ontvangt voor de uitvoering van de Wsw verstrekt de gemeente aan het werkvoorzieningschap Alescon, dat voor de uitvoering zorgt.

Omdat de uitvoering van de Wsw niet kostendekkend is, betaalt de gemeente daarnaast een bijdrage in het exploitatietekort van Alescon. In verband met de gevolgen van het Sociaal akkoord (voorjaar 2013) heeft de GR Alescon bij de provincie uitstel aangevraagd voor de formele indiening van de beleidsbegroting. De in deze begroting 2014 opgenomen budgetten zijn gebaseerd op een eerste inschatting door Alescon. De opgenomen bijdrage aan Alescon over 2014 bedraagt € 383.485.

Voor zowel het participatiebudget als voor het Wsw-deel geldt dat de inwerkingtreding van de Participatiewet op 1-1-2015 aanzienlijke gevolgen voor de hoogte van de budgetten als voor de uitvoering kan hebben.

Reserves

In de periode 2014 - 2017 wordt voor dit deelprogramma niet beschikt over de reserves.

Deelprogramma Nieuwkomers

Ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?

In 2011 en 2012 heeft de provincie meegedaan in een pilot voor een nieuwe werkwijze van huisvesting van statushouders. Bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers is een regievoerder aangesteld die statushouders aan gemeenten matcht. De betreffende gemeente heeft dan 12 weken de tijd om een woning voor de statushouders te zoeken. Deze nieuwe werkwijze is per 1 oktober 2012 landelijk ingevoerd.

De werkwijze heeft tot gevolg gehad dat we een voorsprong hebben behaald aan het eind van 2012. In totaal hadden we 5 statushouders meer gehuisvest dan nodig was.

Per 1 januari 2013 is de Wet inburgering veranderd. De grootste verandering is dat inburgeringsplichtigen die vanaf 1 januari 2013 een verblijfsvergunning hebben ontvangen, zelf verantwoordelijk worden voor het inburgeren. De gemeente heeft, naast een informerende functie, geen taak meer. De gemeente blijft nog wel verantwoordelijk voor de nog lopende inburgeringstrajecten.

Algemene doelstellingen

	Mensen met een niet-Nederlandse achtergrond adequate zorg bieden door:
1.	Voldoen aan de gemeentelijke inburgeringstaken
2.	Voldoen aan huisvestingstaakstelling

Wat gaan we daarvoor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Het aanbieden van inburgeringsvoorzieningen aan inburgeringsplichtigen.	Doorlopend
2.	Vervullen huisvestingstaakstelling van ± 6 personen per half jaar.	Doorlopend
1& 2.	Subsidiering Stichting Vluchtelingenwerk Noord-Nederland	Doorlopend

Indicatoren Huisvestingstaakstelling	2009	2010	2011	2012	2013
Achterstand + taakstelling	15+18	8+21	16+21	3+11	-5+19
Realisatie (* = 2013 1 ^e halfjaar)	25	13	34	19	1*

Wat mag het kosten?

Nieuwkomers Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	167	180	170	171	172	174
Totaal lasten	167	180	170	171	172	174
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	167	180	170	171	172	174
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	167	180	170	171	172	174

Toelichting

De lasten binnen dit deelprogramma zijn in 2014 per saldo € 10.000 lager dan in 2013. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere lasten voor inburgering (€ 16.000). Hier tegenover staan iets hogere lasten voor de Stichting Vluchtelingenwerk (€ 1.100) en een hogere toerekening van bedrijfsvoeringskosten aan dit deelprogramma (€ 4.500).

Reserves

Voor de jaren 2013 – 2016 worden geen bijdragen uit een reserve geraamd.

Deelprogramma Inkomensondersteuning

Ontwikkelingen

Met de nota 'Uw goed recht!' heeft de raad in 2008 het beleid voor de periode 2008-2012 vastgesteld. Naar verwachting zal de raad nog in 2013 de nota schuldhelpverlening vaststellen waarin het schuldhelpbeleid voor de periode 2013 – 2017 is vastgelegd. De doelstellingen van het armoedebelief blijven onverkort van kracht.

Wat willen we bereiken?

De gemeente wil maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting. Naast de inzet van het re-integratiebeleid, het WMO-beleid, het sportbeleid en de volwasseneneducatie zijn binnen het deelprogramma algemene doelstellingen geformuleerd om dit te bereiken.

De resultaten die wij willen bereiken met het Armoedebelief 2008-2012 zijn:

1. Maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting.
2. Bevorderen dat mensen met een uitkering weer aan het werk komen of maatschappelijk actief worden.
3. De cirkel van generationele armoede doorbreken.
4. Bevorderen dat mensen de voorzieningen krijgen waar ze recht op hebben.
5. Bevorderen dat mensen kunnen rondkomen van het inkomen dat ze hebben en niet in een schuldsituatie terecht komen.
6. Bevorderen dat mensen met problematische schulden hulp zoeken en krijgen.
7. Bevorderen dat instanties en vrijwilligersorganisaties samenwerken om minima te ondersteunen.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1	Maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting	doorlopend
	• stimuleren van werk / bieden van perspectief	

	• stimuleren gebruik uitkering voor activiteiten • aanbieden van lees- en schrijflessen aan laaggeletterden • bevorderen deelname aan buurtacademie, sport, buurthuiswerk etc. • bevorderen inburgering • bevorderen vrijwilligerswerk en mantelzorg • stimuleren gebruik peuterspeelzalen door minima	
--	---	--

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
2	Bevorderen dat mensen met een uitkering weer aan het werk komen of maatschappelijk actief worden.	doorlopend
	• stimuleren van werk / bieden van perspectief • stimuleren vrijwilligerswerk / mantelzorg • interessant aanbod aan werkgevers (loonkostensubsidies etc.) • stimuleren van opleidingstrajecten mensen met WWB / WIJ-uitkering	

Indicatoren	
	<i>Instroom en uitstroom WWB: zie elders</i>
	<i>Re-integratiegegevens: zie elders</i>

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
3	De cirkel van generationele armoede doorbreken.	doorlopend
	• stimuleren van werk / bieden van perspectief • organiseren voorlichtingsbijeenkomsten financiële opvoeding • schooluitval voorkomen • ondersteuning jongeren en volwassenen bij vinden werk	

Indicatoren	2009	2010	2011	2012
Aantal boekjes Financiële Opvoeding uitgedeeld aan AMW'ers en andere hulpverleners.	15	15	25	25

* In 2010 is het nieuwe jeugdbeleid vastgesteld. Hierin is opgenomen dat schuldhulp aan jongeren en financiële opvoeding van jongeren en hun ouders via het jeugdbeleid en daarna het Centrum van Jeugd en Gezin opgepakt worden.

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
4	Bevorderen dat mensen de voorzieningen krijgen waar ze recht op hebben.	Doorlopend
	• eenvoudige aanvraagprocedures • hulp sociaal raadvrouw aan minima • voorlichting aan intermediairs intern en extern • ontwikkeling informatiekaarten over minimaregelingen	

Indicatoren	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal uitkeringen voor activiteiten	295	312	392	409	380	368
Aantal uitkeringen voor duurzame gebruiksgoederen	285	261	370	358	388	-
Aantal huisbezoeken sociaal raadvrouw	144	54	75	65	72	84
Aantal cliëntcontacten (consulten) met sociaal raadvrouw	1.083	1.230	1.347	1.174	1.144	*nbn
Aantal presentaties over Armoedebelid en minimaregelingen aan groepen intermediairs	-	3	11	9	8	21**

* nbn = nog niet bekend

** 2012 was het jaar van de invoering en de afschaffing van de huishoudtoets, dus veel voorlichtingsbijeenkomsten

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
5	Bevorderen dat mensen kunnen rondkomen van het inkomen dat ze hebben en niet in een schuldsituatie terecht komen.	Doorlopend
	- hulp sociaal raadvrouw aan minima (inkomensreparatie en voorzieningencheck) - Oudervoorlichting over financiële opvoeding - huisbezoeken door sociaal raadvrouw aan klanten Voedselbank - cursusaanbod – inkomen in balans, budgetteringscursussen - budgetagenda's en boekjes over financiële opvoeding verspreiden - voorlichting budgetteren en energiebesparing, deelname Teli-project	

Indicatoren	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal huisbezoeken soc. Raadvrouw voorzieningencheck totaal	54	75	65	72	84
Aantal huisbezoeken soc. Raadvrouw aan klanten Voedselbank	-	*	31*	27	32
Aantal budgetagenda's ('08) en klimaatgidsen ('09) verspreid	400	400	15	10	-
Aantal gebruikers voedselpakket op peildatum 31 december	38	32	27	34	35
Aantal cursussen budgetteren		1	5	1	2

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
6	Bevorderen dat mensen met problematische schulden hulp zoeken en krijgen.	doorlopend
	- Bekendheid GKB en mogelijkheden schuldhulp vergroten - hulp sociaal raadvrouw aan minima - Uitval in schuldhulptrajecten beperken	

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
7	Bevorderen dat instanties en vrijwilligersorganisaties samenwerken om minima te ondersteunen.	doorlopend
	Organiseren deskundigheidsbevordering intermediairs (screeners voedselbank, gemeentepersoneel, leden regiegroep)	

Indicatoren	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal intakes bij GKB	49	65	95	134	121	149
Aantal budgetbeheer	110	122	177	203	219	238
Aantal WSNP-trajecten	16	6	15	16	18	25
Aantal lange schuldhulpverleningstrajecten	32	47	82	106	90	122

Wat mag het kosten?

Inkomensondersteuning Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	1,759	1,697	1,729	1,729	1,729	1,729
Totaal lasten	1,759	1,697	1,729	1,729	1,729	1,729
Totaal baten	422	364	364	364	364	364
Resultaat voor mutaties reserves	1,337	1,333	1,365	1,365	1,365	1,365
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1,337	1,333	1,365	1,365	1,365	1,365

Toelichting

De hogere lasten in 2014 ten opzichte van 2013 worden veroorzaakt door een hogere toerekening van bedrijfsvoeringskosten. Meerjarig gezien blijven de budgetten voor de periode 2014-2017 gelijk.

Reserves

Bij dit deelprogramma wordt geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Programma

Veiligheid

Deelprogramma

Openbare orde en veiligheid
Rampenbestrijding
Brandweer

Programmadoelstelling

Het waarborgen van de (brand)veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen of verblijven en het handhaven van regelgeving en de openbare orde.

Beleidskader

- Verordening brandveiligheid en hulpverlening (1999)
- Regionaal Beleidsplan Brandveiligheid en Hulpverlening (2009)
- Beleidsplan Veiligheidsregio 2010
- Opleiding en oefenbeleidsplan 2010 – 2013 gemeentelijke rampbestrijdingsprocessen
- Integraal veiligheidsplan 2011-2014
- Uitvoeringsplan 2012(Veiligheidsplan politie, gemeente en justitie)
- Verordening Brandweerrechten (2008)
- Drents veiligheidsplan
- Verbeterplan 2010-2011 inzake rampenbestrijding
- Uitwerkingsplan 2012-2014

Coalitieakkoord

- Minimaal 1 keer per jaar een rampenbestrijdingsoefening op verschillende schaal
- Opzet en invoering van het Integraal veiligheidsplan

Relatie met andere programma's

- Jeugd en jongeren
- Openbare ruimte
- Welzijn
- Burger en Bestuur

Ontwikkelingen

Met ingang van 1 januari 2014 is de brandweezorg geregionaliseerd.

Deelprogramma

Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

Het vastgestelde Integraal veiligheidsplan is gebaseerd op de gehouden veiligheidsanalyse waaruit prioriteiten zijn gesteld die de input hebben gevormd voor het uitwerkingsplan. De prioriteiten zijn: Overlast, Jeugd, Alcohol en drugs en Geweld. Het uitwerkingsplan is door uw raad vastgesteld waardoor de verschillende acties en maatregelen vanaf 2012 worden uitgevoerd. Voor een aantal activiteiten is vanaf het bestedingsplan 2013 geld geraamd. In de commissie van september is de gebiedsscan criminaliteit en overlast besproken. De politie heeft voor het lokaal bestuur en de andere veiligheidspartners deze gebiedsscan van de gemeente Midden-Drenthe uitgevoerd over de ontwikkelingen en veiligheid in de gemeente. De gebiedsscan is opgebouwd uit data afkomstig van politiesystemen en uit kennis van politieambtenaren. Er is daarbij gebruik gemaakt van de registraties m.b.t. criminaliteit en overlast uit de periode 1 april 2009 tot en met 31 december 2012. Deze gegevens bieden input voor een aangepast Integraal veiligheidsplan.

Met betrekking tot een groot aantal onderwerpen op het gebied van openbare orde en veiligheid, wordt samenwerking met verschillende ketenpartners gezocht. Zo is er onder andere een samenwerking rondom de aanpak van oud en nieuw, is er een convenant getekend met betrekking tot de aanpak van hennepkwekerijen, een convenant 'Veilig Uitgaan' en is er het 'huisverbod online'.

De nationale politie is per 1 januari 2013 in werking. Hierdoor zijn er een aantal afspraken tussen gemeenten en politie gewijzigd.

Met uw raad is een eerste evaluatie besproken in juni ten aanzien van de Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA). In het najaar wordt via een aanvullend memo een toelichting op de werkzaamheden van de BOA gegeven.

Wat willen we bereiken?

Het behouden en verbeteren van de veiligheid en het veiligheidsgevoel van de inwoners van (Midden-) Drenthe.

Algemene doelstellingen	
1.	Actueel Uitvoeringsplan met draagvlak onder de bevolking
2.	Ontwikkelen van een gemeentelijk veiligheidsbeleid

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Bespreken Uitvoeringsplan Politie Midden-Drenthe	Jaarlijks, 4e kwartaal	ORO

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
Wat		Wanneer
1.	Actualiseren uitvoeringsplan politie Midden-Drenthe	Jaarlijks
2.	Bespreken Integraal veiligheidsbeleid 2012-2015	2014
3.	Uitvoeren extern veiligheidbeleidsplan	Doorlopend
4.	Uitkomsten veiligheidsscan	2014

Wat mag het kosten?

Openbare orde en veiligheid Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	19	20	43	13	13	13
bestaand beleid	344	371	388	388	388	388
Totaal lasten	364	391	430	400	400	400
Totaal baten	45	46	47	48	49	50
Resultaat voor mutaties reserves	319	345	383	352	351	350
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	319	345	383	352	351	350

Toelichting

In het bestedingsplan 2014 is wederom een incidenteel bedrag van € 20.000 opgenomen ten behoeve van de inzet van handhaving voor kleine overtredingen binnen de APV. Daarnaast is in het bestedingsplan een incidenteel bedrag opgenomen voor handhaving op grond van de Drank- en Horecawet. Nadere details staan in het hoofdstuk Bestedingsplan 2014.

Voor het overige zijn binnen dit deelprogramma geen noemenswaardige verschillen ontstaan.

Reserves

Voor de jaren 2014-2017 wordt voor dit deelprogramma geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Deelprogramma Rampenbestrijding

Ontwikkelingen

De uitvoering van de gemeentelijke Rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn deels regionaal in samenwerking met de Hulpverleningsdienst Drenthe van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) belegd. De huidige organisatie is kleiner van opzet waardoor de deelnemers beter en vaker kunnen worden getraind. Voor een aantal functies zijn piketten ingesteld (AOV en communicatiemedewerkers). In 2014 zullen er verschillende oefeningen plaatsvinden zodat de organisatie voorbereid is op rampen. Zie ook onder het deelprogramma Brandweer.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
De gemeentelijke organisatie (crisismanagement) is voorbereid op de rampenbestrijding doordat:	
1.	De gemeentelijke organisatie beschikt over een actueel rampenplan
2.	De operationele voorbereiding van het crisismanagement voldoet aan landelijke, regionale en gemeentelijke eisen
3.	De gemeentelijke organisatie oefent binnen de regio jaarlijks op verschillende niveaus het rampenplan

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Opstellen geactualiseerd rampenplan	Jaarlijks
2.	Opleiden / oefenen (nieuwe) functionarissen gemeentelijke/regionale rampenbestrijdingsorganisatie	Jaarlijks
3.	Per district een desktop-oefening of praktijkoefening (per proces of combinatie van processen)	Jaarlijks
4.	(multidisciplinaire) oefeningen gemeentelijk beleidsteam, Commando Plaats Incident en Commando Rampterrein	Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Rampenbestrijding Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	181	201	218	218	218	218
Totaal lasten	181	201	218	218	218	218
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	181	201	218	218	218	218
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	7	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-7	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	174	201	218	218	218	218

Toelichting

De hogere lasten in 2014 ten opzichte van 2013 worden veroorzaakt door een hogere toerekening van bedrijfsvoeringskosten aan dit deelprogramma.

Reserves

Voor de jaren 2014-2017 wordt voor dit deelprogramma geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Deelprogramma Brandweer

Ontwikkelingen

Met ingang van 1 januari 2014 is de brandweerorganisatie regionaal ingevuld. Dat betekent dat de gemeenschappelijke regeling is aangepast en dat de begroting 2014 een regionale begroting VRD (Veiligheidsregio Drenthe) is.

In de gemeentelijke begroting is er vanaf dat moment slechts nog de bijdrage aan de VRD opgenomen. Doel van de VRD is meer effectiviteit en efficiency op gemeentelijk niveau wat betreft de brandweezorg en rampenbestrijding door intensievere samenwerking. De gemeente(raad) blijft verantwoordelijk voor het brandveiligheidsbeleid en het beleid voor de rampenbestrijding.

Wat willen we bereiken?

Het brandweezorgniveau in Midden-Drenthe moet voldoen aan landelijke, regionale en gemeentelijke normen.

Algemene doelstellingen

1.	We stellen eisen aan de activiteiten die voortvloeien uit de brandweertaken pro-actie en preventie, preparatie, repressie en nazorg
2.	Gebruiksvergunningplichtige inrichtingen beschikken over een geldige gebruiksvergunning en deze inrichtingen worden gecontroleerd
3.	Behoud lokale borging repressieve dienst (vrijwillige brandweer) bij de vorming van de regionalisering

Lange termijnagenda

Wat	Wanneer	Afdoening
Bespreken Jaarverslag VRD Drenthe	jaarlijks, 2e kwartaal	Oro

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
Wat		Wanneer
1.	Uitvoering brandweertaken overeenkomstig geldende normen en afspraken vanuit de begroting en beleidsplannen VRD.	Jaarlijks
5.	Verlenen + controle gebruiksvergunning overeenkomstig wet- en regelgeving.	Jaarlijks
6.	Adviseren bouw- en milieuvergunningen overeenkomstig wet- en regelgeving.	Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Brandweer Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	1,418	1,466	1,574	1,491	1,482	1,485
Totaal lasten	1,418	1,466	1,574	1,491	1,482	1,485
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	1,418	1,466	1,574	1,491	1,482	1,485
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1,418	1,466	1,574	1,491	1,482	1,485

Toelichting

De hogere uitgaven in 2014 ten opzichte van 2013 worden voornamelijk veroorzaakt door hogere kosten die gemoeid gaan met de regionalisering van de brandweer. De hogere kosten voor de gemeente worden onder andere veroorzaakt doordat de bijdragen voor de districtscommandant en de ROLL niet structureel in de gemeentelijke begroting staan opgenomen (voorjaarsnota 2013). Daarnaast is er sprake van hogere BTW- en afschrijvingslasten in de begroting van de VRD. De inwonerbijdrage valt fors hoger uit doordat voor de vorming van een nieuwe overheadorganisatie, naast de bestaande overheadorganisatie van de HVD, een aanvullend budget nodig is van € 2 miljoen. Het aandeel van de gemeente Midden-Drenthe hierin bedraagt afgerond € 140.000.

Reserves

Voor de jaren 2014-2017 wordt voor dit deelprogramma geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Programma

Onderwijs en Jeugd

Deelprogramma

Onderwijs huisvesting
Lokaal onderwijsbeleid
Lokaal jeugdbeleid

Programmadoelstelling

Een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen door de zorg voor het onderwijs en het bieden van een volwaardige plaats in de samenleving, zowel in fysiek als in sociaal opzicht.

Beleidskader

- Jeugdnota Talenten in Midden-Drenthe 2010-2013
- Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP) (geactualiseerd in 2013)
- Leren, ontwikkelen en meedoen – Kadernota Lokaal Onderwijsbeleid 2006-2010
- Actieplan Jeugd en Zorg
- Beleidsplan 'Spelen in Midden-Drenthe' (2011)

Coalitieakkoord

- De in gang gezette kwaliteitsimpuls in onderhuisvesting blijft een majeur thema; als randvoorwaarde voor het kunnen geven van goed onderwijs voor onze kinderen.
- In stand proberen te houden van (onderwijs)voorzieningen op het platteland door samenwerking met inwoners.
- Het IHP wordt nog eens onder de loep genomen en waar nodig geactualiseerd of getemporiseerd.
- Voortzetting van de plannen voor nieuwe huisvesting voor het Voortgezet Onderwijs in Beilen. Door inbreng vanuit de scholen moet de nieuwe gezamenlijke huisvesting een aantoonbare versterking van kwaliteit gepaard aan efficiencyvoordelen opleveren.

Relatie met andere programma's

- Veiligheid
- Zorg en welzijn

Ontwikkelingen

Begin 2009 is het rapport 'Verslag visievorming Brede Scholen in Midden-Drenthe' verschenen. De vorming van Brede Scholen in grotere kernen, de behoefte aan voor- en naschoolse opvang van werkende ouders en demografische ontwikkelingen dwingt de gemeente, instellingen en bewoners om na te denken over de beschikbaarheid van basisonderwijs en andere voorzieningen in kleine dorpen. Inmiddels zijn de ontwikkeling verder gevorderd. In Hoogersmilde en Bovensmilde zijn Brede Scholen tot stand gekomen. Hijken volgt in 2014 en Westerbork volgens de planning in 2015.

Daarnaast zijn er een aantal scholen verdwenen de afgelopen jaren. Dit zijn de basisscholen in Elp, Zwiggelte, Oranje, Witteveen, de Jan Ligthartschool in Beilen en de CBS in Hijken. In de meeste gevallen bood het leerlingaantal geen perspectief meer voor een verder voortbestaan van de school.

Deelprogramma

Onderwijs huisvesting

Ontwikkelingen

Het medio 2007 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) met daarin de gemeentelijke visie op onderwijshuisvesting, vormt de basis voor de onderwijshuisvesting voor de periode tot en met 2017. Uitgangspunt bij de bouw van nieuwe schoolgebouwen is dat in of rond deze gebouwen zoveel mogelijk voorzieningen worden geclusterd en dat openbaar en bijzonder onderwijs gezamenlijk optrekken. Nadrukkelijk is en wordt daarbij gekeken naar combinaties met andere functies in bijvoorbeeld een brede school. In 2013 is het IHP geactualiseerd. Het zal jaarlijks worden geactualiseerd.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
Behouden van een breed onderwijsaanbod (basis- en voortgezet onderwijs) in Midden-Drenthe door:	
1.	Uitvoering Integraal huisvestingsplan Onderwijs
2.	Groot onderhoud / aanpassing schoolgebouwen

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Stichting Openbaar Basisonderwijs Midden – Drenthe: Jaarrekening.	Jaarlijks, 3e kwartaal	rc Welzijn / raad

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
Wat		Wanneer
Visievorming leefbaarheid kleine dorpen Stuurgroep Leefbaarheid / Onderwijs		doorlopend
1. Concrete invulling onderwijshuisvesting basisonderwijs Hijken en Westerbork (Bestedingsplan):		
- Nieuwbouw basisschool Hijken		2011-2014
- Nieuwbouw MFA Westerbork		2011-2015
2. Onderwijshuisvestingsprogramma:		
- Vervanging dakbedekking obs Zuiderenk Wijster		2014
- Realiseren diverse huisvestingsvoorzieningen overeenkomstig het Onderwijshuisvestingsprogramma (zie paragraaf onderhoud kapitaalgoederen)		2014

Wat mag het kosten?

Onderwijs huisvesting Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	284	80	80	80	80
bestaand beleid	1,576	2,259	2,049	2,025	2,001	1,958
Totaal lasten	1,576	2,543	2,128	2,105	2,081	2,038
Totaal baten	5	55	3	3	3	3
Resultaat voor mutaties reserves	1,571	2,488	2,125	2,102	2,078	2,035
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	18	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	8	37	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	10	-37	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1,581	2,451	2,125	2,102	2,078	2,035

Toelichting

In het bestedingsplan 2014 zijn structurele middelen opgenomen voor de multifunctionele accommodatie met een brede school voor basisonderwijs in Westerbork en voor de renovatie van het dak van de openbare basisschool Zuiderenk in Wijster (zie hoofdstuk Bestedingsplan).

In 2013 is sprake van een onttrekking aan de A-reserve in verband met het afboeken van de boekwaarde van De Vaart in Hoogersmilde. Dit is in overeenstemming met het besluit om de afboeking van de resterende boekwaarden van de verdwijnende schoolgebouwen niet ten laste te laten komen van het beschikbare budget (IHP), maar dit te dekken uit een deel van de zogenaamde 'Essentgelden' (raad 30 september 2010).

Overige verschillen worden vooral veroorzaakt door de toerekening van kapitaallasten.

Reserves

Voor de jaren 2014-2017 wordt voor dit deelprogramma geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Deelprogramma Lokaal onderwijsbeleid

Ontwikkelingen

Uit de rijksvergoeding voor de Volwasseneneducatie mogen vanaf 2013 geen cursussen van de buurtacademies meer bekostigd worden. Hierdoor vervalt een aanzienlijk deel van de financiering van de cursussen van de buurtacademies. De coördinator van de buurtacademies heeft in samenwerking met de 17 lokale werkgroepen een lokaal kennisnetwerk opgezet, waardoor uitwisseling van cursussen en activiteiten veel beter mogelijk is. In 2014 blijven de activiteiten van de Stuurgroep vooral gericht op:

- Voortbestaan van de werkgroepen Buurtacademie in 17 dorpen in Midden-Drenthe.
- Behoud van lokale educatieve activiteiten via de Buurtacademie.
- Onderzoeken mogelijkheden om het educatieve aanbod uit te breiden.
- Financieringsmogelijkheden

Met ingang van het schooljaar 2014-2015 zal in overleg met de LEA-partners een andere invulling worden gegeven aan de voor- en vroegschoolse educatie.

Wat willen we bereiken?

Voortzetten van effectief beleid uit voorgaande jaren op basis van de lokale educatieve agenda en de kadernota 'Leren, ontwikkelen en meedoen', in samenwerking met schoolbesturen en overige instellingen.

Algemene doelstellingen

1.	Vroegtijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden bij peuters.
2.	Voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
3.	Het bieden van en vergroten van de mogelijkheden voor volwasseneneducatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
Wat		Wanneer
1.	Uitvoering Vroegtijdige en Voorschoolse Educatie door peuterspeelzalen.	Doorlopend
	Volgen en bijsturen van de uitvoering.	Doorlopend
2.	Inzet handhaving leerplicht op de mbo-scholen in Groningen	Doorlopend
	Toezicht op naleving van de Leerplichtwet met meer aandacht voor preventie: deelname Zorg- en adviesteams, leerplichtspreekuren, voorlichting en project vmbo-mbo. Maatwerk voor risicojongeren en voortijdig schoolverlaters (vsv).	Doorlopend
	Aanmelding voortijdige schoolverlaters bij het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor ondersteuning en begeleiding. VSV-overleg	Doorlopend
3.	In stand houden en ontwikkelen buurtacademies.	2014

Wat mag het kosten?

Lokaal onderwijsbeleid Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	1,801	1,851	1,793	1,768	1,797	1,827
Totaal lasten	1,801	1,851	1,793	1,768	1,797	1,827
Totaal baten	104	100	101	101	101	101
Resultaat voor mutaties reserves	1,697	1,751	1,692	1,667	1,696	1,726
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	68	30	30	30	30	30
Onttrekkingen	15	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	53	30	30	30	30	30
Resultaat na mutaties reserves	1,750	1,781	1,722	1,697	1,726	1,756

Toelichting

Het saldo van lasten en baten voor bestemming is in 2014 afgerond € 58.000 lager dan in 2013. In de eerste plaats zijn de geraamde uitgaven aan Leerlingenvervoer in 2014 € 25.000 lager dan in 2013. Daarnaast is conform de afspraken over de bezuinigingen in de begroting 2013 het bedrag voor logopedie verlaagd.

Reserves

In de jaren 2014-2017 is een toevoeging aan de reserve Lokaal onderwijsbeleid geraamd van afgerond € 30.000.

Deelprogramma Lokaal jeugdbeleid

Ontwikkelingen

De 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden' is één van prestatievelden van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze preventieve jeugdtaken zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente, samen met de 5 functies van het preventief jeugdbeleid: 'informatie en advies', 'signaleren van problemen', 'toegang tot het hulpaanbod', 'licht-pedagogische hulp' en 'coördinatie van zorg'. Deze taken in het kader van het *preventief jeugdbeleid* worden vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin aan de Nassaukade in Beilen verzorgd voor de gehele gemeente door de 5 'kernpartners' voor de jeugdzorg: jeugdgezondheidszorg (GGD en St. Icare), algemeen maatschappelijk werk (St. NoorderMaat), Bureau Jeugdzorg en St. Welzijn Midden-Drenthe. Het CJG heeft haar deuren geopend op 16 september 2011. Per 1 januari 2014 worden de taken van Icare overgenomen door de GGD.

Om in Drenthe goed te anticiperen op de transitie jeugdzorg, waarbij de taken die bij de provincie en het rijk lagen nu ook bij de gemeente komen is in Drenthe de Drentse pilot gestart. De 12 Drentse gemeenten en de provincie trekken gezamenlijk op, waarbij het visiestuk 'Als jeugd en toekomst tellen, nabij zijn en aansluiten' de basis vormt. De gemeente krijgt een veel grotere verantwoordelijkheid voor het totale jeugdzorgpakket. De inhoudelijke insteek daarbij is dat de activiteiten in deze zorgketen voor de jeugd beter op elkaar afgestemd worden zodat eerder en beter geïntervenieerd kan worden in problematische situaties. Drenthe is opgesplitst in 3 regio's en Midden-Drenthe zit in de regio Noord en Midden Drenthe. Medio 2013 zijn we in de regio van start gegaan met gebiedsgebonden teams (GGT), bij ons het GGT Smilde (voormalige gemeentegrenzen). Dit is gestart als pilot en wordt voortdurend geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Het is de bedoeling dat er binnen de gehele gemeente op termijn gewerkt gaat worden met gebiedsgebonden (jeugd)teams.

Een nieuw *lokaal jeugdbeleid* is in 2010 door de raad vastgesteld (rbs. 28 januari 2010). De doelstellingen van dit beleid zijn gericht op preventieve activiteiten en een positieve benadering van de jeugd. Niet langer de focus leggen op de kleine groep die zorg behoeft maar juist het ontwikkelen van

de talenten van het grootste deel van de groep. Zonder daarbij uiteraard de nodige hulpverlening uit het oog te verliezen.

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe vastgesteld door de raad. Speerpunten waar de komende jaren aan gewerkt wordt zijn het aanbieden van voldoende speelvoorzieningen voor alle kinderen tot 14 jaar, waarbij gestreefd wordt naar een gevarieerd en uitdagend aanbod. Er komt meer aandacht voor natuurlijk spelen en bewegen in de openbare ruimte, om mede hierdoor het welzijn en de gezondheid van de jeugd in Midden-Drenthe te verbeteren. Bewonersparticipatie bij de speeltuinen blijft een centrale rol spelen. In 2014 gaan we specifiek aan de slag met het uitbreiden van speelgelegenheid in de wijk Nagtegaal in Beilen en de verbetering van de jeugdvoorzieningen in Beilen-West.

Op 1 december 2008 is de Wet publieke gezondheid in werking getreden. De wet regelt onder meer de digitaliseringsplicht voor de jeugdgezondheidszorg, het elektronisch kinddossier (EKD). Tot slot is de regelgeving voor kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en voor- en vroegschoolse educatie (VVE) geharmoniseerd (wet OKE). Het beleid hiervoor is opgesteld in samenwerking met de SPMD en in 2011 door de raad vastgesteld voor de jaren 2012 en 2013. De gemeente Midden-Drenthe is in gesprek met de SPMD en hun samenwerkingspartners, waaronder het onderwijs en kinderopvangorganisaties. Doelstellingen van het overleg zijn een verbeterde samenwerking en het optimaliseren van de doorgaande leerlijn. In 2013 komt er voor het schooljaar 2013-2014 meer duidelijkheid over het peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie per 2014.

Wat willen we bereiken?

Optimale afstemming in de (lokale) zorg en hulp t.a.v. opgroeien en opvoeden via het CJG, zodat jeugdigen (0-23 jaar), ouders, professionals en anderen die met jeugd te maken hebben terecht kunnen voor (hulp)vragen, informatie en advies.

Naast de ondersteuning bij opvoed- en opgroei problemen willen wij met het lokaal jeugdbeleid een actieve deelname aan en de integratie van jongeren in de Midden-Drentse samenleving stimuleren en bevorderen. Concreet zetten wij daarbij in op:

- het behoud van de huidige jongerencentra en jeugdsozen (15), hangplekken en skatebanen(3);
- de verdere professionalisering van het peuterspeelzaalwerk. Deze professionalisering houdt in dat binnen de peuterspeelzalen de kinderen meer in hun doorgaande lijn en hun ontwikkeling worden gestimuleerd, onder meer door middel van het VVE-beleid;
- de realisatie en het behoud van speelvoorzieningen die voldoen aan wettelijke kwaliteitseisen, waarbij participatie van bewoners zoveel mogelijk wordt gestimuleerd;
- deelname aan het Drentsbrede Veiligheidshuis Drenthe;
- Uitvoeren van het project Gezinscoach, voor multiprobleemgezinnen.

Algemene doelstellingen

1.	Verdere ontwikkeling van een Centrum voor Jeugd en Gezin als coördinatiepunt voor preventieve Jeugdzorgtaken.
2.	Actieve deelname aan en de integratie van jongeren in de Midden-Drentse samenleving bevorderen.
3.	Bevorderen van de ontwikkeling van de motoriek, de fysieke beweging en de sociale ontwikkeling bij kinderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
1.	Verdere ontwikkeling CJG Nassaukade	Doorlopend
2.	Deelname Veiligheidshuis	Doorlopend
	Behoud jeugdsozen door bijdrage voor beheer en exploitatie	Doorlopend
	Vorbereidingen vestiging permanent jongerencentrum in Beilen	Doorlopend
	Subsidiëring peuterspeelzaalwerk	Doorlopend
3.	Uitvoeren vastgesteld speel(tuinen)beleid	Doorlopend
	Stimuleren zelfredzaamheid en participatie bewoners bij inrichting en	Doorlopend

	onderhoud speelvoorzieningen	
	Vervanging, groot onderhoud en officiële inspecties speelvoorzieningen (zie ook paragraaf onderhoud kapitaalgoederen)	Doorlopend

Indicatoren		2009	2010	2011	2012
3.	Percentage overeenkomsten zelfredzaamheid (volgcijfer)	90%	90%	92%	92%

Wat mag het kosten?

Lokaal jeugdbeleid Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	31	6	6	6
bestaand beleid	830	749	778	783	789	794
Totaal lasten	830	749	809	789	795	800
Totaal baten	26	11	11	12	12	12
Resultaat voor mutaties reserves	804	738	798	777	783	788
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	804	738	798	777	783	788

Toelichting

De hogere lasten in 2014 ten opzichte van 2013 worden voor een groot deel veroorzaakt door een hogere doorberekening van bedrijfsvoeringskosten en iets hogere onderhoudskosten. De subsidie aan de Stichting Peuterspeelzalen wordt geïndexeerd en is afgerond € 5.000 hoger dan in 2013.

Reserves

Bij dit deelprogramma wordt geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Programma

Bouwen, wonen en milieu

Deelprogramma

Ruimtelijke ontwikkeling
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting
Milieu

Programmadoelstelling

Voorwaarden scheppen voor een divers functioneel gebruik van de ruimte.
Zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Beleidskader

- Visiefilm "Platteland leeft"
- Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen
- Structuurvisie Westerbork
- Bestemmingsplannen
- Woonplan (2005)
- Nota Grondbeleid
- Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe
- Landschapsbeleidsplan
- Groenbeleidsplan
- Milieubeleidsplan Midden-Drenthe 2011-2014
- Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo.
- Rapport 'prioritering integrale handhaving' (2005)
- Waterplan
- Beleidsplan recreatie en toerisme
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2011-2015
- Ontwikkelingsvisie Beilen
- Masterplan Beilen Centrum
- Beeldkwaliteitplan Beilen (2009)
- Woonvisie (2010)
- Welstandsnota (2011)
- Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 "Platteland Leeft"(2012)
- Afvalstoffenbeleidsplan(2012)

Coalitieakkoord

- Opstellen van een nieuw Woonplan
- Mogelijkheid van woningbouw in de kleine kernen in "het ritme van het dorp".
- Benutten van mogelijkheden van plattelandwoningen en vrijkomende agrarische bebouwing
- Samenwerking met externe partners zoals woningbouwcorporaties voor betaalbare woningen
- Ontwikkeling van de woonservicezone in Beilen is een belangrijk speerpunt
- Opstellen van een structuurvisie voor de gemeente Midden-Drenthe
- Uitvoering van de structuurvisie Westerbork
- Afronding van het bestemmingsplan Buitengebied
- Een actieve rol in de ontwikkeling van het MERA-terrein tot energietransitiepark
- Ontwikkelen van Beilen-Oost en het stationsgebied
- Concretiseren van de plannen Markt/Nassaukade in Beilen.

Relatie met andere programma's

Openbare ruimte

Ontwikkelingen

De Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 "Platteland Leeft" is op 28 juni 2012 door de gemeenteraad vastgesteld. Dit is het kader voor de ruimtelijke beleidsontwikkeling.

De actualisatie van de bestemmingsplannen is halverwege in 2013 afgerond.

Wanneer de nieuwe wet ruimtelijke ordening in 2013 daadwerkelijk in werking treedt, zal het proces van de bestemmingsplannen worden aangepast in 2014.

Op 1 januari 2014 wordt de RUD (regionale uitvoeringsdienst) in Drenthe opgericht, om uitvoering te geven aan alle milieutaken.

Deelprogramma Ruimtelijke ontwikkeling

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren is er hard gewerkt aan het actualiseren van het totale bestemmingsplan arsenaal. Dit traject is medio 2013 en daarmee afgerond en hiermee heeft de gemeente Midden-Drenthe aan de verplichting uit de Wet ruimtelijke ordening voldaan. Overigens lopen er nog wel enkele beroepsprocedures bij de Raad van State tegen vastgestelde bestemmingsplannen. Voor twee gebieden is gekozen voor het opstellen van een beheersverordening, als tussenoplossing richting een ontwikkelingsgericht bestemmingsplan. Dit geldt voor het ETP/MERA terrein en voor het bedrijventerrein De Zuidmaten. Voor deze gebieden zullen alsnog bestemmingsplannen worden opgesteld en deze zullen naar verwachting in 2014 worden afgerond. Het is nu zaak om de bestemmingsplannen actueel te houden met het opstarten van een nieuwe cyclus. De bestemmingsplannen voor Orvelte en Spier zijn hierbij de eerste plannen die worden opgepakt. Tenslotte vinden er enkele correcties plaats op het omvangrijke, in 2012 vastgestelde bestemmingsplan Buitengebied, middels het bestemmingsplan Correctieve herziening Buitengebied. Kortom het actualiseren van ruimtelijke plannen blijft een belangrijke taak.

Naast het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen zal ook gewerkt worden aan het opstellen en actualiseren van (structuur)visies om het beleid voor bepaalde kernen of gebieden richting te geven. Te denken valt aan het actualiseren van het Masterplan Beilen Centrum en het ontwikkelen van een visie op ontwikkelingen aan de oostkant van Beilen. Verder zal de gemeentelijke Structuurvisie "Platteland leeft!" welke op 28 juni 2012 is vastgesteld, in 2014 verder in uitvoering worden genomen. Op termijn zal de Wet ruimtelijke ordening worden vervangen door een nieuwe Omgevingswet. Het is van belang dat we ons tijdig voorbereiden op de gevolgen hiervan op de wijze van ruimtelijk ordenen.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Beschikbaarheid van actuele kaders als structuurvisies en bestemmingsplannen voor het voeren van een ruimtelijk beleid.
2.	Handhaving ruimtelijke ordening overeenkomstig 'prioritering integrale handhaving'. Prioriteiten toezicht en handhaving van: - activiteiten in afwijking van het bestemmingsplan - bouwen in afwijking van of zonder vergunning - slopen van monumenten zonder of in afwijking van vergunning en bouwwerken met asbest - toezicht tijdens de bouwfase bij bouwwerken, volgens prioritering

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Bespreken voortgang actualisering bestemmingsplannen	Jaarlijks, voor- en najaarsnota	rc R&G / raad
Bespreken jaarverslag Welstandscommissie	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc R&G / raad
Evaluatie prioritering integrale handhaving / prioriteitstelling handhavingsprogramma's (mede n.a.v. werkconferentie handhaving)	pm	pm

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1	Structuurvisie Gemeente Midden-Drenthe in uitvoering nemen	2012-2020
	Actualiseren bestemmingsplannen overeenkomstig planning (zie tabel)	2008-2013
2.	Handhaving overeenkomstig prioritering.	doorlopend

Eindoverzicht project actualisering bestemmingsplannen (stand juli 2013):

Plan	Start	Stand van zaken	afronding
Beilen-west	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad mei 2007	Is afgerond
Witteveen	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2009	Is afgerond
Elp	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad oktober 2009	Is afgerond
Dambroeken	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2009	Is afgerond
Smilde	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2009 Beroep RvSt → ongegrond	Is afgerond
Zwiggelte	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad april 2010 Beroep RvSt → deels gegrond	Is afgerond
Buitengebied	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad januari 2012 Beroep RvSt → grotendeels ongegrond	Is afgerond
Drijber	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad januari 2012	Is afgerond
Hooghalen, Brootacker II	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad februari 2012	Is afgerond
Oranje	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad september 2012	Is afgerond
Hijken	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad december 2012 Beroep RvSt → ongegrond	Is afgerond
Beilen	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad februari 2013	Is afgerond
Hoogersmilde	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad februari 2013	Is afgerond
Bovensmilde	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad februari 2013	Is afgerond
Nieuw-Balinge	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad februari 2013	Is afgerond
Westerbork	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad maart 2013 Beroep + Voorlopige voorz. RvSt	Beroep afwachten
Broekstreek	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad maart 2013 Beroep RvSt	Beroep afwachten
Wijster	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad april 2013	Is afgerond
Bedrijventerrein Smilde	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad april 2013	Is afgerond
Hooghalen	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad april 2013	Is afgerond
Drentsche Hoofdvaart	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2013	Beroepstermijn eindigt op 25 september 2013
Nagtegaal	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2013	Beroepstermijn eindigt op 25 september 2013
Bedrijventerreinen Beilen	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2013	Beroepstermijn eindigt op 25 september 2013
De Zuidmaten Beheers - verordening	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2013	Is afgerond
Bedrijventerrein ETP/MERA Beheers - verordening	Afgerond	Vastgesteld gemeenteraad juni 2013	Is afgerond
Spier geluidswal	1 ^e helft 2011	Voorbereiding	1 ^e helft 2014

Overzicht lopende procedures nieuwe bestemmingsplannen

Bestemmingsplan	Status plan	Stand van zaken
Correctieve herziening bestemmingsplan Buitengebied	Voorbereiding	Vooroverleg afgerond, verwerken reacties. Najaar 2013 ontwerpbestemmingsplan ter inzage
Orvelte	Voorbereiding	Najaar 2013 opstarten offertetraject
De Zuidmaten	Voorbereiding	Najaar 2013 opstellen concept ontwerp-

Bestemmingsplan	Status plan	Stand van zaken
		bestemmingsplan
ETP/Mera terrein	Voorbereiding	Nota van uitgangspunten ligt ter inzage. Vaststelling NvU eind 2013.
Spier	Voorbereiding	Voorjaar 2014

Bij het starten van het project actualisering bestemmingsplannen in 2007 heeft de gemeenteraad structureel € 150.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van het actualiseren van alle bestemmingsplannen van de gemeente Midden-Drenthe. In de afgelopen jaren is hier hard aan gewerkt. Ook de komende jaren blijft het actueel houden van ruimtelijke plannen een belangrijke taak. Het is van belang om steeds kritisch te kijken welke werkzaamheden uitbesteed moeten worden en welke werkzaamheden we als gemeente zelf kunnen doen. Op het gebied van het opstellen van bestemmingsplannen kunnen we inmiddels de kleinere plannen voor een groot deel zelf ter hand nemen. De bestemmingsplannen voor Hijken en Wijster zijn hier voorbeelden van, waarbij Hijken ook het beroep bij de Raad van State goed heeft doorstaan.

De verplichting, dat de gemeente in 2013 beschikt over een compleet actueel bestemmingsplanarsenaal, is medio 2013 afgerond. Vanaf de tweede helft 2013 is de actualiseringslag voltooid en komen we in een nieuwe fase van actueel houden van alle bestemmingsplannen en andere prioritering van de werkzaamheden. Naar verwachting zijn hier minder kosten mee gemoeid en hiermee is in de begroting voor 2014 al rekening gehouden. Vanaf 2014 is het budget voor actualisering van bestemmingsplannen teruggebracht tot een jaarlijks bedrag van € 75.000.

Wat mag het kosten?

Ruimtelijke ontwikkeling Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	50	0	0	0
bestaand beleid	1,542	1,653	1,243	1,243	1,243	1,243
Totaal lasten	1,542	1,653	1,293	1,243	1,243	1,243
Totaal baten	0	15	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	1,542	1,638	1,293	1,243	1,243	1,243
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	159	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	145	159	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	14	-159	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1,556	1,479	1,293	1,243	1,243	1,243

Toelichting

Het budget voor het actualiseren van bestemmingsplannen bedraagt vanaf 2014 € 75.000. Ten opzichte van 2013 is dit een verlaging van € 222.000. De komende jaren blijft het actueel houden van ruimtelijke plannen de belangrijkste taak. Dit vergt minder uren waardoor de toe te rekenen apparaatskosten op dit onderdeel naar beneden kan.

Reserves

In 2013 was nog € 159.000 beschikbaar gesteld vanuit het rekening resultaat 2012 voor het actualiseren van bestemmingsplannen.

Vanaf 2014 wordt geen beroep meer gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Ontwikkelingen

Het Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020 geeft het gemeentelijke woonbeleid voor de komende jaren weer en bevat een kerngerichte uitwerking van het woonprogramma.

In 2013 zijn we gestart met de uitvoer van de actiepunten uit het Woonplan, zoals bijvoorbeeld het opstellen van prestatieafspraken met woningcorporaties Actium en Woonservice. In 2014 gaan we verder met de uitvoer van ons Woonbeleid.

Met de gemeenten Assen, Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo is een regionaal afstemmingsdocument Woningmarkt regio Noord-Drenthe opgesteld. In 2014 blijven we de kwantiteit en kwaliteit van de gemeentelijke bouwprogramma's op elkaar afstemmen.

We voorzien in de woningbehoefte zoals geformuleerd in het Woonplan door de uitvoering van concrete woningbouwplannen en herstructureringsprojecten. Het behouden en versterken van de leefbaarheid in de kernen en het inspelen op de komende veranderingen met betrekking tot het scheiden van wonen en zorg zijn daarbij belangrijke thema's. Voor de uitvoering van deze plannen en projecten is de gemeente (mede) afhankelijk van andere partijen zoals projectontwikkelaars, woningcorporaties en zorginstellingen. De gemeente stuurt daarbij op hoofdlijnen (regierol) en zorgt in een aantal gevallen voor coördinatie tussen de partijen.

De mate waarin de woningbouwplannen voorzien in de gemeentelijke woningbouwbehoefte wordt periodiek geëvalueerd in de Monitor Woonplan. Ook in 2014 zullen we de voortgang van de projecten monitoren en verslag doen over het functioneren van de Midden-Drentse woningmarkt.

In 2013 is er opnieuw budget vrijgemaakt voor het verstrekken van startersleningen. Ook in 2014 kunnen starters op de woningmarkt in Midden-Drenthe weer een beroep doen op de gemeente voor een lening voor de aankoop van hun eerste woning.

Wat willen we bereiken?

De gemeente wil in 2020 de hieronder genoemde (algemene) doelstellingen uit de Woonvisie en het Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020 bereiken. De gemeente hanteert daarbij de volgende beleidskaders:

- Regierol gemeente Midden-Drenthe;
- Groeiende Woon- en Leefgemeente;
- Kwaliteit versus kwantiteit;
- Leefbaarheid en woonomgeving;
- Een leven lang wonen in Midden-Drenthe;
- Wonen, welzijn en zorg.

Algemene doelstellingen

1.	Bestaande (naoorlogse) wijken zijn gerenoveerd en goed onderhouden.
2.	Midden-Drenthe beschikt over een voldoende gevarieerd woningaanbod in alle kernen
3.	Midden-Drenthe beschikt over voldoende woningen in alle prijsklassen.
4.	Midden-Drenthe beschikt over flexibel gebouwde woningen, waardoor de woningen ook in de toekomst kunnen blijven voldoen aan de woonwensen van de inwoners.
5.	De starters uit de gemeente Midden-Drenthe hoeven niet meer naar elders uit te wijken omdat er in Midden-Drenthe voldoende starterswoningen beschikbaar zijn.
6.	Midden-Drenthe is een nog aantrekkelijker woongemeente voor forenzen, door een uitgebreid infrastructureel netwerk, met als startpunt het verbeterde stationsgebied in Beilen.
7.	Midden-Drenthe beschikt over duurzame woningen en wordt gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen.
8.	Meer groen in en rond de dorpen.

Indicator	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal opgeleverde woningen				112	55	56
Aantal opgeleverde recreatiewoningen				178	51	1

Indicator	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal gesloopte woningen				47	22	22
Woningtoename (gebouwd- sloop)	141	117	163	65	33	34
Aantal woningen per 31 december	13642	13759	13922	13987	14020	14054

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Informatie bouwgrondexploitatie vorig jaar	Jaarlijks, 2e kwartaal	rc R&G
Bespreken prestatieafspraken woningcorporaties	Volgt cyclus van Woonplan	rc R&G / raad
Informatie over voortgang woningbouwprojecten en functioneren woningmarkt Midden-Drenthe	Jaarlijks	rc R&G

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Voorbereiden en uitvoeren herstructurerings- en dorpsvernieuwingsprojecten / uitvoering woningbouwprogramma	Doorlopend
2.	Opstellen prestatieafspraken woningcorporaties	Volgt cyclus van Woonplan
3.	Actueel houden woonbeleid door organisatie woonconferentie met verschillende partijen uit de woon-, zorg- en welzijnssector.	Tweejaarlijks
4.	Uitvoeren actiepunten uit het Woonplan 2012-2020 Oa: - In gesprek met corporaties en ontwikkelaars over nieuwbouwprogramma - Structureel overleg met de in de gemeente werkzame woningcorporaties, zorginstellingen, makelaars, ontwikkelaars en andere 'bij het wonen betrokken' partijen - Bijhouden van de gerealiseerde en voorgenomen woningproductie naar aantal, fase en samenstelling. - Bekijken of het wenselijk en noodzakelijk is om samen met de dorpen (inwoners) en maatschappelijke organisaties te onderzoeken hoe het gesteld is met de leefbaarheid in de kernen en hoe we deze, indien nodig, kunnen behouden en waar nodig versterken. - Zorg dragen voor een passend en gevarieerd woningaanbod voor senioren en zorgbehoevenden.	Tijdsperiode Woonplan

Indicator	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal verleende startersleningen	4	3	0	4	3	3	1

Wat mag het kosten?

Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	6,813	4,593	3,771	3,527	4,197	2,848
Totaal lasten	6,813	4,593	3,771	3,527	4,197	2,848
Totaal baten	3,885	2,686	2,731	2,456	3,157	1,793
Resultaat voor mutaties reserves	2,928	1,907	1,040	1,071	1,040	1,055
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	3	291	59	0	0	0
Onttrekkingen	88	87	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-85	204	59	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	2,842	2,110	1,100	1,071	1,040	1,055

Toelichting

Voor 2013 zijn de leges verlaagd i.v.m. stagnatie in de woningbouw. De verwachting is dat vanaf 2014 de situatie zal verbeteren. De schommelingen in de lasten en de baten over de jaren 2014-2017 worden veroorzaakt door de bouwgrondexploitaties.

Reserves

De bijdragen aan het fonds bovenwijkse voorzieningen en het kunstfonds vanuit de woningbouw exploitatieopzetten zijn door afnemende verkopen vanaf 2014 verlaagd. Hiernaast zijn de regels om gelden toe te voegen aan het fonds bovenwijkse voorzieningen verscherpt. Daarom zijn deze vanaf 2015 op nihil gezet.

In 2013 was nog € 87.000 beschikbaar gesteld voor startersleningen.

Deelprogramma Milieu

Ontwikkelingen

In 2011 is het Milieubeleidsplan 2011-2014 vastgesteld door de gemeenteraad.

In het plan is onderscheid gemaakt in vier programma's:

1. Inwoners
2. Ondernemers
3. Eigen organisatie
4. Omgevingskwaliteit

De nadruk van het Milieubeleidsplan 2011-2014 ligt op de programma's voor de inwoners en de eigen organisatie.

1. Inwoners

De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor een vervolg op het project Mijn Isolatie. Daarnaast wordt het project Onbeparkt Holdbaar afgerond. Dit wordt in samenwerking met het Dorpenoverleg Midden-Drenthe en de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe opgepakt. Doel van het project is om in dorpen en wijken in de gemeente duurzaamheidsprojecten te starten. Dit komt ook de leefbaarheid ten goede.

2. Ondernemers

Als Midden-Drenthe participeren we in de ontwikkeling van het MERA-terrein tot Energie Transitie Park (ETP). Daarnaast steken we in op het stimuleren van maatschappelijke verantwoord ondernemen bij bedrijven in Midden-Drenthe.

3. Eigen organisatie

In 2014 wordt bekeken welke energiebesparende maatregelen voor de gemeentelijke gebouwen worden genomen en of het energiebeheer voor de gebouwen nog verder wordt uitgebreid. Verder wordt bekeken of het toepassen van duurzame energie voor de gebouwen tot de mogelijkheden behoort.

4. Omgevingskwaliteit

We stellen een bondig energiebeleidsplan op en voeren de aanbevelingen uit de opgestelde duurzame energiepotentiekaart uit.

Financiën

Voor de uitvoering van milieutaken zijn structureel middelen beschikbaar gesteld. In het Milieubeleidsplan 2011-2014 is een verdeling van alle financiële middelen gemaakt voor de uit te voeren milieutaken.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Inwoners - Stimuleren energiebesparende maatregelen, duurzame energie en duurzaam bouwen. - Stimuleren voorkomen en hergebruik afvalstoffen en voorkomen en opruimen zwerfafval. - Stimuleren goed rioolgebruik, zelf hemelwater afkoppelen. - Informeren inwoners wie verantwoordelijk is voor het oplossen van (grond)wateroverlast en hoe inwoners eventueel zelf (grond)wateroverlast kunnen oplossen. - Basisschoolleerlingen en inwoners kennis laten maken over de aangename kant van natuur en milieu.
2.	Ondernemers - Streven naar duurzame en schone bedrijvigheid en bedrijventerreinen.
3.	Eigen organisatie - Bij nieuw- en verbouw van gemeentelijke gebouwen en openbare verlichting naar een zo laag mogelijk energiegebruik en het toepassen van milieuvriendelijke materialen streven. - De gemeente geeft het goede voorbeeld voor verantwoord ondernemen. Bij inkopen wordt duurzaamheid als criterium meegenomen.
4.	Omgevingskwaliteit - De kosten voor de burger voor de afvalinzameling en –verwerking zo laag mogelijk houden en blijvend voldoen aan de landelijke afvalinzamelendoelstellingen. - Het in stand houden van een doelmatig en duurzaam rioleringsstelsel - Duurzaam omgang met water en een grotere beleving van het water (Waterplan) - Duurzaam bodemgebruik - Vernieuwen en verduurzamen van de openbare verlichting - Behouden huidige geluidskwaliteit en waar mogelijk verbeteren. - De risico's van opslag, transport en toepassing gevaarlijke stoffen zoveel mogelijk beperken. - De klant zo efficiënt mogelijk bedienen met vergunningen via één loket. - Voorkomen van milieuovertredingen, risico's voor de volksgezondheid en overlast door adequaat toezicht en handhaving.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Vaststelling milieujaarverslag en programma	jaarlijks, 2e kwartaal	rc R&G / raad

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
Wat		Wanneer
1	Inwoners - Onderzoeken mogelijkheden vervolg project Mijn Isolatie	2013/14

	Doelstellingen	
	- Afronden project Onbeparkt Holdbaar - Lespakket basisscholen, nacht van de nacht en boomfeestdag.	2014 2014
2.	Ondernemers - Participatie in ontwikkeling MERA als Energietransitiepark - Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen	2013/14 2013
3.	Eigen organisatie - Uitvoeren energiebeheer. - Onderzoeken toepassen duurzame energie in gebouwen + uitvoering - Duurzaam inkopen.	Doorlopend 2013/2014 Doorlopend
4.	Omgevingskwaliteit - Uitvoeren openbaar verlichtingsplan. - Uitvoeren gemeentelijk afvalstoffenplan - Uitvoeren verbreed gemeentelijk rioleringsplan - Uitvoeren waterplan - Uitvoeren bodembeleid - Uitvoeren geurvisie verordening - Uitvoeren milieuhandhavingsplan	Doorlopend Doorlopend Doorlopend Doorlopend Doorlopend Doorlopend Doorlopend

Wat mag het kosten?

Milieu Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	6,693	6,723	6,803	6,797	6,590	6,427
Totaal lasten	6,693	6,723	6,803	6,797	6,590	6,427
Totaal baten	7,014	7,015	7,160	7,078	7,459	7,183
Resultaat voor mutaties reserves	-321	-292	-357	-281	-869	-756
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	33	0	0	0	245	179
Onttrekkingen	206	593	33	81	0	0
Saldo mutaties reserves	-173	-593	-33	-81	245	179
Resultaat na mutaties reserves	-495	-885	-390	-361	-624	-577

Toelichting

De incidentele budgetten 2013 voor het gemeentelijke energiebeleid komen vanaf 2014 te vervallen. Alleen voor het jaar 2012 zijn de kosten integraal toezicht en handhaving direct verantwoord op het product. Vanaf 2013 wordt een aantal kosten weer via de apparaatskosten toegerekend. Dit leidt tot hogere kosten van circa 3 ton.

Het resultaat na mutaties reserves is € 495.000 positief. De lasten stijgen met € 80.000 ten opzichte van 2013. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de bijdrage aan de RUD.

De baten stijgen met € 145.000 ten opzichte van 2013.

De opbrengst uit de afvalstoffenheffing gaan ten opzichte van 2013 met € 372.000 omhoog. De lasten binnen de afvalstoffenheffing zijn gedaald met € 95.000. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door minder stortkosten als gevolg van minder aangeboden huisvuil.

De opbrengst uit rioolheffing daalt met € 397.000.

Reserves

Voor 2014 wordt rekening gehouden met een onttrekking aan de egaliseringsreserve tarieven afvalstoffenheffing van € 33.000. In 2013 was dit nog een onttrekking van € 512.000.

Op basis van de begrote bedragen 2013 en de raming van 2014 is de eindstand van de egaliseringsreserve tarieven afvalstoffenheffing op 31 december 2014 € 78.000.

Programma

Openbare Ruimte

Deelprogramma

Verkeer
Groen
Begraafplaatsen

Programmadoelstelling

Het zodanig inrichten van de openbare ruimte dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.

Beleidskader

- Landschapsbeleidsplan (2000)
- Groenbeleidsplan 2006-2015
- Strategie wegbeheer 2007-2011
- Gemeentelijk verkeer en vervoerplan (GVVP)
- Nota begraafplaatsen
- Openbaar Verlichtingsplan

Coalitieakkoord

- De afgelopen periode is veel geïnvesteerd in het wegwerken van achterstallig onderhoud van wegen. Wij vinden dat we nu op een aanvaardbaar niveau voor de wegen buiten de bebouwde kom zijn aangekomen. In deze bestuursperiode leggen we meer accent op de straten, fietspaden en voetpaden binnen de bebouwde kom. Dat moet kunnen binnen de bestaande middelen.
- In deze bestuursperiode zal een nieuw Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan aan de raad worden voorgelegd.
- Voor het onderhoud van bruggen gaan we extra investeren. Daartoe worden de voor dat doel geparkeerde middelen bij de begroting 2010 structureel ingezet.
- Het groenbeleidsplan dient als basis voor afspraken met buurten, wijken of dorpen over aanleg en onderhoud van openbaar groen.
- Binnen de budgettaire mogelijkheden gaan we de plannen voor het gebied rondom de Markt en de Nassaukade concreet maken.

Relatie met andere programma's

Bouwen en wonen

Ontwikkelingen

De werkzaamheden die de gemeente in het kader van de openbare ruimte verricht hebben voor een groot deel een beheersmatig karakter. Te denken valt aan het groenonderhoud en het wegenonderhoud. Deze activiteiten zijn gericht op het behoud van een aantrekkelijk leef-, werk- en woonklimaat. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen staan de middelen benoemd. Dit programma richt zich vooral op de concrete doelstellingen om de woon-, werk- en leefomgeving in Midden-Drenthe nog aantrekkelijker te maken.

Met een 'Koninklijke' afronding is in 2013 een periode van verbeteringen in de openbare ruimte van het centrum van Beilen tot een einde gekomen. Tegelijkertijd tekenen zich direct buiten dat centrum nieuwe ontwikkelingen af. Naar wij voorzien wordt in 2014 een daadwerkelijk en beeldbepalend begin gemaakt met de ontwikkeling van de woonservicezone.

Ook een ander aan het centrum grenzend gebied, het industrieterrein "De Zuidmaten" gaat, als gevolg van de uitbreiding van de DOMO, ingrijpend op de schop. De Edisonweg verliest zijn publieke functie en wordt fabrieksterrein.

De bouw/vernieuwing van een aantal scholen leidt tot aanpassingen in de openbare ruimte. O.a. is dat het geval in Hoogersmilde en Bovensmilde en naar wij verwachten binnenkort ook in Hijken en Westerbork.

Voor Westerbork zit naast de nieuwe multifunctionele accommodatie meer in het vat. De verkeersafwikkeling moet worden verbeterd en het Van Weezelplein wordt met behoud van bestaande

kwaliteiten heringericht en vernieuwd. De eerste resultaten zullen naar verwachting in 2014 zichtbaar worden.

Deelprogramma Verkeer

Ontwikkelingen

Eind 2012 is een nieuw Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan (GVVP) vastgesteld waarin de beleidskaders en ambities tot 2020 zijn vastgelegd. De speerpunten in dit plan zijn:

- Invoering van 30 km/u en 60 km/u-zones en optimaliseren 50 km/u en 80 km/u wegen;
- Realiseren van ontbrekende fietsvoorzieningen;
- Aanpakken van onveilige verkeerssituaties, de zogenaamde "Black Spots";
- Het verbeteren van de bereikbaarheid door het treffen van maatregelen en het oplossen van knelpunten.
- Blijvend inzetten op gedragsbeïnvloeding (hiervoor is € 1 per inwoner beschikbaar).

In navolging van het GVVP ontwikkelen we een nieuw bewegwijzeringsbeleidsplan. Dit dient extra aandacht te krijgen. Een ander onderwerp uit het GVVP is de belijning. Vanwege landelijke en provinciale afspraken krijgen wegen meer belijning dan voorheen.

De uitbreiding van de zuivelfabriek Friesland Campina Domo vraagt om een andere ontsluiting van het bedrijventerrein De Zuidmaten. Deze nieuwe ontsluiting wordt in 2014 gerealiseerd, inclusief een veilige fietsverbinding naar het station.

Om de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van Westerbork te verbeteren ontwikkelen we (in samenwerking met de provincie) concrete plannen. In 2014 realiseren we fietsvoorzieningen ten behoeve van de MFA/brede school.

Bruggen

Er zijn vier gemeentelijke bruggen over de Drentse Hoofdvaart. Twee brugwachters zijn gestopt met de bediening van deze gemeentelijke bruggen. De bediening is conform eerdere afspraken overgedragen aan de provincie. De provincie rekent de kosten hiervoor door aan de gemeente. Daarnaast zijn in 2013 de bedieningstijden van de bruggen verruimd en aangepast aan die van de provincie. De bruggen worden nu bediend van 1 april tot 1 november. De extra kosten zijn in deze begroting nog niet verwerkt.

Met de provincie is nog overleg gaande over de overname van de gemeentelijke bruggen (door de provincie) over de Drentse Hoofdvaart. De gemeente zou in ruil bruggen over de Beilervaart en het Oranjekanaal en het wegvak Beilen-Westerbork in eigendom en beheer verkrijgen.

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren van (1) de verkeersveiligheid, (2) de bereikbaarheid en (3) de leefbaarheid.

Algemene doelstellingen	
1	Het terugdringen van het aantal ongelukken
	Vermindering van het aantal verkeersslachtoffers
	Het verbeteren van de bereikbaarheid
	Het realiseren van ontbrekende fietsvoorzieningen
	Het oplossen van knelpunten GVVP
2a	Het ontwikkelen van station Beilen tot overstappunt (OV-knooppunt)
2c	Het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid in Beilen
3	Het verbeteren van de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in Westerbork

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Uitvoering GVVP	t/m 2020	College/raad

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1	Aanpak projecten uit de projectenlijst GVVP; afhankelijk van beschikbaar gestelde middelen uit het bestedingsplan en provinciale subsidie	Doorlopend
	(Regionale) aanpak beïnvloeding verkeersgedrag - Drents verkeersveiligheidslabel - Subsidiëring verkeersouders per school - Motorrijvaardigheidstraining - Clinic Veilig uitgaan - Seniorenritten / verkeersmarkt senioren - Dode Hoek projecten - School-thuisroute brugklas - Gordelcontrole bij scholen	Doorlopend
2	Opwaarderen ontsluiting De Zuidmaten	
3	Verbeteren bereikbaarheid en verkeersveiligheid Westerbork	2012-2014

Indicator: aantal verkeersslachtoffers **	2008	2009	2010*	2011*	2012*
Verkeersgewonden (alle wegen in gemeente)	65	49	14	1	2
verkeersdoden(alle wegen in gemeente)	3	4	-	9	4
Verkeersgewonden (gemeentelijke wegen)	35	26	10	1	-
Verkeersdoden (gemeentelijke wegen)	1	1	-	4	3

* Vanaf 2010 is de registratiegraad en de wijze van registreren van ongevallen door de politie aanzienlijk gewijzigd en versoberd, waardoor deze getallen niet te vergelijken zijn met de jaren ervoor en niet representatief zijn.

** Deze gegevens worden jaarlijks omstreeks in juli over het verstreken jaar aangeleverd door de Adviesdienst Verkeer en Vervoer van Rijkswaterstaat.

Wat mag het kosten?

Verkeer Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	591	254	240	240	240
bestaand beleid	4,556	4,014	3,915	3,901	3,861	3,837
Totaal lasten	4,556	4,605	4,169	4,141	4,101	4,077
Totaal baten	42	13	16	13	16	13
Resultaat voor mutaties reserves	4,514	4,592	4,153	4,128	4,085	4,064
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	30	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	701	110	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-671	-110	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	3,843	4,482	4,153	4,128	4,085	4,064

Toelichting

Het resultaat na mutatie reserves is € 292.000 voordelig. Dit is voor een groot deel te verklaren door minder lasten als gevolg van het bestedingsplan. In 2013 waren deze lasten bijna € 600.000. In 2014 zijn deze lasten berekend op € 240.000. Daarnaast is de bezuiniging van € 50.000 op het budget voor wegenonderhoud verwerkt.

In het bestedingsplan 2014 is een bedrag van € 300.000 opgenomen voor de renovatie van de brug no.7 in Drijber. De kapitaallasten van deze investering bedragen € 24.000.

In 2014 wordt gestart met de uitvoering van de aanpassing van de infrastructuur van De Zuidmaten in Beilen. Op het bestedingsplan is hiervoor een bedrag van € 700.000 opgenomen (kapitaallasten € 56.000).

Voor de herinrichting van de wegstructuur Westeinde/Hoofdstraat/Oosteinde in Westerbork is op het bestedingsplan een bedrag van € 2.000.000 opgenomen. Dit bedrag is een aanvulling op de beschikbaar gestelde middelen in 2013. De kapitaallasten van deze investering bedragen € 160.000. Nadere details van de bestedingswensen staan in het hoofdstuk Bestedingsplan 2014.

Reserves

In 2014 wordt geen beroep gedaan op een bijdrage vanuit een bestemmingsreserve.

Deelprogramma Groen

Ontwikkelingen

Voor het groen binnen de bebouwde kommen is het Groenbeleidsplan richtinggevend. Voor het groen buiten de bebouwde kommen, geeft het Landschapsbeleidsplan de kaders aan.

Uitvoering Groenbeleidsplan

Op basis van het Groenbeleidsplan worden jaarlijks groenvakken gerenoveerd en bomen geplant. Het gaat om het renoveren van verouderde plantvakken en het versterken van de groenstructuur. Voor het uitvoeren van werkzaamheden wordt aansluiting gezocht bij het moment van uitvoering van andere activiteiten, zoals herstraten. Zo wordt 'werk met werk' gemaakt.

Uitgangspunt is dat overleg en wensen van bewoners mede bepalend zijn voor de inrichting. In Bovensmilde is de afgelopen jaren gewerkt aan het groen, op basis van het Groenplan Bovensmilde. In 2012 is de uitvoering van dit Groenplan afgerond. Ook andere dorpen gaan aan de slag met een groenplan, zij het minder intensief dan in Bovensmilde. In de achterliggende periode zijn voor Hijken, Hoogersmilde, Hooghalen en Smilde plannen ontwikkeld en in belangrijke mate uitgevoerd. Hier en daar vindt in 2014 nog een afronding plaats.

Het versterken van de groenstructuur en renovatie van oudere plantsoenen gebeurt zoveel mogelijk met inspraak van bewoners. In 2014 is er op dit punt met name aandacht voor Wijster en (in combinatie met andere infrastructurele plannen) Westerbork.

Groenonderhoud

Binnen de bebouwde kommen geldt dat het groenonderhoud wordt aanbesteed met beeldbestekken, waarbij is beschreven en met foto's uitgebeeld, wat de gewenste kwaliteit is. Op basis van het vastgestelde Groenbeleidsplan zijn de onderhoudsniveaus bepaald. Verder vindt het groenonderhoud plaats in overeenstemming met de Flora- en Faunawet, volgens de gedragscode 'Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen'.

Landschapsbeleidsplan

In 2012 is het landschapsbeleidsplan geactualiseerd. Het beheer en onderhoud van de gemeentelijke eigendommen in het buitengebied moet hierop worden aangepast; hiervoor willen we een beheerplan voor landschappelijke beplantingen, bermen en sloten voorbereiden.

Wat willen we bereiken?

Beschikken over aantrekkelijke en functionele openbare groenvoorzieningen.

Algemene doelstellingen

1	Beschermen en versterken van de hoofdgroenstructuur.
---	--

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1	Uitvoering Groenbeleidsplan: per jaar wordt, i.o.m. de bewoners, een gedeelte van het groenareaal aangepakt.	doorlopend
	Bestekken voor het groenonderhoud op basis van gewenste kwaliteit per m ² in alle bebouwde kommen.	Jaarlijks
	Ontwikkelen beheerplan landschappelijke beplantingen, bermen en sloten.	2014

Wat mag het kosten?

Groen Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	125	0	0	0
bestaand beleid	3,437	3,618	3,346	3,425	3,507	3,509
Totaal lasten	3,437	3,618	3,471	3,425	3,507	3,509
Totaal baten	205	111	86	86	87	87
Resultaat voor mutaties reserves	3,232	3,507	3,385	3,339	3,420	3,422
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	65	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	65	115	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	-115	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	3,232	3,392	3,385	3,339	3,420	3,422

Toelichting

Het resultaat na de mutatie reserves bedraagt € 8.000 voordelig. In 2014 is de bezuiniging op hertenkampen doorgevoerd. In 2014 zijn twee groen gerelateerde projecten opgenomen in het bestedingsplan. Voor het gebied achter de Schapendrift is een bedrag van € 100.000 opgenomen. Voor de uitvoering van de pilot Drents groen in combinatie met het groenplan Wijster is € 25.000 opgenomen. Nadere details van de bestedingswensen staan in het hoofdstuk Bestedingsplan 2014.

Reserves

Voor 2014 wordt geen beroep gedaan op een bestemmingsreserve.

Deelprogramma Begraafplaatsen

Ontwikkelingen

Op een aantal begraafplaatsen bevinden zich graven welke zijn uitgegeven voor onbepaalde tijd. Een groot aantal graven wordt niet meer onderhouden doordat de nabestaanden inmiddels ook zijn overleden. Hierdoor raken deze graven sterk in verval. Dit geeft een rommelig beeld waaraan bezoekers zich storen. De sterk vervallen gedenktekens bemoeilijken ook het dagelijks onderhoud aan de begraafplaats zoals maaiwerkzaamheden. Doordat er in veel gevallen geen rechthebbenden meer zijn te achterhalen is de gemeente aansprakelijk. Voordat deze gedenktekens daadwerkelijk kunnen worden verwijderd is er een minimale publicatieperiode nodig van vijf jaar. Eventuele nabestaanden hebben dan de mogelijkheid om zich te melden en het monument te herstellen. Ook wordt er overleg gepleegd met de plaatselijke historische verenigingen over mogelijke cultuurhistorische graven voordat de gedenktekens worden verwijderd. Voorbeelden van begraafplaatsen met veel vervallen gedenktekens zijn Kerkenveld te Smilde en de inmiddels gesloten begraafplaats aan de Torenlaan in Beilen.

De gesloten begraafplaats aan de Torenlaan vertoont achterstallig onderhoud. Omdat er geen rechthebbenden meer zijn, raken ook graven in verval. Gezamenlijk met een werkgroep vanuit de Historische vereniging gemeente Beilen wordt gewerkt aan een verbeteringsplan. De eerste zichtbare resultaten van dit vrijwilligerswerk verwachten wij in 2014.

Wat willen we bereiken?

In de toekomst kunnen blijven voldoen aan de vraag naar graven, urnengraven en –nissen op de huidige begraafplaatsen. Dit door het verwijderen van grafmonumenten die niet zijn verlengd dan wel waarvan afstand is gedaan. Wanneer nodig kunnen de graven weer opnieuw worden uitgegeven. Hierdoor blijft de capaciteit van de huidige begraafplaatsen voldoen aan de vraag en zijn er in de toekomst geen nieuwe uitbreidingen nodig. De begraafplaatsen worden hierdoor efficiënter gebruikt waardoor de kostendekkendheid wordt verbeterd.

Algemene doelstellingen

De capaciteit van de bestaande begraafplaatsen handhaven. Zorg dragen voor voldoende graven, urnengraven – en nissen.

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Opstellen lijst bijzondere en cultuurhistorische graven	doorlopend	
Voorbereiden en indien noodzakelijk opruimen sterk verwaarloosde gedenktekens op de begraafplaats Torenlaan te Beilen	Start 2012	2017
Voorbereiden en indien noodzakelijk opruimen sterk verwaarloosde gedenktekens op begraafplaats Kerkenveld te Smilde	Start 2013	2018

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Overleg met begrafenisverenigingen	Periodiek
2.	Beheerswerkzaamheden aan groenvoorzieningen, paden en opstallen	Doorlopend
3.	Onderhouden oorlogsgraven en gedenkm monumenten	Doorlopend
4.	Leggen van bloemen en kransen i.v.m. dodenherdenking	Jaarlijks
5.	Verwijderen van grafmonumenten waarvan de rechten zijn vervallen	Periodiek

Wat mag het kosten?

Begraafplaatsen Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	728	750	754	747	751	749
Totaal lasten	728	750	754	747	751	749
Totaal baten	275	419	427	435	443	450
Resultaat voor mutaties reserves	453	331	327	312	308	299
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	453	331	327	312	308	299

Toelichting

Binnen het deelprogramma Begraafplaatsen zijn nagenoeg geen wijzigingen ten opzichte van het voorgaande jaar. Het resultaat na mutaties reserves is € 4.000 voordelig. De opbrengsten uit begraafrechten zijn iets hoger.

Reserves

Voor 2014 wordt geen beroep gedaan op een bestemmingsreserve.

Programma

Vrije tijd

Deelprogramma

Sport
Recreatie
Cultuur

Programmadoelstelling

Het bieden van faciliteiten en het creëren van voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Het doel van het programma is samen Midden-Drenthe op de toeristische kaart zetten. Het meetbare doel is 10% meer economische bedrijvigheid in Midden-Drenthe in 2020. Het middel om dit te bereiken is het ontwikkelen van Recreatie & Toerisme (meer bezoekers betekent meer bestedingen en zo meer werkgelegenheid).

Beleidskader

- Toeristisch recreatief ontwikkelingsplan
- Cultuurnota 2010 – 2013
- Sportnota 2008-2013
- Werkplan Recreatie & Toerisme 2010
- Beleidsnotitie Toeristische Informatievoorziening Midden-Drenthe
- Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013

Coalitieakkoord

- Meer investeren in Recreatie & Toerisme met als doel het behalen van een hoger rendement
- Investerings in Recreatie & Toerisme worden gedekt door een bijstelling van de toeristen- en forensenbelasting

Relatie met andere programma's

Bouwen, wonen en milieu
Openbare ruimte

Ontwikkelingen

In 2012 is een onderzoek gedaan naar de hoogte van de sporttarieven en naar de hoogte en de opbouw van de vergoeding voor zelfbeheer van sportaccommodaties. Op basis van deze uitkomsten zullen in de toekomst tarieven worden vastgesteld en afspraken gemaakt met de sportverenigingen over bijvoorbeeld de mogelijkheden voor zelfbeheer.

Deelprogramma

Sport

Ontwikkelingen

Het deelprogramma Sport omvat een groot aantal beheersmatige activiteiten. Deze activiteiten zijn belangrijk voor het in stand houden van de diverse voorzieningen als sporthallen en zwembaden. Informatie hierover staat opgenomen in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

In de vastgestelde Sportnota 2008-2013 heeft de raad uitgesproken dat sport goed en belangrijk is voor de inwoners en dat deelname hieraan gestimuleerd moet worden.

Op basis van de visiefilm Platteland leeft! wil de raad 'nuchter' omgaan met sportvoorzieningen: in stand houden als daar een redelijk aantal sporters gebruik van zal maken.

In juni 2013 is nieuw beleid vastgesteld voor de sportaccommodaties buitensport. Vanaf juli 2013 wordt uitwerking gegeven aan het nieuw beleid waarbij de nadruk op zelfbeheer ligt.

Uitvoering regeling “Brede impuls combinatiefuncties”. Deze door het rijk gesubsidieerde regeling bestaat uit:

1. het creëren van voldoende sport- en beweegaanbod(via buurtsportcoaches)
2. de lokale sport- en beweegaanbieders interesseren om meer sport- en beweegaanbod op lokaal niveau te ontwikkelen. Medio oktober 2013 wordt met de uitvoering van de regeling gestart.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
	Het verantwoord in stand houden van sportaccommodaties en promotie van het sport- en beweegaanbod.
	De inwoners van de gemeente Midden-Drenthe te stimuleren tot (actieve) sportdeelname en te streven naar een gezonde levensstijl.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	
Wat	Wanneer
Met de betrokken basissportverenigingen wordt op individuele basis het nieuwe beleid vertaald en geprobeerd maatwerk te verlenen.	01-07-2013 t/m 01-07-2014
Opstellen nieuwe Sportnota:	2014
Renovatie sportpark Smilde	Eind 2013-2014
Uitvoering regeling “Brede impuls combinatiefuncties”	Eind 2013-2015

Wat mag het kosten?

Sport Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	185	61	11	0	0
bestaand beleid	3,418	3,718	3,751	3,757	3,771	3,798
Totaal lasten	3,418	3,903	3,812	3,768	3,771	3,798
Totaal baten	894	973	981	994	1,007	1,021
Resultaat voor mutaties reserves	2,524	2,930	2,831	2,774	2,764	2,777
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	120	26	0	0	0	0
Onttrekkingen	25	60	59	59	59	59
Saldo mutaties reserves	95	-34	-59	-59	-59	-59
Resultaat na mutaties reserves	2,620	2,896	2,772	2,715	2,704	2,718

Toelichting

In het bestedingsplan is een bedrag van incidenteel € 50.000 opgenomen voor de uitvoering van de beleidsuitgangspunten voor buitensportaccommodaties en een bedrag van € 11.000 incidenteel voor Sport Drenthe. Nadere details staan in het hoofdstuk Bestedingsplan 2014.

De lasten en baten binnen dit deelprogramma houden voor een groot deel verband met de exploitatie van gemeentelijke voorzieningen als sporthallen en zwembaden. Het vermelden waard in het kader van dit deelprogramma zijn de middelen (€ 60.000) die vanuit het rijk beschikbaar zijn gesteld voor de combinatiefunctionaris.

Reserves

De jaarlijkse mutaties betreffen de toevoegingen aan of de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen. Als gevolg van jaarlijks wisselende onderhoudswerkzaamheden kunnen de mutaties fluctueren.

Deelprogramma Recreatie

Ontwikkelingen

Ondanks het slechte economische klimaat en de landelijke tendens van stagnatie en daling van de bezoekersaantallen heeft Midden-Drenthe in 2012 een plus van 1,56% gerealiseerd in het aantal overnachtingen.

Cijfermatig overzicht overnachtingen gemeente Midden-Drenthe					
	2010	2011		2012	
	<i>abs</i>	<i>abs</i>	%	<i>abs</i>	%
Hotels	44.809	42.045	-6,17	30.174	-28,23
B&B	1.555	1.515	-2,57	2.061	36,04
Campings	177.362	144.167	-18,72	129.074	-10,47
Mini-Campings	71.408	36.207	-49,30	38.544	6,45
Groepsaccommodaties	22.824	16.420	-28,06	19.149	16,62
Vakantieparken	386.467	465.387	20,42	499.908	7,42
'Losse' recreatiewoningen	15.301	14.455	-5,53	12.531	-13,31
	719.726	720.196	0,07%	731.441	1,56%

Doorkijk naar de toekomst

Het is belangrijk om in te spelen op de wensen en behoeften van de consument. Vraaggestuurd werken i.p.v. aanbodgestuurd. En in tijden als deze is dat nog belangrijker omdat de consument kritischer is op het gebied van uitgaven.

De samenwerking tussen het bedrijfsleven en overheden kan verder worden versterkt zodat de kwaliteit van toeristische voorzieningen verder verbeterd kan worden en gewaarborgd blijft.

Gewerkt wordt met de marsroute 2012-2015, een meerjaren aanjaagprogramma, een gezamenlijk initiatief van de gemeente en het toeristisch platform. Doel: meer bezoekers, die langer blijven en vaker terugkomen!

Wat willen we bereiken?

Door het scheppen van goede randvoorwaarden wil de gemeente de komende 10 jaar:

- De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector bevorderen. Taakstellend is een groei van 10%. Ten opzichte van 2006 (banen van 12 uur of meer in de toeristische sector) betekent dit een toename met 60 banen op jaarbasis.
- Ruimte bieden voor groei van zowel kleinschalige als grootschalige activiteiten.
- De kwaliteit van de recreatieve voorzieningen verbeteren en goed inpassen in het Midden-Drentse landschap.
- Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente.
- Toename van het aantal toeristen en activiteiten in Midden-Drenthe. Taakstellend is een groei van 5% ten opzichte van 2006.
- De vaarrecreatie meer laten bloeien.
- Evenwicht scheppen tussen vraag & aanbod van voorzieningen en een goede samenwerking tussen de aanbieders.

De gemeente vervult een proactieve rol, schept voorwaarden, faciliteert en jaagt ontwikkelingen aan, maar ondernemers moeten het uiteindelijk zelf doen!

Indicator		2009	2010	2011	2012
1.	Aantal banen van ≥ 12 uur (dit wordt 1 keer in de 3 jaar berekend)	951(=2007)	1350	928	928
2.	Aantal dagtoeristen	725.000	725.000	600.000	600.000
3.	Aantal overnachtingen	632.000	719.726	720.196	731.441

Wat gaan we daarvoor doen?

Momenteel is de trend in Recreatie & Toerisme dat de bezoeker een compleet plaatje verwacht met een gericht aanbod dat past bij zijn specifieke wensen en persoonlijke waarden. Bij het inzetten van acties is het behalen van zichtbare resultaten van groot belang. Het doel is te laten zien dat ons platteland leeft door een compleet verhaal te bieden door de losse puzzelstukjes (accommodatie, restaurant, attractie, museum) te combineren en zo de bezoeker langer te laten blijven.

Wat mag het kosten?

Recreatie Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	10	0	0	0
bestaand beleid	351	328	329	331	334	336
Totaal lasten	351	328	339	331	334	336
Totaal baten	25	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutaties reserves	326	328	339	331	334	336
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	22	19	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-22	-19	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	304	309	339	331	334	336

Toelichting

In de begroting van 2014 zijn verder geen bijzonderheden te vermelden.

In het bestedingsplan 2014 zijn twee incidentele bedragen opgenomen: € 10.000 voor de stimulering recreatie Drentse Hoofdstraat en € 13.500 voor de wandelroute Stroompad.

Nadere details van de bestedingswensen staan in het hoofdstuk Bestedingsplan 2014.

Reserves

In 2013 is € 19.000 beschikbaar gesteld voor de renovatie sanitaire voorzieningen bij de vaart in Hoogersmilde.

Deelprogramma Cultuur

Ontwikkelingen

De belangrijkste speerpunten uit de cultuurnota 2010-2013 (februari 2010) zijn:

- we willen alle kinderen en jongeren de kans bieden kennis te maken met en zich te verdiepen in één of meerdere kunstdisciplines;
- we willen alle inwoners in staat stellen zich actief bezig te houden met amateurkunst;
- cultureel erfgoed inbedden in het onderwijs;
- stimuleren van nieuwe contacten en samenwerking om nieuwe initiatieven te ontplooiën.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1.	Bevorderen dat de inwoners en bezoekers van de gemeente Midden-Drenthe in aanraking komen met kunst- en cultuur.
2.	Stimuleren van mondiale bewustwording.
3	Behoud van kwalitatief goede, voor alle burgers bereikbare, bibliotheekvoorzieningen (lokaal georiënteerde basisbibliotheek, specifiek doelgroepenbeleid en samenwerking met andere lokale instellingen)

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
1.	Subsidiëring stichting ICO t.b.v. activiteiten in het onderwijs.	Jaarlijks
	Subsidiëring Stichting Podia voor organisatie Uitdag en Amateurkunst in Beeld	Jaarlijks
	Subsidiëring Kunst en Cultuur Drenthe voor coördinatie 3 ^e vierjaren project kunstmenu op alle basisscholen.	4-jarig, start 2010
	Subsidiëring Stichting Kunst4daagse voor organisatie Kunstroute en Atelierroute	Jaarlijks
	Subsidiëring Culturele raden (St. Zomeractiviteiten Westerbork, St. Beilen Promotie en St. Culturele raad Smilde (CRAS)) voor organisatie culturele activiteiten.	Jaarlijks
	Uitvoering 1% regeling t.b.v. realisatie kunstobjecten	Doorlopend
2.	Subsidiëring wereldwinkels	Jaarlijks
3.	Subsidiëring bibliotheken	Jaarlijks

Wat mag het kosten?

Cultuur Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	1,258	907	831	845	859	874
Totaal lasten	1,258	907	831	845	859	874
Totaal baten	34	20	2	2	2	2
Resultaat voor mutaties reserves	1,224	887	829	843	857	872
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	51	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	215	71	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-164	-71	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	1,060	816	829	843	857	872

Toelichting

Het saldo van lasten en baten is in 2014 afgerond € 58.000 lager dan in 2013. Doordat de culturele alliantie is gestopt, zijn de inkomsten in 2014 € 20.000 lager. De uitgaven zijn hierdoor in 2014 ook € 20.000 lager. Daarnaast is de onttrekking aan de reserves (zie hieronder) in 2013 ook als uitgave geraamd. Verder zijn binnen dit deelprogramma geen bijzonderheden te melden.

Reserves

In 2013 is voor een bedrag van afgerond € 70.000 onttrokken aan reserves. Het betreft onttrekkingen ten behoeve van het kunstwerk Oranje en ten behoeve van BrinkBaru (beide € 10.000) en het restant van de frictiekosten voor de bibliotheek (beschikbaar gesteld in 2012). Voor de jaren 2014-2017 worden voor dit deelprogramma geen toevoeging aan of onttrekking uit een reserve geraamd.

Programma

Zorg en Welzijn

Deelprogramma

Sociale samenhang en leefbaarheid Wmo

Programmadoelstelling

- Burgers kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- Burgers kunnen aan één loket alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen.
- Het bewaken en bevorderen van de volksgezondheid.

Beleidskader

- Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe
- Wmo Beleidsplan gemeente Midden-Drenthe 2012-2016
- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Midden-Drenthe
- Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo
- Nota + Plan van aanpak lokaal gezondheidsbeleid Midden-Drenthe 2008-2012
- Nota Lokaal Jeugdbeleid 2010-2013, "Talenten in Midden-Drenthe"
- Nota Re-integratiebeleid 2007-2014
- Nota Armoedebeleid 2008-2012
- Nota Alcoholbeleid
- Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 2008; "Meedoen in Midden-Drenthe"

Coalitieakkoord

- Voorkomen dat mensen aan de rand van de samenleving komen;
- Hulp bieden waar dat echt nodig is;
- Meer invulling geven aan participatie met aandacht voor de rol die vrijwilligerswerk hierin kan spelen;
- Samenhang aanbrengen tussen zorg en welzijn;
- Voorzieningen voor sport, recreatie, zorg en openbaar vervoer zoveel mogelijk op peil houden in samenspraak met de inwoners volgens de afspraken in 'dorpen centraal met bewoners in het middelpunt';
- Eén sterke welzijnsstichting met een stevige rol in de uitvoering van het welzijnsbeleid en in de ondersteuning van vrijwilligers;

Relatie met andere programma's

Ontwikkelingen

In de visiefilm Platteland leeft! staan de mensen centraal. Mensen hebben een goed bestaan en zijn betrokken in een sociale samenleving, waarin vrijwilligerswerk vanzelfsprekend is. Goede voorzieningen als ontmoetingsplekken in de dorpskernen zijn van groot belang.

De gemeente voorziet hier onder andere in door de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en het kleine dorpenbeleid. In de programmabegroting komen de 9 prestatievelden uit de Wmo en het door de gemeente toegevoegde prestatieveld "Aangepast wonen met zorg" tot uiting in 3 deelprogramma's:

- Lokaal Jeugdbeleid (programma Onderwijs en Jeugd)
- Sociale samenhang en leefbaarheid (programma Zorg en Welzijn)
- Wmo (programma Zorg en Welzijn)

De nadere uitwerking van het WMO-beleid wordt beschreven in aparte beleidsnotities voor zover dat noodzakelijk is omdat het nieuw beleid betreft of omdat bestaand beleid herzien wordt. In de notities wordt de samenhang met andere beleidsterreinen aangegeven. Voorbeelden hiervan zijn de Mantelzorgnota en de Participatienota.

In 2013 heeft de raad de notitie Voorzieningen WMO vastgesteld waarin het beleid met betrekking tot de voorzieningen wordt uitgewerkt. De insteek daarbij is dat meer naar de mogelijkheden van de burgers wordt gekeken zowel materieel als immaterieel.

Deelprogramma Sociale samenhang en leefbaarheid

Ontwikkelingen

In de periode november 2011 – februari 2012 heeft het college haar 2-jaarlijkse dorpenronde gehouden. Deze gesprekken met de bewoners- en dorpsbelangenorganisaties leveren meestal voldoende input op voor de in de periode na februari 2012 te verrichten activiteiten uit het budget voor het dorpenbeleid. Alle acties uit deze ronde zijn inmiddels afgerond en gecommuniceerd met de dorpen. De laatste activiteiten hebben in 2013 plaatsgevonden.

Als onderlegger voor de verbetering van de leefbaarheid maken we ook gebruik van door een aantal dorpen zelf opgestelde dorpsvisies. In de visies wordt de gewenste ontwikkeling voor de leefbaarheid van de dorpen beschreven. De dorpen Hooghalen (invulling AZC, realisering MFC, verbetering infrastructuur), Hijken (leefbaarheid, brede school, verbetering infrastructuur), Oranje (invulling woningbouwlocatie, verbetering infrastructuur) en Spier (geluidswal, ontwikkeling dorpshart/-kern en dorpshuis) hebben inmiddels een dorpsvisie opgesteld. Een aantal van de gewenste projecten is gestart en afgerond.

Medio 2009 is gestart met de visievorming voor kleine dorpen waarin onderwijs(huisvesting) wordt beschouwd als basisvoorziening. In de raadsontmoeting van 17 juni 2010 heeft de stuurgroep Leefbaarheid / Onderwijs haar eerste verkennende rapportage gepresenteerd. Pilotprojecten hiervoor lopen in Witteveen en Beilen. In Witteveen heeft dit erin geresulteerd dat ouders van de lokale school samen met de ouders van de school in Balinge een fusieschool tot stand hebben gebracht. In Beilen wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van de zogenaamde Kinderbrink, een project waarin alle organisaties die met kinderen hebben te maken zijn ondergebracht. Dit is een lange termijn project.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen

	Het in verband met de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen:
a.	ondersteunen van het particulier initiatief, en
b.	het handhaven van de bestaande accommodaties in alle dorpen

Wat gaan we daarvoor doen?

	Doelstellingen	
	Wat	Wanneer
a.	Uitvoering leefbaarheidinitiatieven dorpsbelangenorganisaties (kleine dorpenbeleid)	Doorlopend
	Voortzetten bestaande overlegstructuur met bewoners- en dorpsbelangenorganisaties	Doorlopend
	Subsidiëring van de activiteiten van diverse instellingen zoals Welzijn Midden-Drenthe en Stichting NoorderMaat.	Doorlopend
b.	Voortzetting bestaand beleid	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Sociale samenhang en leefbaarheid Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	3	0	0	0
bestaand beleid	2,460	2,957	2,467	2,497	2,532	2,567
Totaal lasten	2,460	2,957	2,471	2,497	2,532	2,567
Totaal baten	191	16	11	11	11	11
Resultaat voor mutaties reserves	2,269	2,941	2,460	2,486	2,521	2,556
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	370	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	17	400	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	353	-400	0	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	2,621	2,541	2,460	2,486	2,521	2,556

Toelichting

Via het bestedingsplan 2014 zijn structureel middelen beschikbaar gesteld voor het project 'Geruzie veurbij' (financieel opgenomen in het deelprogramma openbare orde en veiligheid). Nadere details staan in het hoofdstuk Bestedingsplan 2014.

De lagere lasten in 2014 ten opzichte van 2013 worden veroorzaakt door het saldo van hogere lasten als gevolg van de indexering van subsidies aan onder andere NoorderMaat en de stichting Welzijn enerzijds en lagere incidentele uitgaven (bestedingsplan 2013) en lagere doorberekende onderhoudskosten anderzijds.

Reserves

De geraamde onttrekking aan de reserves in **2013** betreft de overheveling van de in 2012 beschikbaar gestelde frictie- en ontwikkelingskosten voor de nieuwe welzijnsinstelling en middelen voor het project Mooi op eigen Kracht. Daarnaast is een onttrekking aan de reserves geraamd voor de uitbreiding van het buurthuis Holthe-Lieving-Makkum.

Voor **2014** en verder zijn geen onttrekkingen of dotaties aan reserves voorzien.

Deelprogramma Wmo

Ontwikkelingen

WMO beleidsplan

Het beleidsplan is in 2013 vastgesteld. De uitgangspunten uit het plan dienen als basis voor het invullen van de andere beleidsterreinen binnen de WMO. In 2013 en 2014 wordt het plan uitgevoerd.

Individuele voorzieningen

In het verlengde van de WMO kadernotitie is in 2013 de kadernota individuele voorzieningen vastgesteld. De uitvoering hiervan start in 2013 en zal naar verwachting in 2014 worden afgerond.

Transitie AWBZ

Delen van de AWBZ worden overgeheveld naar de Wmo. Zoals het nu lijkt zal dat met ingang van 2015 het geval zijn. Dan zal de AWBZ worden teruggebracht tot een kern-AWBZ. Veel zaken zijn nog onzeker. Wel zeker is dat wij ons in 2014 verder gaan voorbereiden op de transitie. De wijze waarop de toegang verder vorm wordt gegeven wordt uitgewerkt en er vinden gesprekken plaats met huidige AWBZ gerechtigden om een inventarisatie te maken van de huidige situatie zodat we hiermee beleidsvormend meer gericht te werk kunnen gaan.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
	Vrijwilligerswerk en Mantelzorg
	Het vrijwilligerswerk in de gemeente stimuleren en versterken door:
1.	Verdere invulling te geven aan de 'lokale makelaarsfunctie' door Meedoen Midden-Drenthe
2.	Het deels financieel ondersteunen van de deskundigheidsbevordering van vrijwilligers
3.	Zorgen voor bekendheid, waardering en goede ondersteuning van mantelzorgers
	Voorzieningen
	Zorg en ondersteuning van kwetsbare groepen door:
4.	Een kostenbeheersbare verstrekking van individuele voorzieningen.
5.	Een passend aanbod van welzijnsvoorzieningen en -activiteiten
	Lokaal Gezondheidsbeleid
6.	Een goede gezondheid voor alle inwoners.
7.	het voorkomen van alcohol-, drugs- en gokverslaving
8.	het bevorderen van de openbare geestelijke gezondheidszorg

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		
	Wat	Wanneer
	Vrijwilligers en Mantelzorg	
1.	Subsidiering Stichting Welzijn Midden-Drenthe (reguliere werkzaamheden)	doorlopend
2.	Uitvoering "subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers"	doorlopend
3.	Uitvoeren acties in "Mantelzorg en vrijwilligersondersteuning, dat doe je toch gewoon"	doorlopend
	Voorzieningen	
4.	Verstrekken individuele voorzieningen	doorlopend
5.	Uitvoering geven aan de kadernota individuele voorzieningen	2013/2014
6.	Voorbereiden transitie AWBZ	2013/2014
	Lokaal gezondheidsbeleid	
7.	Bijdrage GGD Drenthe voor uitvoering basistaken en additionele taken.	doorlopend
8.	Subsidiering verslavingszorg t.b.v. preventie-, handavings- en voorlichtingsactiviteiten	doorlopend
9.	Uitvoering alcoholbeleid en drank- en horecawet	doorlopend
10.	Deelname aan het regionale overleg Maatschappelijke Opvang en Volksgezondheid, georganiseerd door de centrumgemeente.	doorlopend
11.	Steunen initiatieven om knelpunten in de AWBZ-zorg aan te pakken.	doorlopend

Wat mag het kosten?

Wmo Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	2	2	2	2
bestaand beleid	7,674	8,659	8,522	8,590	8,590	8,578
Totaal lasten	7,674	8,659	8,524	8,592	8,592	8,580
Totaal baten	644	650	797	819	819	819
Resultaat voor mutaties reserves	7,030	8,009	7,727	7,773	7,773	7,761
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	107	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	461	37	37	37	37
Saldo mutaties reserves	107	-461	-37	-37	-37	-37
Resultaat na mutaties reserves	7,137	7,548	7,691	7,736	7,736	7,724

Toelichting

Het deelprogramma Wmo bestaat uit een samenvoeging van de deelprogramma's 'Kwetsbare groepen', 'Mantelzorg en vrijwillige inzet' en 'Gezondheidszorg, verslavingszorg en OGGZ'.

In 2014 is de bijdrage aan PRAT (€ 27.500) vervallen. Aan voormalige WVG voorzieningen worden in 2014 iets hogere uitgaven geraamd (€ 30.000). Door een hoger geraamde eigen bijdrage zijn de lasten voor Wmo huishoudelijke verzorging per saldo € 10.000 lager (exclusief Wmo-integratieuitkering).

Reserves

Ten behoeve van het CJG wordt in de periode 2014-2017 een onttrekking aan de reserves geraamd van afgerond € 37.000.

In **2013** is naast deze onttrekking ten behoeve van het CJG een bedrag aan de reserves onttrokken van € 424.350. Dit heeft grotendeels betrekking op de invoering(skosten) voor de transitie Jeugdzorg en de AWBZ (€ 101.551). Deze budgetten zijn overgeheveld van 2012 naar 2013.

Programma

Algemene middelen

Deelprogramma

Financiën
Bedrijfsvoering
Saldo rekening na bestemming

Programmadoelstelling

Het voeren van een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Beleidskader

- Financiële verordening Midden-Drenthe
- Controleverordening gemeente Midden-Drenthe
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe
- Nota Bedrijfsvoering Midden-Drenthe

Coalitieakkoord

- Financieel lange termijn beleid dat rust op twee pijlers: sociaal en financieel gedegen.
- In deze periode zal er een taakstellende bezuiniging gerealiseerd moeten worden. We houden daarbij rekening met een taakstelling van 6 miljoen euro in deze periode. In het coalitieakkoord is voor 4 miljoen euro al een richtinggevende invulling afgegeven.
- De ingestelde conjunctuurreserve wordt indien nodig gebruikt om de incidentele tekorten te overbruggen die ontstaan, bijvoorbeeld omdat sommige bezuinigingen niet in een keer maar gefaseerd worden ingevoerd.
- In principe horen tarieven en leges kostendekkend te zijn.
- Voor de berekening van het OZB tarief gaan we uit van de door het CBS in maart van het voorafgaande jaar geprognosticeerde inflatie van het komende begrotingsjaar. Meerjarig wordt vanaf 2011 uitgegaan van 1,5%. Per begrotingsjaar zal blijken of dit voor het betreffende begrotingsjaar voldoende is of dat dit aangepast moet worden. Vanaf 2013 wordt een inflatie van 2% aangehouden.

Relatie met andere programma's

Alle programma's.

Ontwikkelingen

Deelprogramma

Financiën

Ontwikkelingen

In 2013 is de nota grondbeleid aangepast.

Gezien de druk op de financiën de komende jaren zullen er keuzes moeten worden gemaakt waarbij het uitgangspunt van een sociaal en solide financieel beleid in stand blijft.

Wat willen we bereiken?

Het bestendigen van een solide financieel beleid.

Algemene doelstellingen

1.	Opvangen extra uitgaven binnen de inflatiecorrectie.
2.	Alleen een meer dan trendmatige verhoging van de uitgaven indien dit noodzakelijk is om extra of op een hoger peil gelegen resultaten te bereiken.

Lange termijnagenda

Wat	Wanneer	Afdoening
Vaststelling Perspectiefnota begroting	Jaarlijks, 2e kwartaal	Raad
Voor- / najaarsnota	Jaarlijks, 2e / 4e kwartaal	oro + raad

Lange termijnagenda		
Wat	Wanneer	Afdoening
Jaarstukken	Jaarlijks, 2e kwartaal	oro+ raad
(meerjaren)Begroting	Jaarlijks, 4e kwartaal	Raad
Vaststelling begrotingscyclus + controleprotocol	Jaarlijks, 4e kwartaal	oro + raad

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	
Wat	Wanneer
Zie onderdeel financiële positie en paragrafen.	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Financiën Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	1,216	118	912	1,854	2,676	3,658
Totaal lasten	1,216	118	912	1,854	2,676	3,658
Totaal baten	40,902	39,463	39,876	38,466	38,910	39,053
Resultaat voor mutaties reserves	-39,686	-39,345	-38,964	-36,612	-36,234	-35,395
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	3,387	1,282	563	663	763	863
Onttrekkingen	3,356	1,908	1,162	1,034	984	934
Saldo mutaties reserves	31	-626	-599	-371	-221	-71
Resultaat na mutaties reserves	-39,655	-39,971	-39,564	-36,983	-36,455	-35,466

Toelichting

De lasten stijgen in de periode 2014-2017. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de jaarlijkse toevoeging van middelen voor nieuw beleid (bestedingsplan). In 2014 zijn de lasten voor nieuw beleid al verdeeld over de (deel)programma's. Het restant van de structurele bestedingsruimte 2013 staat opgenomen in dit deelprogramma.

Ook onderdeel van dit deelprogramma is de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Reserves

Jaarlijks wordt er € 100.000 meer toegevoegd aan de bestemmingsreserve egalisatie verfijningsuitkering riolering. Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van de structureel dalende verfijningsuitkering riolering die via de algemene uitkering wordt uitgekeerd. Dit gaat door tot en met 2018.

Ook de begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves in het kader van het BTW Compensatiefonds vinden binnen dit deelprogramma plaats.

In de periode 2014-2017 zijn er geen noemenswaardige verschillen in de toevoegingen en de onttrekkingen in de reserves.

Deelprogramma Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren heeft de organisatie zich sterk ontwikkeld in kwaliteit en efficiëntie.

Voor de toekomst is er een open houding ten opzichte van samenwerking wanneer dat ondersteunend is voor kwaliteitsverbetering of de organisatie van het werk. Wanneer dit ook efficiencyvoordelen oplevert is dit vanzelfsprekend welkom.

Middelen voor opleiding, training en ontwikkeling dienen geborgd te zijn.

De organisatie heeft de afgelopen jaren al een substantiële bijdrage geleverd in het verminderen van de kosten. Taakstellend zal binnen het totaal van bedrijfsvoering gekeken moeten worden hoe het met minder kan. Daarnaast willen we wel de zekerheid bieden aan medewerkers dat er in het kader van de bezuinigingen geen gedwongen ontslagen zullen vallen.

Wat willen we bereiken?

Algemene doelstellingen	
1	Een doelmatige, flexibele, kwaliteitsvolle en vraaggerichte organisatie gericht op dienstverlening aan de Middendrentse samenleving ondanks de noodzakelijke bezuinigingen
2	Een organisatie met voldoende massa en kwaliteit om de dienstverlening ook onder onverwachte of moeilijke omstandigheden inhoud te geven.
3	Niet perse alles zelf doen; uitbesteding of samenwerking zijn reële opties als dit leidt tot een kwalitatief betere en doelmatige dienstverlening.
4.	Borging van middelen voor opleiding, training en ontwikkeling
5.	Optimale ondersteuning van de primaire processen tegen gerechtvaardigde kosten.

Indicator	2011	2012	2013	2014
aantal fte's per 31 december (afgerond op hele fte's)	233	228	223	

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen	Wanneer
Wat	
Uitvoering Dienstverleningsprogramma 2009 - 2014	2009-2014 Bestedingsplan
Zie paragraaf Bedrijfsvoering.	Doorlopend

Wat mag het kosten?

Bedrijfsvoering Bedragen x € 1.000	2012 rekening	2013 Na wijz.	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
bestaand beleid	2,654	2,413	2,436	2,466	2,458	2,407
Totaal lasten	2,654	2,413	2,436	2,466	2,458	2,407
Totaal baten	221	5	5	5	5	5
Resultaat voor mutaties reserves	2,433	2,408	2,431	2,461	2,453	2,402
Mutaties reserves:						
Toevoegingen	1,201	1,185	1,129	1,129	1,140	1,152
Onttrekkingen	1,165	1,008	899	796	726	671
Saldo mutaties reserves	36	177	230	333	414	481
Resultaat na mutaties reserves	2,468	2,586	2,661	2,794	2,867	2,883

Toelichting

Binnen dit deelprogramma hebben zich geen noemenswaardige ontwikkelingen voorgedaan. Informatie over de bedrijfsvoering staat opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Reserves

De mutaties in de reserves betreffen de storting in en de onttrekking uit de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen en een jaarlijkse onttrekking aan de bestemmingsreserve huisvesting binnendienst.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid. Voor de tarieven is voor 2014 in de 'Kaderbrief begroting 2014' en de 'Perspectiefnota 2014' het volgende kader vastgesteld:

- een algemene tariefstijging van 2% voor de OZB en voor de overige belastingen, inclusief de Bedrijven Investerings Zone (BIZ) en verhuur van sportaccommodaties;
- de tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op een volledige kostendekking inclusief het verdisconteren van de kwijschelding;
- het tarief van de rioolheffing voor 2014 wordt vastgesteld vanuit het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2011-2015. Hierbij is ook rekening gehouden met het verdisconteren van de kwijschelding;
- bij de vaststelling van de begroting 2013 is afgesproken om het tarief voor de toeristenbelasting 2014 met € 0,05 te verhogen naar € 1,15 per persoon per overnachting.

In onderstaande tabellen staan voor de verschillende belastingen en rechten de tarieven en opbrengsten vermeld. In de tabel 'waarden onroerende zaken' staan de geraamde en werkelijke waarden van de onroerende zaken in de gemeente. De economische waarde van de onroerende zaken in een gemeente vormt onder meer de grondslag voor de onroerende zaakbelastingen. Van ieder object moet de economische waarde worden vastgesteld.

Door in de wet genoemde vrijstellingen krijgt niet iedere eigenaar of gebruiker van een gewaardeerd object een OZB-aanslag. Dit verklaart het verschil in waarden van WOZ-objecten en OZB-objecten.

Waarden onroerende zaken (bedragen x € 1.000)

	Werkelijk 2012	Raming 2013*	Raming 2014*
Waarde WOZ objecten (waardepeildatum 2012 = 1-1-2011; waardepeildatum 2013 = 1-1-2012; waardepeildatum 2014 = 1-1-2013)	4.039.944	4.050.000	3.902.000
Waarde OZB objecten (waardepeildatum 2012 = 1-1-2011; waardepeildatum 2013 = 1-1-2012; waardepeildatum 2014 = 1-1-2013)	4.022.772	4.032.000	3.886.000
- waarde woonruimten	3.158.021	3.160.000	3.128.000
- waarde niet woonruimten	864.751	872.000	878.000
- vervallen OZB gebr. heffing woningen en woonged. niet-woningen (amendement De Pater / motie van Beek	<u>-/- 123.725</u> 741.026	<u>-/- 124.000</u> 748.000	<u>-/- 120.000</u> 758.000

* Bij de raming is nog geen rekening gehouden met de gemiddelde waardeontwikkeling.

Tarieven

Soort belasting/heffing	Tarief 2012 (% woz- waarde)	Tarief 2013 (% woz- waarde)	Tarief 2014 (% woz- waarde)
- Onroerendezaakbelastingen			
<i>Woningen:</i>			
Eigenaar	0,0943%	0,0987%	0,1007%*
<i>Niet-woningen:</i>			
Eigenaar	0,1639%	0,1708%	0,1742%*
Gebruiker	0,1315%	0,1370%	0,1397%*
- Afvalstoffenheffing			
- Eenpersoonshuishoudens	€ 170,00	€ 160,00	€ 185,00
- Tweepersoonshuishoudens	€ 192,00	€ 182,00	€ 207,00
- Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 215,00	€ 205,00	€ 230,00
- Reinigingsrechten per minicontainer (incl.btw)	€ 117,00	€ 110,00	€ 125,00
- Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,00	€ 1,10	€ 1,15
- Forensenbelasting Afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde:			
tot € 58.000,00	€ 354,00	€ 361,00	€ 368,00
van € 58.000,00 tot € 87.000,00	€ 434,50	€ 443,00	€ 451,50
van € 87.000,00 tot € 116.000,00	€ 456,50	€ 465,50	€ 474,50
van € 116.000,00 tot € 145.000,00	€ 467,50	€ 476,50	€ 486,00
van € 145.000,00 tot € 174.000,00	€ 528,00	€ 538,50	€ 549,00
van € 174.000,00 of meer.	€ 665,50	€ 678,50	€ 692,00
- Rioolheffing (per aansluiting)	€ 238,50	€ 248,50	€ 223,50

* Het uitgangspunt is +2%; hierbij is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de herwaardering voor 2014 naar waardepeildatum 1-1-2013 (was 1-1-2012). De WOZ-waardeontwikkeling dient te worden gecorrigeerd in de tarieven.

Opbrengsten belastingen en rechten (bedragen x € 1.000)

Belastingsoorten	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Onroerendezaakbelastingen	5.309	5.445	5.600
- opbrengst woonruimten	2.978	3.050	3.135
- opbrengst niet woonruimten	2.331	2.395	2.465
Reinigingsheffingen:			
• Afvalstoffenheffing	2.712	2.576	2.937
• Reinigingsrechten	94	88	99
Rioolheffing	3.803	3.993	3.596
Forensenbelasting	159	159	162
Toeristenbelasting	824	815	889
Bedrijven Investerings Zone (BIZ)	48	52	53
Begraafenisrechten	275	420	427

Kostendekkendheid (bedragen x € 1.000)

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Opbrengst uit heffingen	2.712	2.577	2.937
Overige opbrengsten	94	88	99
Totale baten (exclusief verfijning)	2.806	2.665	3.036
Totale lasten (incl. BTW)	2.806	2.665	3.036
Niet-gedekte lasten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Dekkingspercentage in %	100%	100%	100%

Afvalstoffenheffing

Voor het begrotingsjaar 2014 zijn de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval ten opzichte van 2013 gedaald met € 107.000. Dit voordeel ontstaat onder andere door verlaging van de ingezamelde tonnen restafval. Hierdoor zijn de storkosten lager.

In de afgelopen jaren is echter een toenemend beroep gedaan op de egaliseringsreserve tarief afvalstoffenheffing. Eind 2013 is hiervan de bodem in zicht. Voor een kostendekkend tarief afvalstoffenheffing wordt het tarief 2014 daarom verhoogd met € 25 per huishouden.

Riolering

De totale kosten van de riolering over 2014 zijn met ruim € 20.000 gedaald ten opzichte van 2013. Vanuit het VGRP zijn minder incidentele opdrachten gepland voor 2014 (zie toelichting bij paragraaf Kapitaalgoederen). Daarnaast is er, als gevolg van het versneld afschrijven van de boekwaarde van de rioleringswerken die in de afgelopen jaren zijn gedaan, sprake van minder rentelasten.

De totale kosten met betrekking tot het onderdeel riolering vormen een onderdeel van het Gemeentelijk Rioleringsplan en verlopen budgettair neutraal voor de gemeente.

Bij de opbrengst van de rioolheffing is in 2014 rekening gehouden met een verlaging van het tarief met € 25 per aansluiting.

Belastingdruk 2014 (x € 1.000)

Opbrengst onroerende-zaakbelastingen	5.600		
af: opbrengst niet-woonruimten	- 2.465		
		3.135	
Opbrengst rioolheffing	3.596		
af: opbrengst niet-woonruimten	- 415		
		3.181	
Opbrengst reinigingsheffingen	3.036		
af: opbrengst reinigingsrechten	- 99		
		2.937	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			9.253

Belastingdruk

De totale geraamde belastingopbrengst van particuliere huishoudens in 2014 bedraagt € 9.253.000. Het geraamde aantal woonruimten per 1 januari 2014 is 14.916. De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een *koopwoning* bedraagt dan € 620.

Huurders betalen geen onroerendezaakbelasting. De belastingdruk van een *huurwoning*, uitgaande van een drie- of meer-persoons huishouden, bedraagt dan € 453,50. Dit is de optelsom van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Het aantal inwoners per 1 januari 2014 is geraamd op 33.440. De belastingdruk per inwoner komt dan op € 277.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.

Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Aantal verzoeken	547	550	550
Aantal gehonoreerd	425	380	425
Bedrag (bedragen x € 1.000)	162	174	174

Kosten 2004-2014 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken (bedragen x € 1.000)

Jaar	O.Z.B.	Rioolheffing	Afvalstoffen-heffing	Totaal
2004	23	43	55	121
2005	23	49	76	147
2006	1	53	78	132
2007	1	67	90	158
2008	0	66	84	150
2009	1	70	78	148
2010	0	80	80	160
2011	0	79	69	146
2012	1	90	71	162
2013 (raming)	0	87	87	174
2014 (raming)	0	87	87	174

Leges

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inkomstenontwikkeling van een aantal soorten gemeentelijke leges.

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)

Soort	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Bouwleges	843	1.000	900
Huwelijksrechten	23	28	29
Bewijs opneming GBA	8	11	11
Gemeentelijke Leges rijbewijzen	91	114	75
Leges eigen verklaring	19	22	23
Gemeentelijke Leges paspoorten	97	87	93
Gemeentelijke Leges identiteitskaarten	88	66	98

Ontwikkelingen**Jaarlijkse WOZ-herwaardering**

De herwaardering van woningen vindt jaarlijks plaats op basis van werkelijke verkoopcijfers. Naast de beschikbare vraag- en verkoopcijfers wordt ook gebruik gemaakt van beschikbare gegevens van nieuwbouw, verbouw en sloop en de resultaten van de hertaxaties na bezwaren.

Voor herwaardering van de agrarische- en incurante objecten wordt gebruik gemaakt van een koppeling met de landelijke taxatiewijzers. Door de hoeveelheid werkzaamheden met betrekking tot de herwaardering, de mutaties nieuw- en verbouw en bezwaar- en beroepsprocedures, in relatie tot de eigen personele bezetting, wordt daarbij gebruik gemaakt van externe ondersteuning.

Daarbij geldt dat de dalende woningmarkt met aanzienlijk minder verkoopcijfers behoorlijk invloed heeft op de werkzaamheden. Vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid is daarom sinds 2012 gekozen voor de mogelijkheid om voorafgaand aan een formeel bezwaartraject met betrekking tot de vastgestelde WOZ-waarden belanghebbenden de gelegenheid te bieden contact te hebben met de taxateur.

Omdat de marktsituatie nog niet is verbeterd zijn wij voornemens om deze werkwijze ook voor 2014 voort te zetten.

Daarnaast wordt sinds 2010 voor het indienen van bezwaren tegen de WOZ-waarden in toenemende mate gebruik gemaakt van op deze markt opererende zogenaamde 'no-cure-no-pay' bedrijven. Met name deze categorie bezwaren vergt extra veel behandeltijd. Ook wordt daarbij standaard gevraagd om kostenvergoeding op basis van Algemene Wet Bestuursrecht. Ingeval van een gegrond bezwaar is op basis van deze wet standaard kostenvergoeding verschuldigd voor het indienen van bezwaar, voor het opstellen van een taxatierapport en voor het horen. Hetzelfde geldt voor het indienen van beroep. Om een eind te maken aan situaties die leiden tot een onredelijke kostenvergoeding is inmiddels een wijziging van het Besluit proceskosten bestuursrecht in voorbereiding. Gekoppeld hieraan is het voornemen van het rijk om de openbaarheid van de WOZ-waarden per 1-1-2014 te verruimen.

WOZ-Basisregistratie

De WOZ is een wettelijke basisregistratie. De gemeenten zijn daarbij 'bronhouder' van de WOZ-gegevens. Momenteel wordt voor de gegevensuitwisseling met waterschappen en Belastingdienst gewerkt aan de invoering van het WOZ-berichtenverkeer. Daarvoor wordt een "Landelijke voorziening WOZ" in het leven geroepen. De keuze voor een basisregistratie vergt aanpassingen aan systemen en registraties. Naast de WOZ-basisregistratie wordt binnen de gemeente gewerkt aan de inrichting van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG). Omdat het in beide gevallen gaat om objectgegevens wordt ook gewerkt aan koppelingen tussen de verschillende softwareapplicaties ten behoeve van een zo efficiënt mogelijke uitvoering en beheer van deze wettelijke basisregistraties.

Relatie Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Wet Onroerende Zaken (WOZ)

De invoering van de BAG en de Wabo hebben positieve gevolgen voor de uitvoering van de Wet WOZ. Het gaat daarbij om uniforme registratie van adressen van gebouwen en de vergunningverlening. Eerder is aangegeven om de mogelijkheid te onderzoeken om de WOZ-herwaardering te baseren op de BAG-gegevens. Gelet op de verschillende uitgangspunten (BAG = gebruikoppervlakte en WOZ = inhoud en bruto oppervlak) wordt voor de WOZ-waardebepaling vooralsnog de huidige werkwijze voortgezet. Dit standpunt wordt ook door de Waarderingskamer ondersteund.

Kwijtschelding

Kwijtscheldingsaanvragen van waterschapsaanslagen worden beoordeeld en getoetst door de gemeente. De gemeente toetst en de waterschappen conformeren zich aan de beslissing. Bij de toetsing wordt gebruik gemaakt van de inkomens- en vermogensgegevens zoals die bekend zijn bij het landelijk Inlichtingenbureau. Dit geldt alleen voor zover de aanvragers daarvoor toestemming hebben verleend (wettelijk verplicht).

Het Rijk heeft in verband met een mogelijke armoedeval besloten om de eerder voorgestelde verruiming van de vermogensnorm voor kwijtschelding niet in te voeren. Wel is het mogelijk om kwijtschelding te verlenen aan kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. Bij die wetswijziging is aangegeven dat er nog uitvoeringsregels zouden volgen. Die regels zijn nodig omdat beoordeling van het recht op kwijtschelding bij ondernemers bijzonder complex is (toetsing van inkomen en vermogen, met daarbij onderscheid tussen bedrijf en privé). Dat het complex is, blijkt ook uit het feit dat die landelijke uitvoeringsregels er na een jaar nog steeds niet zijn en het is nog niet duidelijk of de regels er nog komen. Dit biedt de ruimte om binnen de wettelijke kaders zelf te bepalen hoe het inkomen kan worden vastgesteld.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Ontwikkelingen

Naamswijziging

Door een wijziging van het BBV is de naam van de paragraaf Weerstandsvermogen gewijzigd in Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Aanleiding voor deze naamswijziging is een evaluatie over de werking van de financiële functie van gemeenten door het ministerie van BZK (2010).

Uit deze evaluatie blijkt dat een gemeenteraad moeite heeft om op basis van de verstrekte informatie in de paragraaf weerstandsvermogen een goed beeld te vormen over de mate waarin het gemeentebestuur de mogelijke risico's onder controle heeft.

Aanbevelingen rekenkameronderzoek

Deze conclusie uit de rijksevaluatie sluit goed aan bij de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek naar risicomanagement binnen de gemeente Midden-Drenthe (2012). Met name de aanbeveling aan het college om de transparantie van de begrotingsparagraaf weerstandsvermogen te vergroten: *"Biedt de raad inzicht in de totstandkoming van risicobedragen in de programmabegroting, de volledigheid van de risico-inventarisatie en de precieze opbouw van de structurele en incidentele weerstandscapaciteit."*

Aanbeveling: transparantie

De raad heeft in de vergadering van mei 2013 ingestemd met de wijze waarop het college invulling wil geven aan de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek. In deze paragraaf is daartoe een eerste stap gezet. De risico's zijn opnieuw geïnventariseerd (volledigheid en omvang) en opgenomen, en de opbouw van de structurele en incidentele weerstandscapaciteit is inzichtelijk gemaakt.

Aanbeveling: procedure vastleggen

De door het college toegezegde geactualiseerde opzet van risicomanagement, waarbij de gehanteerde methodes, effecten en maatregelen opnieuw onder de loep worden genomen, is nog niet afgerond. De systematiek voor het inventariseren en kwantificeren van risico's is daarom eerst ongewijzigd gebleven. In deze paragraaf wordt de huidige systematiek nog een keer in het kort beschreven.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de risico's die de gemeente loopt (*benodigde weerstandscapaciteit*) en de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (*beschikbare weerstandscapaciteit*).

$$\text{Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Het weerstandsvermogen is idealiter gelijk aan 1 (nota Weerstandsvermogen, maart 2008). Na een toelichting op de totstandkoming van de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit worden beide onderdelen hieronder met elkaar in relatie gebracht in het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit per 1-1-2014 opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x € 1.000)	Begroting 2014
<i>Incidentele weerstandscapaciteit</i>	
Algemene A-reserve	3.782
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	822
Algemene B-reserve	2.535
Bestemmingsreserves	6.502
Stille reserve	
Totaal incidenteel	13.640
<i>Structurele weerstandscapaciteit</i>	
Onbenutte belastingcapaciteit	33
Onvoorzien uitgaven	50
Meerjarige bestedingsruimte	750
Totaal structureel	833

De beschikbare weerstandscapaciteit heeft betrekking op de middelen die vrijgemaakt kunnen worden, zonder dat hiervoor het beleid of de uitvoering van taken wordt aangetast. Dit beschikbare weerstandscapaciteit is afkomstig uit diverse buffers in het eigen vermogen (incidentele weerstandscapaciteit) en in de exploitatie (structurele weerstandscapaciteit). Specifiek gaat het om de reserves, het budget voor onvoorzien uitgaven, de onbenutte belastingcapaciteit en eventuele ruimte in de begroting (meerjarige bestedingsruimte).

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves (Algemene A-reserve, de Algemene B-reserve en de reserve bouwgrondexploitatie) en de bestemmingsreserves. De stille reserves zijn niet geïventariseerd.

De incidentele weerstandscapaciteit is niet gelijk aan het reservebedrag genoemd in de staat van reserves. Voor de weerstandscapaciteit worden de zogenaamde beklemdes reserves niet meegeteld. Deze beklemdes reserves zijn bestemd om structurele dekkingsmiddelen voor de begroting te genereren.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, het budget voor onvoorzien uitgaven en de meerjarige bestedingsruimte.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt veelal bepaald op basis van de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. De afvalstoffenheffing en de rioolrechten zijn in Midden-Drenthe kostendekkend. Voor het berekenen van de onbenutte belastingcapaciteit is daarom alleen de onroerende zaakbelasting gebruikt.

Het budget voor onvoorzien uitgaven bedraagt € 50.000. De jaarlijkse bestedingsruimte bedraagt € 750.000.

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting voor 2014 en de normopbrengst 2014. De normopbrengst is de geraamde opbrengst 2013 vermenigvuldigd met de zogenaamde macronorm. De macronorm is een landelijke norm met betrekking tot de stijging van de OZB-opbrengst. De geraamde opbrengst voor 2014 is € 5.738.000. De 'normopbrengst' voor 2014 is € 5.771.000. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee € 33.000. De afvalstoffenheffing en de rioolheffing tellen niet mee voor de onbenutte belastingcapaciteit, omdat deze tarieven kostendekkend zijn.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit alle risico's van € 25.000 of meer. Een risico kan worden gedefinieerd als de kans op het optreden van een onzekere gebeurtenis met een bepaald financieel gevolg voor de gemeente. Het identificeren en kwantificeren van de risico's gebeurt op 2 manieren:

- I. In de eerste plaats is teruggekeken naar de afgelopen periode (dossieronderzoek). Welke gebeurtenissen hebben zich voorgedaan en wat waren hiervan de financiële gevolgen. De uitkomst wordt vervolgens als risico voor de toekomst aangenomen.
- II. Wanneer de kans en het gevolg van de gebeurtenis niet op deze wijze kan worden bepaald omdat er geen ervaringsgegevens zijn, is gebruik gemaakt van een risico-inschatting door de proceseigenaar op basis van risicoklassen. Daarbij is gebruik gemaakt van onderstaande klassenindeling.

Kans			Gevolg
Referentiebeelden	Kwantitatief	Klasse	Bandbreedte
	0%	0	geen materieel financieel gevolg (< € 25.000)
< of 1 keer per 10 jaar	10%	1	€ 25.000 < € 50.000
1 keer per 5-10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 100.000
1 keer per 2-5 jaar	50%	3	€ 100.000 - € 250.000
1 keer per 1-2 jaar	70%	4	€ 250.000 - € 750.000
1 keer per jaar of >	90%	5	x > € 750.000

Omdat het niet waarschijnlijk dat alle risico's zich gelijktijdig voordoen wordt een correctie toegepast op het totale risicogevoel. Deze *waarschijnlijkheidsfactor* is in navolging van andere gemeenten bepaald op 75%. Het totale risicogevoel telt dus maar voor 75% mee in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Het uitgangspunt voor risico's met een structureel financieel effect is dat nadat het risico zich voordoet het effect jaar in jaar uit op de exploitatie van de gemeente drukt. Het is de vraag of dit realistisch is. In de praktijk blijkt dat de structurele gevolgen na verloop van tijd door beleidswijzigingen, bezuinigingen of op andere wijze kunnen worden opgevangen binnen de exploitatie. Door maatregelen te nemen drukken deze lasten dus niet oneindig op de exploitatie. Er is daarom voor gekozen om de gevolgen van structurele risico's voor een periode van 2 jaar te laten meetellen.

Risicoprofiel gemeente Midden-Drenthe

Hieronder staan de risico's beschreven waarmee rekening is gehouden ter bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit:

Risicoprofiel 2014

Proces	Risico	Structureel / incidenteel	Bedrag
Juridische kwaliteitszorg	A. Onrechtmatige besluitvorming	S	€ 40.000
	B. Staatssteun en (Eur.) aanbesteding	I	€ 75.000
	C. Vertegenwoordiging gemeente	I	€ 25.000
Personeelsbeleid	A. Fiscale maatregelen personeelsbeleid	I	€ 45.000
	B. Fricties	I	€ 70.000
OZB	Verpleeg- en verzorgingstehuizen	S	€ 70.000
Bouwgrondexploitatie	Latere exploitatie of geen exploitatie	I	€ 1.500.000
Riolering	Onderhoud en vervanging	S	€ 0
Bruggen	Onderhoud	S	€ 0
Bodemverontreiniging	Bijdrage gemeente	I	€ 0
Wet werk en bijstand	Eigen risico Inkomensdeel	S	€ 280.000
Decentralisaties	Exploitatietekort	S	pm
Digitale dienstverlening	Verlies gegevens	I	pm
Software migreren	Faillissement leverancier	I	€ 100.000
Schatkistbeleggen	Lagere rentevergoeding	I	€ 0
Wet Hof	Boete wegens overschrijding norm	I	pm
Herijking	Lagere algemene uitkering	S	€ 500.000

Proces	Risico	Structureel / incidenteel	Bedrag
gemeentefonds			
Onderwijshuisvesting	Lagere algemene uitkering	S	€ 0
Rente reserves en voorzieningen	Afnemende rentebaten	S	pm

Toelichting:

OZB Verpleeg- en verzorgingstehuizen:

Recente jurisprudentie geeft aan dat meer onderdelen van verpleeg- en verzorgingstehuizen als woonruimte moet worden aangemerkt. Dit betekent een grotere vrijstelling voor de ozb gebruikersbelasting. Dit kan tot gevolg hebben dat dergelijke objecten als woning in plaats van niet-woning moeten worden aangemerkt. Omdat woondelen zijn vrijgesteld van de ozb-gebruikersheffing en voor de ozb-eigenarenheffing voor woningen een lager tarief geldt, heeft dit gevolgen voor de ozb-opbrengst.

In afwachting van de nadere uitwerking kan dit oplopen tot een lagere opbrengst van € 50.000 tot € 90.000. Momenteel lopen met ondersteuning van de VNG enkele cassatieprocedures bij de Hoge Raad. De uitspraak wordt nog in 2013 verwacht.

Bouwgrondexploitatie:

De risico's binnen de bouwgrondexploitatie zijn tot op heden PM geraamd. Door een verslechterende markt wordt de bouwgrondexploitatie in veel gemeenten inmiddels beschouwd als één van de meest risicovolle activiteiten. Het risico bestaat eruit dat de kosten (oplopende boekwaarde) niet meer in verhouding staan tot de verwachte (te genereren) opbrengsten of dat het plan niet meer in exploitatie wordt genomen. Jaarlijks zal onderzocht worden hoe reëel de verwachte eindresultaten zijn. Dit betekent dat voor de niet-kostendekkende plannen in dat jaar nog een verlies moet worden genomen. Ter indicatie kan het verlies incidenteel gesteld worden op 10% van de boekwaarden van de in exploitatie en niet in exploitatie genomen plannen. Op basis van de boekwaarden van 1 januari 2013 bedraagt het risico circa € 1,5 miljoen incidenteel.

Riolering:

Op dit moment is er o.a. door inspecties sprake van goed inzicht in de hoeveelheden en de staat van de riolering. De benodigde capaciteit van de riolering is bekend en financieel verwerkt in de lasten binnen de rioolheffing. De beschikbare kredieten zijn voldoende om de geplande werkzaamheden uit te voeren.

Bruggen:

Uit reguliere jaarlijkse inspecties van de staat van onderhoud van de bruggen blijkt dat er sprake is van achterstand. Met de reguliere budgetten kan dat niet worden weggewerkt. Wel blijven de risico's binnen acceptabele grenzen. Indien er een aanleiding is aanvullende maatregelen te treffen, dan wordt een afzonderlijk kredietverzoek bij de raad neergelegd.

Bodemverontreiniging:

Grote verontreinigingen zijn momenteel niet in beeld of worden aangepakt waarvoor de budgetten al beschikbaar zijn gesteld.

Kleine en minder risicovolle verontreinigingen worden in de toekomst meegenomen als onderdeel van een grotere aanpak. Wij lopen momenteel geen voorziene risico's.

Wet werk en bijstand:

Voor een open einde regeling als de Wet werk en bijstand is het risico dat de uitkeringen aan bijstandsgerechtigden hoger uitvallen dan de middelen die de gemeente daarvoor van het rijk ontvangt. Het risico voor de gemeente bedraagt 10% van het toegekende inkomensdeel. Daarboven komt de gemeente, mits wordt voldaan aan enkele voorwaarden, in aanmerking voor een uitkering gelijk aan het verschil tussen de werkelijke netto bijstandsuitkeringslasten en 110% van het toegekende inkomensdeel. Omdat in de begroting al rekening wordt gehouden met een hogere uitkeringslast, bedraagt het risico afgerond € 280.000.

Decentralisaties:

Zoals in de aanbestedingsbrief bij deze begroting al vermeld, houdt de decentralisatie van rijkstaken door de rijks bezuinigingen een risico in voor de gemeente. De omvang van dit risico is op dit moment nog niet in te schatten. Dit hangt samen met de werkelijke omvang van de rijksbudgetten en het nog vast te stellen gemeentelijk beleid. In de loop van 2014 komt hierover naar verwachting meer duidelijkheid.

Digitale dienstverlening:

In de afgelopen jaren werd steeds meer gecommuniceerd via het digitale netwerk. Dat geldt zowel richting de burger als andere overheden. Hierdoor wordt meer (gevoelige) informatie digitaal opgeslagen.

Welke schade een inbraak kan veroorzaken is nauwelijks te geven. Hangt af van de informatie die er wordt afgehaald en wat ermee wordt gedaan. Door onze optimale beveiliging, die jaarlijks via een audit getoetst wordt, is het nog niet gelukt om op ons netwerk in te breken.

Software migreren:

Om digitaal te kunnen werken beschikt de organisatie over heel veel software programma's. De gemeente kan in de problemen komen als een leverancier failliet gaat. Met een aantal leveranciers is via een escrow-overeenkomst de continuïteit van het pakket gewaarborgd. Er kunnen eventuele incidentele kosten moeten worden gemaakt als dit zich toch voordoet. Deze schatten wij in op € 100.000.

Europese aanbesteding:

Jaarlijkse heeft de gemeente eventueel gezamenlijk met andere gemeenten 3 tot 4 aanbestedingen van meer dan € 1 miljoen. Deze moeten Europees worden aanbesteed. Europa heeft hiervoor strakke procedureregels afgesproken. Wij voeren deze regels bij een aanbesteding zorgvuldig uit. Alleen kan een ontevreden partij altijd een claim bij de gemeente neerleggen omdat zij vindt dat zij benadeeld is. Tot op heden hebben wij nog geen claims ontvangen. Als het plaatsvindt kan het om grote bedragen gaan.

Schatkistbankieren:

De gemeente moet met ingang van 2014 haar tegoeden onderbrengen bij de rijksoverheid. De rente die de gemeente hierover ontvangt is lager dan de huidige rentevergoeding in de markt (ongeveer € 200.000). Door de toegepaste systematiek (het verschil tussen de rentevergoeding en de rentekosten wordt niet geraamd; zie paragraaf Financiering) leidt dit niet tot een risico voor de gemeente.

Wet Hof:

Toepassing van de wet Hof houdt voor onze gemeente in dat in 2014 ongeveer € 7 miljoen geïnvesteerd kan worden (zie paragraaf Financiering). Er moet nog bestuurlijk overleg plaatsvinden tussen de VNG en het Rijk over eventuele sancties als de gezamenlijke decentrale overheden de norm overschrijden.

Herijking gemeentefonds:

Voor de jaren 2014 en 2015 staat een herijking van het gemeentefonds gepland. Op grond van de Financiële Verhoudingswet mag de korting maximaal € 15,- per inwoner bedragen. In geval van een hogere korting per inwoner ontvangt de gemeente een suppletie-uitkering. Het risicobedrag komt hiermee afgerond € 500.000.

Onderwijshuisvesting:

Naast de algemene herijking van het gemeentefonds zijn in de meicirculaire 2 maatregelen aangekondigd met betrekking tot de onderwijshuisvesting.

In de eerste plaats is in het Regeerakkoord afgesproken dat € 256 miljoen uit het gemeentefonds wordt overgeheveld naar de begroting van OCW ten behoeve van de scholen in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs. Uit onderzoek door het rijk blijkt dat gemeenten dit bedrag niet uitgeven aan onderwijshuisvesting. Dit gebeurt per 1 januari 2015. Door de hiervoor genoemde herijking zijn de exacte gevolgen nog niet duidelijk. Mogelijk gaat het om een bedrag van € 100,- per leerling. Voor onze gemeenten gaat het om een bedrag van afgerond € 350.000,-. De effecten zijn meegenomen in onze meerjarenraming.

In de tweede plaats bestaat het voornemen om per 1 januari 2015 het budget voor het buitenonderhoud en aanpassingen van schoolgebouwen in het primair en speciaal onderwijs van gemeenten naar schoolbesturen over te hevelen. Door deze wetswijziging komt er een uitname uit het gemeentefonds. De omvang van de uitname en verdeling is op dit moment nog niet vastgesteld. De verwachte uitname is naar verwachting lager of gelijk aan de gemiddelde uitgaven aan buitenonderhoud over de afgelopen jaren. De gemeente loopt hier geen risico.

Rente reserves en voorzieningen:

De rentebaten uit de eigen financieringsmiddelen kunnen fluctueren omdat onze reserves en voorzieningen toenemen of afnemen. Een fors lagere omvang van de reserves betekent dat een lager bedrag aan de exploitatie kan worden toegevoegd.

Een aantal reserves zijn beklemd en moeten in stand gehouden worden.

Weerstandsvermogen 2014

Op grond van het bovenstaande kan het weerstandsvermogen voor 2014 als volgt worden berekend:

Weerstandsvermogen =	$\frac{\text{Incidentele- + structurele weerstandscapaciteit}}{(0,75 * (\text{Incidentele risico's} + (2 \times \text{structurele risico's}))}$
-----------------------------	---

Weerstandsvermogen =	$\frac{14.472.000}{2.696.000} = 5.4$
-----------------------------	--------------------------------------

Kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.
Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

1. de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
2. het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Wegen

De totale oppervlakte van alle verhardingen die de gemeente onderhoudt bedraagt ongeveer 3 miljoen vierkante kilometer. De totale lengte aan wegen bedraagt ongeveer 800 kilometer. We hebben als gemeente een wettelijke taak als wegbeheerder. Daarbij letten we op veiligheid en kosten.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van twee parallelle ontwikkelingen. Aan de ene kant hebben we extra geïnvesteerd om het onderhoudsniveau weer terug te brengen op het peil dat we als gemeente willen. Soms ook als gevolg van incidentele weersomstandigheden. Aan de andere kant hebben we de uitvoering van het wegenonderhoud aangepast aan de realiteit van gemeentebrede beleidsaanpassingen en bezuinigingen. Daarmee bevindt het wegenonderhoud zich op dit moment op een aanvaardbaar niveau.

In de nieuwe bestuursperiode zal het wegenonderhoud opnieuw aandacht vragen, waarbij ook de vraag naar het gewenste en realistische onderhoudsniveau voor de daarop volgende jaren beantwoord zal worden.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Exploitantiebudget voor groot onderhoud	1.030	685	605
Exploitantiebudget voor klein onderhoud	279	286	286
Investering op niveau brengen onderhoud	34		

* in de budgetten 2012 en 2013 zijn overhevelingen vanuit het voorafgaande jaar meegenomen

Uit te voeren werken in 2014

In 2014 gaan we aan de slag met regulier groot onderhoud (herstraten, dek- en slijtlagen aanbrengen), met onderhoud aan toeristische fietspaden en met regulier klein onderhoud (aanbrengen van asfalt-, klinker- en tegelverhardingen).

Het definitieve programma voor groot onderhoud 2014 bieden wij, zoals gebruikelijk, in het eerste kwartaal 2014 aan de Raadscommissie Ruimte en Groen ter kennisname aan. Naar verwachting krijgen ook de projecten wijkverbetering daarin een plaats.

Bruggen

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 76 bruggen en duikers verspreid over de gemeente. In verband met achterstanden in onderhoud zijn de budgetten voor regulier en correctief onderhoud in 2010 verhoogd.

Voor ingrijpend onderhoud en renovaties wordt een afweging gemaakt bij de totstandkoming van de begroting.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Exploitantiebudget regulier onderhoud	75	76	76
Bedrag voor vervanging bruggen (investering)	89	476	300

*) In de raming van 2013 (investeringen) is naast het vervangen van de brug in Drijber (brug nr. 6) het restantkrediet opgenomen voor aanpassing van de bediening van de bruggen over de Drentse Hoofdvaart.

Uit te voeren werken in 2014

Regulier en correctief onderhoud (voorlopige opzet)

Naar aanleiding van de inspecties (2012/2013) is het voorlopig onderhoudsprogramma 2014:

Vervangen draaiassen/lagers Polakkenbrug	€ 14.500
Schoonmaken bruggen	€ 4.500
Reparatie landhoofd i.c.m. beschoeiing	€ 15.000
Conservering brugleuningen	€ 6.000
Slijtlagen op val	€ 11.000
Onderhoud houten brugdek	€ 4.000
Onderhoudscontract draaibare bruggen	€ 3.900
Reservering ad hoc storingen draaibare bruggen	€ 13.150
Totaal	€ 72.050

Groot onderhoud en renovatie 2014

Vervangen brug nr 7. Drijber (nabij bungalowpark De Hullen) € 300.000

Deze vervanging is opgenomen in het bestedingsplan 2014.

Riolering

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied. Verder is in de Waterwet (tijdelijk: Wet gemeentelijke watertaken) geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater. Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwaterzorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP).

In maart 2011 heeft de gemeenteraad het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan voor de periode 2011-2015 vastgesteld.

Rioolheffing

De exploitatielasten voortvloeiend uit het vGRP worden gedekt uit de rioolheffing. Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn. Daarom heeft de gemeenteraad bij de vaststelling van het vGRP besloten om de rioolheffing jaarlijks met € 10 te laten stijgen tot het moment dat 100 % kostendekking is bereikt. Voor 2014 wordt hiervan afgeweken. Het tarief wordt voor dit jaar verlaagd met € 25.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Bedrag voor onderhoud (excl. BTW)	924	958	980
Bedrag voor investeringen (excl. BTW)	533	1.892	850

*) Het budget voor investeringen 2013 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren.

Uit te voeren werken in 2014

Er wordt ingezet op het vervangen en afkoppelen op diverse locaties. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden vindt nog een aantal incidentele werkzaamheden plaats.

Investeringen

Afkoppelen	€ 200.000
Vervangen	€ 600.000
Vervanging pompen en gemalen	€ 50.000

Exploitatie (incidenteel)

Opstellen aansluitverordening	€ 5.000
Optimalisatie maatregelen rioleringsplannen	€ 15.000

Openbaar groen

De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan (vastgesteld 2012) staat de gemeentelijke visie opgenomen op de meest gewenste ontwikkelingen van visueel ruimtelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden van het buitengebied. Om uitvoering te geven aan de visie is een lijst met aandachtspunten opgenomen.

Tevens vormt het Landschapsbeleidsplan de basis voor een nog op te stellen Landschapsbeheerplan. Het beheerplan bevat de visie voor toekomstig beheer en wordt zoveel mogelijk geïntegreerd in reeds bestaande programma's voor groenonderhoud.

Groenbeleidsplan

Het groenbeleidsplan 2006 – 2015 (vastgesteld 2006) bevat een overkoepelende visie voor het groen binnen de bebouwde kommen.

Doel van het Groenbeleidsplan is een consistent en samenhangend beleid en beheer van het openbaar groen in de bebouwde kommen. Ook is aangegeven waar de groenstructuur versterkt zou kunnen worden. Het plan bevat naast algemene uitgangspunten en richtlijnen per kern een uitwerking met onder andere een groenstructuurkaart en onderhoudsniveaus.

Het versterken van de groenstructuur en renovatie van oudere plantsoenen gebeurt zoveel mogelijk met inspraak van bewoners. In 2014 is er met name aandacht voor de kernen Wijster en Westerbork.

Groenonderhoud

Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van een bestek. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven, en wordt per m² afgerekend. Het areaal groen is opgenomen in een geautomatiseerd groenbeheerprogramma. Een bomenteam bestaande uit twee eigen medewerkers, voert bomeninspecties uit volgens de zorgplicht. Ook doen zij specifieke werkzaamheden ten aanzien van bomen zoals in het kader van de bestrijding van de eikenprocessierups.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Bedrag voor onderhoud	3.114	3.216	3.265
Uitvoering groenbeleidsplan	78	75	0

Het betreft hier de kosten van onderhoud bermen en wegbeplanting, kerntaken landschap en bossen, plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening.

In 2013 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering Groenbeleidsplan

Uit te voeren werken in 2014

De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoei) boominspecties en renovaties, en het groenplan Wijster.

Openbare verlichting

Het beleidsplan openbare verlichting is in 2013 opnieuw vastgesteld (geactualiseerd).

Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmatigheid van de verlichting;
- Verlichtingssterkte;
- Energiebesparing;
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie.

Binnen bestaande budgetten is ruimte voor de uitvoering deze maatregelen.

In 2013 is een nieuw contract afgesloten voor het onderhoud van de openbare verlichting.

Budget (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Exploitatiebudget voor onderhoud	222	387	386

Uit te voeren werken in 2014

In de planperiode worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Vervangen van circa 1.000 armaturen;
- Armaturen statisch dimmen;
- Verwijderen van "kom indicatie" verlichting;
- 10% van de verlichting verwijderen (streefmaatregel);
- Lichtmasten in buitengebied vervangen door LED oriëntatieverlichting.

Hiernaast betreft het energiekosten en normaal onderhoud en een start met de uitvoering van het nieuwe beleidsplan.

Speeltuinen

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe vastgesteld.

Op speelvoorzieningen is het Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen van toepassing.

Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens m.b.t. onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

De realisatie van speelvoorzieningen vindt in Midden-Drenthe in principe slechts plaats wanneer een buurtvereniging, vereniging dorpsbelangen, stichting of school bereid is het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich te nemen. Hiertoe worden sinds 2001 overeenkomsten gesloten tussen de gemeente en vrijwilligers van de speeltuin. Het speeltuinoverleg Midden-Drenthe fungeert als communicatieplatform tussen het college en de afzonderlijke speeltuinbesturen. De overeenkomsten zijn in 2013 alle vernieuwd. De vrijwilligers ontvangen een bijdrage per speeltuin. De bijdrage is mede afhankelijk van het aantal toestellen. Het groot onderhoud en de grote inspectie vinden plaats door de gemeente.

Budget (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2012	Raming 2013	Raming 2014
Bedrag voor onderhoud en reparatie zandbakken en speeltoestellen	261	250	261
Uitvoering beleidsplan Spelen (bestedingsplan 2012 en 2014)	50	-	31

Uit te voeren werken in 2014

Het budget wordt besteed aan het onderhoud van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken door de gemeente en een subsidie aan de speeltuinverenigingen. Via het bestedingsplan is er geld voor uitbreiding van speelvoorzieningen in Nagtegael en Beilen-West.

Gemeentelijke gebouwen

Het betreft hier regulier onderhoud aan gemeentelijke gebouwen die geen schoolgebouwen zijn. Het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen is een veelomvattende activiteit. De financiële middelen die hier jaarlijks voor nodig zijn worden betaald uit de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Om de kosten van onderhoud zo laag mogelijk te houden is er binnen het onderhoudsbeleid voor gekozen om per soort gebouw onderhoudsniveaus te hanteren (collegebesluit van 16 september 2008).

Per gebouw is het onderhoudsniveau vastgelegd:

a. hoog onderhoudsniveau:	gemeentehuis
b. gemiddeld onderhoudsniveau:	overige gebouwen
c. redelijk onderhoudsniveau:	werkplaatsen en stallingruimten

Voor enkele categorieën gebouwen gelden naast het onderhoudsbeleid enkele aanvullende / afwijkende regels.

Sportaccommodaties

In de gemeente bestaat tussen de sportaccommodaties verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die de gemeente exploiteert zijn er de (deels) verzelfstandigde accommodaties. Laatstgenoemde categorie ontvangt van de gemeente een bijdrage in de exploitatiekosten. Het betreft de volgende accommodaties en bijdragen:

(Bedragen x € 1.000)

Sportcomplex Hooghalen	34
Sportcomplex Noord-West Beilen	59
Sportcomplex Wijster	43
Korfbalaccommodatie Beilen	10
Tennisbanen Beilen	10
Tennisbanen Smilde	10
Tennisbanen Westerbork	9

Dorpshuizen

Op 27 mei 2004 heeft de raad de "Koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe" vastgesteld. De koersnotitie bevat onder meer de volgende afspraken:

- Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het dorpshuisbestuur.
- Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door de dorpshuisbesturen. De kosten komen voor rekening van de gemeente. Bij gecombineerde dorpshuizen (+school: Balinge, Witteveen en Elp) vindt een verrekening plaats. De financiële dekking vindt plaats via de reserve onderhoud gebouwen.
- De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 100.000 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50% regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

In Elp is het dorpshuis onderdeel van de school. De schoolfunctie is nu verdwenen. Inmiddels zijn vanuit de gemeente in overleg met Dorpsbelangen Elp-Zuidveld plannen uitgewerkt over de inrichting van de nieuwe situatie. Naar aanleiding daarvan is vanuit het dorp een voorstel aangeboden aan college en raad. Hierover vinden gesprekken plaats met Dorpsbelangen.

In Witteveen is de schoolfunctie verdwenen, echter het dorpshuis blijft in het gebouw gevestigd. Over het beheer en de exploitatie van het leegstaande schoolgebouw wordt momenteel overleg gevoerd met het bestuur van het dorpshuis.

Aula's

In het kader van de harmonisatie zijn het beheer en het klein onderhoud van de aula's in Westerbork en Smilde overgedragen aan de betreffende aulaverenigingen. De gemeente blijft eigenaar van de gebouwen. Eigendom, beheer en onderhoud van de aula in Beilen was en blijft in handen van de stichting. Voorafgaand aan de harmonisatie zijn de drie de aula's in 2006 / 2007 toekomstbestendig gemaakt.

Voor het groot onderhoud van de aula's geldt de 'dorpshuizenconstructie'. De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente. Financiële dekking van het groot onderhoud vindt plaats via de reserve onderhoud gebouwen.

De fluctuerende kosten van onderhoud worden verrekend met de bestemmingsreserve "onderhoud gebouwen".

Verloop bestemmingsreserve onderhoud gebouwen 2014 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2014	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2014
Bestemmingsreserve	461		59	402

Uit te voeren werken in 2014

Het onderhoud aan gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjaren onderhoudsprogramma (ULTIMO).

Het geraamde bedrag van € 553.000 wordt over de volgende groepsindeling verdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

- Sportcomplexen	24
- Sporthallen	247
- Gymlokalen	33
- Zwembaden	57
- Dorpshuizen	42
- Woningen	2
- Baarhuisjes	2
- Brandweerkazernes	8
- Gemeentehuis	64
- Multifunctionele accommodaties	31
- Werkplaatsen	10
- Diversen	33

Onderhoud buitenkant schoolgebouwen

Voor schoolgebouwen geldt een andere methodiek. De schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor het regulier klein onderhoud aan zowel de binnen- als de buitenkant van de schoolgebouwen en ontvangen hiervoor middelen van de rijksoverheid. De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud aan de buitenkant van de schoolgebouwen. Het per jaar te verrichten onderhoud staat opgenomen in het huisvestingsprogramma dat in overleg tussen de gemeente en de schoolbesturen tot stand komt. Het huisvestingsprogramma wordt tegelijk met de begroting vastgesteld door de raad. Onderhoudskosten boven de € 25.000 worden gekapitaliseerd.

Dekking hiervan vindt plaats vanuit het bestedingsplan. Voor 2014 bedraagt de kapitaallast € 8.250 (op basis van afschrijving in 40 jaar en op basis van 3%).

Het overige in een jaar beschikbare budget voor groot onderhoud is gebaseerd op een jaarlijks geïndexeerd bedrag per m² schoolgebouw. De verschillen tussen de werkelijke onderhoudskosten en het beschikbare budget worden op rekeningsbasis 'verrekend' met de reserve onderhoud buitenkant onderwijs.

Op grond van het huisvestingsprogramma staat voor 2014 het volgende gepland:

(bedragen x € 1.000)

• Dakrenovatie hellend dak obs Zuiderenk	150
• Vervangen lood/dakoverstekken obs pr. Margriet	10
• Vervangen boeidelen obs De Bosvlinder	5
• Diverse scholen: onderhoudsactiviteiten in afwachting nieuwbouw	25

Daarnaast is er in het bestedingsplan 2014 voor de nieuwbouw van scholen (IHP) een bedrag van € 1.300.000 opgenomen.

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren moeten de benodigde bedrijfsmiddelen goed functioneren. Op dit te garanderen is er een meerjarig vervangingsschema opgesteld. Hierbij gaat het om de vervanging van materieel voor wegen en groen, brandweer, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties.

Jaarlijks wordt het meerjarige vervangingschema geactualiseerd.

De uit deze investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden onttrokken aan de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Als een vervangingsinvestering voldoet aan één van de volgende eisen wordt deze niet geactiveerd maar direct volledig afgeschreven:

- Een verkrijgingsprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die korter is dan 4 jaar;
- Een jaarlijkse vervanging van hetzelfde materieel.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2014 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2014	Toevoeging	Onttrekking #	Saldo 31-12-2014
Bestemmingsreserve	1.185	1.129	1.098	1.216

Betreft kapitaallasten voorgaande jaren, het doorschuif effect en vervangingen 2014 die niet worden geactiveerd maar direct ten laste van de bestemmingreserve komen.

Uit te voeren werken in 2014

Het geraamde investeringsbedrag voor 2014, inclusief niet verrekenen btw, bedraagt afgerond € 799.000 en kan als volgt worden onderverdeeld:

(bedragen x € 1.000)

- Materiaal voor berm-, weg-, en rioolonderhoud	261
- Materiaal voor brandweer	82
- Automatiseringsapparatuur/software/facilitair	420
- Materiaal voor sporthal, gymlokaal en zwembad	36

Financiering (Treasury)

Inleiding

Jaarlijks wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening een paragraaf financiering opgesteld met als doel het treasury beleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van de het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasury functie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Meer specifiek houdt dit in:

- het zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van benodigde geldmiddelen tegen acceptabele condities;
- het beheersen en bewaken van financiële risico's die aan de financiële posities en geldstromen van de gemeente zijn verbonden;
- het minimaliseren van de kosten van het beheer van de financiële posities en geldstromen;
- het optimaliseren van het rendement op overtollige liquide middelen.

Beleidskader

De Wet Fido geeft voorschriften met betrekking tot het aantrekken van geldleningen, het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties. Van belang hierbij is dat deze activiteiten geschieden in het kader van het uitoefenen van de publieke taak. Uitzetting van tijdelijk overtollige middelen dient een voorzichtig karakter te hebben en mag niet gericht zijn op het verschaffen van inkomen door het lopen van overmatige risico's.

Het kader van het financieringsbeleid is vastgelegd in de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet' van 26 januari 2012. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 9 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasury beleid.

Marktontwikkelingen en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). In mei 2013 verlaagde de ECB de rente met een kwart procent naar 0,50%. De ECB verwacht de belangrijkste rentetarieven een langere tijd op of onder dit niveau te houden.

De lange rente (40 jaar) is in 2013 gestegen tot 3,5% (was in 2012 2,6%) en in relatie tot de korte rente relatief hoog. Dit wordt vooral veroorzaakt door de forse opslag (risicopremie) die door de marktpartijen wordt verdisconteerd in het rentetarief.

Verwachte liquiditeitsontwikkeling 2014

Voor de begroting van 2014 is berekend dat er een tekort aan financieringsmiddelen is van € 36 miljoen. Omdat we twee deposito's hebben uitstaan (Essentgelden), kan dit tekort met € 9 miljoen worden gecorrigeerd. Blijft over een tekort van € 27 miljoen.

Onze kasgeldlimiet bedraagt bijna € 6 miljoen en omdat de korte rente behoorlijk lager is dan de lange rente, zullen we de kasgeldlimiet volledig benutten.

Na de toevoeging van € 9 miljoen Essentgelden en de kasgeldlimiet van €6 miljoen resteert een tekort van € 21 miljoen. Bij deze raming is rekening gehouden met de uitvoering in 2014 van alle tot en met 2013 geautoriseerde investeringen. In de praktijk is dit echter nooit het geval, denk bijvoorbeeld aan het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de scholen.

Afhankelijk van het tempo waarin geïnvesteerd wordt, wordt bekeken of er geldleningen aangetrokken moeten worden. In augustus 2013 lijkt het erop dat we een langlopende geldlening moeten gaan aantrekken van € 7,5 miljoen. Het eerste halfjaar zaten we namelijk gemiddeld € 4 miljoen boven de kasgeldlimiet.

In de begroting 2014 gaan we er vanuit dat een kasgeldlening 1% kost (1 maand) en een eventuele langlopende geldlening 3%. Per saldo bedraagt het omslagpercentage 2,2%.

We hebben de ontvangst van de verkoopopbrengst van de aandelen van Essent van € 9 miljoen verspreid uitgezet op twee deposito-rekeningen (Rabobank en de ABN-AMRObank).

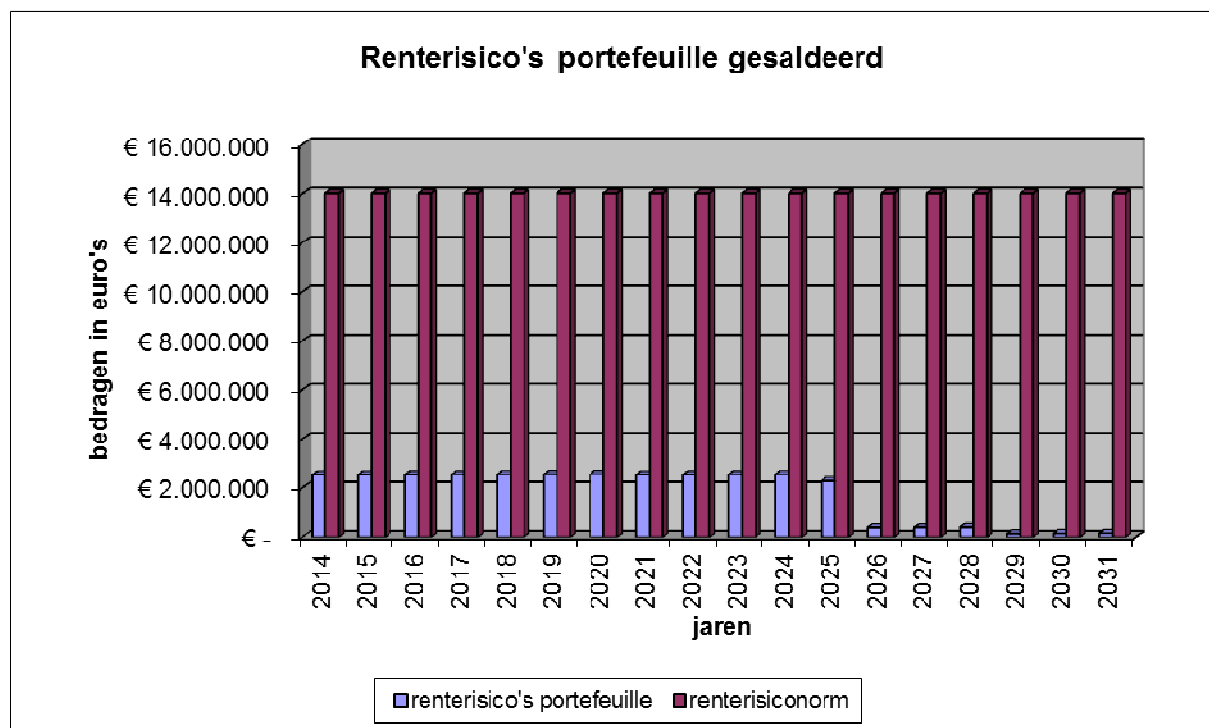
Tot nu toe was de opbrengst van de depositorekeningen ruim meer, dan de afgesloten benodigde kasgeldleningen. Met ingang van 2014 moeten we van het rijk gaan schatkistbeleggen. Dit houdt in dat alle overtollige middelen belegd moeten worden bij het rijk. De hiervoor ontvangen rente zal dusdanig laag zijn dat het niet meer loont middelen aan te houden. We zullen per 31 december 2013 de deposito's opheffen, zodat we vanaf dat moment minder kasgeldleningen nodig hebben.

Risicopositie bestaande portefeuilles

De langlopende leningenportefeuille heeft op 1 januari 2014 een schuldrestant van ongeveer € 32 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt in 2014 5,2%. De BNG Bank is de grootste geldverstrekker.

Om een beeld van de renterisico's uit de bestaande portefeuille te geven zijn achtereenvolgens de stortingen van leningen, de aflossingsverplichtingen en de renteaanpassingen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

De aflossingen van de bestaande leningenportefeuille zijn gelijkmatig over de jaren verdeeld. De totale renterisico's van onze portefeuille worden afgezet tegen de renterisiconorm (€ 14 miljoen). De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte renteaflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

De komende jaren laat de portefeuille een mooi gespreid renterisicoprofiel zien. De leningenportefeuille blijft ruimschoots binnen de gestelde risiconorm. Dit betekent dat de toekomstige financieringsbehoefte tegen elke gewenste looptijd ingedekt kan worden en goed ingespeeld kan worden op renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2014-2017 van de renterisiconorm.

Stap	Variabelen renterisiconorm	2014	2015	2016	2017
(1)	Renteherzieningen	-	-	-	-
(2)	Aflossingen	2.537	2.541	2.544	2.548
(3)	Renterisico (1+2)	2.537	2.541	2.544	2.548
(4)	Renterisiconorm	14.000	14.000	14.000	14.000
(5a) = 4>3	Ruimte onder renterisiconorm	11.463	11.459	11.456	11.452
(5b) = 3>4	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal jaar T	70.000			
(4a)	Percentage	20			
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	14.000			
(4)	= 4a*4b/100				

Het begrote lastentotaal voor 2014 bedraagt € 70 miljoen waarmee de renterisiconorm op € 14 miljoen uitkomt (20% van €70.000).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, vanwege mogelijke fluctuaties op de geldmarkt.

Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar. De limiet bedraagt een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de begrote gemeentelijke uitgaven. Voor 2014 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,5% van het uitgaventotaal van de begroting 2014.

Het begrotingstotaal 2014 bedraagt € 70 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op ongeveer € 6 miljoen. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. De tabel geeft voor 2014 een wisselend beeld van het verloop van het liquiditeitssaldo. Het betreft een raming, maar als er langer dan 3 kwartalen een overschrijding van de kasgeldlimiet ontstaat, zal er een langlopende geldlening worden afgesloten. Volgens de renterisiconorm is hier nog ruimschoots de mogelijkheid voor.

De onderstaande tabel geeft voor 2014 het verwachte verloop van de netto vlottende schuld en of overschot aan kasmiddelen afgezet tegen de kasgeldlimiet.

Stappen (1-4)	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	17.000	15.000	2.000
Ultimo kwartaal 2	16.000	21.000	5.000-
Ultimo kwartaal 3	22.000	19.000	3.000
Ultimo kwartaal 4	16.000	15.000	1.000
(4) gemiddelde van (3)			250
Stappen (5-9)	Variabelen	Bedragen	
(5)	kasgeldlimiet (KGL)		5.950
(6a) = (5>4)	ruimte onder de KGL		5.700
(6b) = (4>5)	overschrijding van de KGL		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		70.000
(8)	Percentage regeling		8,5
(5) = (7) x (8) / 100	Kasgeldlimiet		5.950

Schatkistbeleggen

De decentrale overheden moeten met ingang van 2014 gaan schatkistbeleggen. Schatkistbeleggen houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Decentrale overheden zullen op de deposito's een rente vergoed krijgen die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Voor beleggingen die geen bepaalde looptijd hebben, zoals die in fondsen, en voor decentrale overheden die hun vermogensbeheer meerjarig hebben aanbesteed, is nader overleg nodig over de wijze waarop deze middelen in de schatkist zullen vloeien. Contracten en beleggingen die zijn aangegaan op of na 18.00 uur op 4 juni 2012 vallen onder het schatkistbeleggen.

Wat betekent dit voor ons?

Wij hebben in 2009 de ontvangen gelden van € 9 miljoen uit de verkoop van de aandelen Essent verspreid over twee deposito's uitgezet. In de afgelopen jaren zijn daar kasgeldleningen tegenover komen te staan. De deposito's brachten meer op dan dat de kasgeldleningen kostten. Het gaat hier om ongeveer een bedrag van € 200.000 incidenteel per jaar. Vanaf 2014 is dit niet meer mogelijk wat inhoudt dat we deze incidentele middelen mislopen.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën

De Wet Hof vertaalt de scherpere Europese afspraken van het Stabiliteits- en Groeipact in nationale wetgeving. Volgens de afspraken dient Nederland het financieringstekort te beperken tot 3 procent van het bruto binnenlands product. De beperkingen gaan gelden vanaf 2014. Dit heeft verstrekken gevolgen voor de medeoverheden, want de beheersing van het EMU-saldo geldt als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het betekent een beperking van de begrotingsvrijheid van decentrale overheden. Wie de EMU-tekortnorm overschrijdt riskeert een boete.

Een aparte EMU-tekortnorm voor gemeenten betekent opnieuw een verkleining van het speelveld. We moeten immers al een sluitende begroting hebben – met als uitgangspunt dat er over meerdere jaren bezien evenveel geld binnenkomt als er wordt uitgegeven – en de lastendruk beperken. Extra lastig is dat decentrale overheden niet met een kasstelsel werken, zoals het rijk, maar met een baten- en

lastenstelsel. In een baten- en lastenstelsel worden investeringen afgeschreven, maar voor de EMU-normen is het moment van uitgave bepalend voor de belasting van het EMU-saldo. Dat geeft dus problemen bij de aanwending van beschikbare vermogens en boekwinsten. Inzet daarvan, bijvoorbeeld ontstaan door de verkoop van aandelen of door gerealiseerde besparingen, beïnvloedt het EMU-saldo in negatieve zin.

Wat betekent dit voor ons?

Om te bepalen hoeveel wij in een jaar kunnen investeren om binnen het EMU-saldo te blijven zijn de volgende factoren het belangrijkste:

- het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit de reserves;
- de afschrijvingen ten laste van de exploitatie;
- de individuele EMU-referentiewaarde .

Om binnen de norm te blijven kunnen we in 2014 ongeveer € 7 miljoen investeren.

Er zal bestuurlijk overleg plaatsvinden tussen de VNG en het Rijk over eventuele sancties als de gezamenlijke decentrale overheden de norm overschrijden.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering in een gemeentelijke organisatie kan worden omschreven als de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de in de programma's gestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze doelen zijn ontleend aan zowel de aan de gemeente opgedragen (wettelijke) taken als het door de gemeenteraad vastgestelde beleid.

Bedrijfsvoering betreft zowel de primaire processen als de ondersteunende processen. Voorbeelden van primaire processen zijn vergunningverlening, subsidiëring, belastingheffing, etc. Tot de ondersteunende processen worden in de regel personeelszorg, informatisering en automatisering, organisatieontwikkeling, financiën, administratie, huisvesting, juridische zaken en communicatie gerekend. Afgekort de PIOFAHJC-functies.

Deze paragraaf beperkt zich tot een aantal ondersteunende processen: organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, informatisering en automatisering, financiën en controlling, communicatie, juridische zaken en huisvesting. Daar aan voorafgaand gaat deze paragraaf in op de kosten die met de ondersteunende bedrijfsvoeringprocessen gepaard gaan, de apparaatskosten.

Apparaatskosten

Onder apparaatskosten worden gebruikelijk de kosten van het ambtelijk apparaat (personeel en overhead) verstaan die via een vorm van kostenverdeling direct of indirect worden toegerekend aan de deelprogramma's (producten). Voorbeelden hiervan zijn de personeelskosten en de huisvestingskosten.

Het merendeel van de apparaatskosten in Midden-Drenthe wordt op een zogenaamde kostenplaats in de begroting verzameld, waarna ze via een verdeelsleutel (uren, m²) over de verschillende deelprogramma's (producten) worden verdeeld. Hierdoor kan het zijn dat verschillen binnen een deelprogramma zichtbaar worden gemaakt terwijl niet duidelijk is welke oorzaak het verschil heeft. Vaak heeft het te maken met een wijziging in formatie, functieomvang of een verandering van taken; dat wordt echter niet duidelijk in de deelprogramma's.

Ten behoeve van de transparantie worden daarom in deze begroting de apparaatskosten en de wijzigingen op één plaats, in de paragraaf bedrijfsvoering, verzameld en toegelicht. Dit betekent dat deze kosten nog wel in de (deel)programma's van de begroting staan opgenomen, maar op die plek niet meer worden toegelicht. Dit geldt ook voor de wijzigingen in de apparaatskosten die na de laatste begrotingswijziging optreden en onder het product saldi van kostenplaatsen staan opgenomen in het deelprogramma financiering.

In onderstaande tabel staan de kosten opgenomen die wij onder de apparaatskosten scharen en een toelichting daarop. De kosten voor onderhoud gebouwen en de tractiekosten komen aan de orde in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

De post personeelskosten uit de tabel is meeromvattend dan alleen de salariskosten. Onder personeelskosten vallen ook diverse 'bijkomende personeelskosten' waaronder studiekosten, kosten woon-werkverkeer en kosten van abonnementen en contributies. De salariskosten inclusief de bijbehorende personeelsomvang komen aan de orde in het onderdeel 'personeelsbeleid'.

bedragen x € 1.000	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
Personeelskosten	14.261	14.555	14.028
Bestuurskosten (college en raad)	1.117	1.245	1.147
Huisvesting	914	921	926
Verzekeringen	206	220	226
Facilitair	576	552	553
Automatisering	1.123	1.427	1.361
Documentatie- en informatievoorziening	47	47	47
totaal	17.128	18.967	18.288

Organisatieontwikkeling

De inkomsten van de gemeente staan fors onder druk de komende jaren. Ook de organisatie heeft de opdracht om binnen haar bedrijfsvoering een kostenreductie van € 450.000 voor de komende jaren uit te voeren. Voor 2014 geldt dat er een bedrag van €150.000 bezuinigd moet worden op bedrijfsvoering.

Personeelsbeleid

De gemeente maakt deel uit van een samenleving die continu in beweging is en oefent met de uitvoering van de programma's invloed uit op de samenleving. De uitvoering van deze rol vereist dat de ambtelijke organisatie maatschappelijke en andere ontwikkelingen adequaat tegemoet kan treden. De mensen vormen zo het belangrijkste kapitaal in onze organisatie. Investeren in de kwaliteit van personeel komt daardoor ten goede aan de Middendrentse samenleving. Hoe zorgen wij goed voor ons personeel? Op welke manier benaderen we de arbeidsmarkt voor het werven van specialistisch personeel, waar moeilijk aan te komen is? Hoe binden en boeien wij de mensen in onze organisatie? Vragen die onderdeel zijn van het (strategisch) personeelsbeleid.

Fte's en budget (x € 1.000)	Raming 2013	Raming 2014
Salarisbudget (incl. raad en college)	13.456	13.722
Fte's (ambtelijke organisatie)	223,5	216,4

Bij dit formatiecijfer blijven we wel de kanttekening maken dat de komende jaren waarschijnlijk nog meer werk vanwege o.a. nieuwe wetgeving, naar de gemeente komt, waardoor dit cijfer weer kan gaan stijgen. Ook zal niet elke fte minder voor 100% in geld worden terugverdiend. De beoogde vermindering van formatieplaatsen is mede het gevolg van uitbesteding van taken, in dit geval de invoering van de RUD. Tot slot willen wij geen concessies doen aan de kwaliteit van de werkzaamheden door de gemeente.

Informatisering en automatisering

Sinds eind 2012 werkt de hele organisatie, inclusief bestuur, digitaal en zaaksgewijs. In 2013 is in beeld gebracht welke knelpunten en kansen er liggen om de winst op het gebied van efficiency en kwaliteit van dienstverlening te vergroten. Op basis hiervan is in 2013 begonnen met een tweede fase digitaal werken die door zal lopen in 2014.

In deze fase gaan we, naast het wegwerken van knelpunten, ook kijken naar verdere verbetering van bestaande processen (o.a. met de Lean-methodiek) en zullen er nieuwe functionaliteiten van Mozard in gebruik worden genomen (bijvoorbeeld een module waarmee we klanten sneller en beter te woord kunnen staan).

Ook gaan we verder met het implementeren binnen Mozard van (backoffice)systemen denk aan leerplicht, WMO, begraafplaatsenadministratie en drank- en horecavergunningen. Dit met als doel de dienstverlening te uniformeren en verbeteren en een besparing in kosten te realiseren.

In 2013 wordt nog een plan van aanpak besproken voor de invoering van het Nieuwe Werken. Plaats- en tijdonafhankelijk werken zal ingezet worden als middel om de flexibiliteit en efficiency voor zowel medewerkers als de dienstverlening te vergroten.

Door de overgang naar digitaal werken zijn we ook afhankelijker. We blijven aandacht besteden aan het verder inperken van onze kwetsbaarheid op digitaal gebied, denk aan maatregelen rondom beveiliging, organisatie en infrastructuur.

Financiën en controlling

De uitgangspunten voor het financieel beleid zijn vastgelegd in verschillende verordeningen en afspraken zoals het 'Coalitieakkoord 2010-2014', de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe' en de "Controleverordening Midden-Drenthe".

Bewust omgaan met financiële middelen is een belangrijk uitgangspunt bij de bedrijfsvoering. Dit geldt voor alle tijden, echter de komende periode zal de kostenbeheersing nog belangrijker worden. De begrotingen zullen de komende jaren steeds meer de realiteit benaderen en er zal strakker op uitgaven worden gestuurd. De aangekondigde bezuinigingen vanuit het rijk zullen de komende tijd verwerkt worden in begrotingen en meerjarenramingen. Daarbij is het op dit moment nog onduidelijk welke concrete bezuinigingen de gemeenten vanaf 2014 ten deel vallen.

Communicatie

Gebiedsmarketing

De paragraaf over gebiedsmarketing is verder uitgewerkt. De uitvoering wordt in 2014 verder opgepakt.

Schrijfttraining

Eind 2013 hebben alle afdelingen een schrijfttraining gevolgd. Hierin is ook een stuk dienstverlening verwerkt. In 2014 zal de kwaliteit van de brieven en mails via streekproeven worden gemonitord. Daarbij is er ook aandacht voor het correct gebruik van de huisstijl. Niet alleen in brieven, maar in alle uitingen van de gemeente.

Advisering

De communicatie medewerkers worden steeds meer en ook vroeger in het proces betrokken bij verschillende projecten van de vakafdelingen. Dat zetten we in 2014 voort.

Speerpunt daarbij blijft transparante communicatie en het tijdig betrekken van inwoners bij ontwikkelingen. In 2014 gaat het om projecten als:

- Uitvoering structuurvisie Westerbork
- Woonservicezone Beilen
- Dienstverlening eigen organisatie
- Verkiezingen

Website

Halverwege 2013 is een medewerker aangetrokken die zich volledig richt op de website. Eind 2013/begin 2014 wordt de nieuwe website gelanceerd. Als deze qua zoeken en vinden en dienstverlening op orde is, gaan we kijken hoe we de website verder kunnen inzetten als marketing instrument. Het klantenpanel buigt zich in het najaar van 2013 over de website.

Pers

Perswoordvoering blijft veel inzet van de afdeling Communicatie vragen. Wekelijks worden de collegebesluiten toegelicht tijdens een persbijeenkomst. Daarnaast blijft het aantal persvragen toenemen.

Juridische zaken

Zwaartepunt in deze taak is gevraagde en ongevraagde juridische advisering aan bestuur en organisatie, zowel op publiekrechtelijk als privaatrechtelijk terrein. Daarnaast is het secretariaat van de Commissie bezwaarschriften een belangrijke taak inclusief de voorbereiding op de advisering door de commissie aan het gemeentebestuur. Ook de vertegenwoordiging van de gemeente bij rechtbank, Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en Centrale Raad van Beroep is een onderdeel van het werk.

Huisvesting

Informatie over gemeentelijke gebouwen en huisvesting staat opgenomen in het onderdeel 'gebouwen' van de paragraaf kapitaalgoederen. Op deze plaats volstaan wij met de opmerking dat wij uit efficiencyoverwegingen, de beheerstaken voor dit onderdeel in de nieuwe organisatie op één plaats hebben samengebracht.

Intergemeentelijke samenwerking

Onze ervaring tot op heden is dat wij in de bestaande samenwerkingsverbanden goed kunnen opereren. We realiseren ons daarbij dat de geografische ligging van Midden-Drenthe daarbij veroorzaakt dat we niet in congruente verbanden samen werken, maar wel sterk vanuit de inhoud gedreven. Wij zien dan ook geen reden om nu een slag te maken in het zoeken van congruentie in onze samenwerkingsverbanden.

We merken daarbij wel op dat onze omgeving daar natuurlijk anders over kan denken. Daar zullen we alert op blijven en zo nodig op acteren. Wij zullen daarbij van onze zijde de inhoudelijke benadering blijven inbrengen.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang houdt in dat leden van het college in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling vertegenwoordigd zijn. Daarnaast kan de gemeente als lid van stichtingen en verenigingen of als vennoot van een vennootschap stemrecht hebben. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname aan een verbonden partij op enigerlei wijze risico kan lopen. De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente of dat de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Daarnaast is inzicht gewenst in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen.

De nota verbonden partijen is een aantal jaren geleden vastgesteld.

De volgende uitgangspunten zijn hierin vastgelegd:

- De gemeenteraad doet mee in verbonden partijen als dat nodig en functioneel is. Dat betekent een beoordeling per situatie.
- De huidige deelname in vennootschappen BNG en WMD zet de raad ongewijzigd voort. De behandeling van de begroting en de jaarstukken vindt plaats door het college, waarbij de stukken naar een raadscommissie ter informatie gaan.
- De afhandeling van de financiële stukken van de niet-actieve gr-en vindt plaats door het college, waarbij de stukken naar een raadscommissie ter kennisname gaan.
- De gemeenteraad gaat de relatie met de actieve gr-en (Alescon, GGD, GHOR, RBD, (RBD en GHOR zijn opgegaan in de veiligheidsregio Drenthe) Recreatieschap) versterken door actiever te sturen. De gr moet aantoonbaar bijdragen aan het realiseren van een of meer doelen uit de programmabegroting. De sturing wordt actiever door concrete afspraken op een aantal aspecten. Daarin zijn de aanbevelingen van de VDG over dit onderwerp koersbepalend.

Voor het versterken van de sturende rol heeft de raad gekozen voor een aanpak in VDG-verband. Dat betekent enerzijds winst in afstemming, anderzijds verlies in tijd. De VDG heeft daarvoor een nieuwe vergaderstructuur ingezet waarin een sterkere rol is weggelegd voor de professionele inbreng van gemeenten. Die sterkere rol zal ook aan het licht komen in de contacten met de gemeenschappelijke regelingen.

Vennootschappen

BNG Bank

BNG Bank, gevestigd te Den Haag, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

Eind 2010 heeft het Comité voor Banktoezicht nieuwe richtlijnen uitgevaardigd (Basel III-akkoord) met betrekking tot kapitaal- en liquiditeitseisen. Inmiddels zijn deze richtlijnen uitgewerkt in Europese verordeningen en richtlijnen (CRD IV), waarvan de besluitvorming nog niet is afgerond. De ingangsdatum is daarom uitgesteld naar begin 2014. Voor de BNG Bank is vooral het voornemen om de leverage ratio vanaf 2018 op minimaal 3% vast te stellen van belang.

De leverage ratio is het balanstotaal van het uitgeleende geld van een bank, ten opzichte van het eigen vermogen. Als een bank 1 euro eigen vermogen heeft, en 30 euro uitleent, is de leverage-ratio 3 procent.

De leverage ratio van de bank staat op dit moment op 2%. Dit was per 31 december 2011 nog 1,8%. Om deze ratio te verhogen is besloten de dividenduitkering m.i.v. afgelopen jaar te halveren, namelijk 25% van de netto winst. Dit was 50%. Op deze manier kan ultimo 2017 voldaan worden aan de minimumnorm.

Aandelen bezit	Nominaal € 2,50 per aandeel. Aantal:	60.138
Eigen vermogen	Per 31 december 2012	€ 2.752 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2012	€ 139.476 miljoen
Dividend	Begroot voor 2014	€ 89.605

Op het programma algemene middelen wordt het dividend verantwoord.

Energienetwerk beheerder Enexis

In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf van energiebedrijf Essent verkocht aan Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk (RWE). Het netwerkbedrijf is verder gegaan als Enexis. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Aandelen bezit	Nominaal € 1 per aandeel. Aantal:	206.779
Eigen vermogen	Per 31 december 2012	€ 3.244 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2012	€ 3.682 miljoen
Netto resultaat aandeelhouders	Na belastingen 2012	€ 401 miljoen
Dividend	Per aandeel 2012	€ 0,7649540
Dividend	Begroot voor 2014	€ 158.176

Afvalverwerkingsbedrijf Attero

Aandelen bezit	Nominaal € 0,01 per aandeel. Aantal:	206.779
Eigen vermogen	Per 31 december 2012	€ 273 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2012	€ 501 miljoen
Netto resultaat aandeelhouders	Na belastingen 2012	€ 8.092 miljoen
Dividend	Per aandeel 2012	€ 0,0501
Dividend	Begroot voor 2014	€ 10.360

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

De WMD, gevestigd te Assen levert drinkwater aan ca. 450.000 inwoners van de twaalf Drentse gemeenten met 195.000 aansluitingen. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Aandelen bezit	Nominaal € 50 per aandeel. Aantal:	73
Eigen vermogen	Per 31 december 2012	€ 42 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2012	€ 103 miljoen
Netto resultaat aandeelhouders	Jaar 2012	€ 0,224 miljoen
Dividend	Begroot voor 2014	€ 110

Op het programma algemene middelen wordt het dividend verantwoord.

Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.

Op 24 december 1999 is notarieel de V.O.F tussen de gemeente Midden-Drenthe en de exploitatiemaatschappij, bedrijventerrein Ossebroeken V.O.F. opgericht.

De vennootschap stelt zich als doel:

- Het voor rekening van de vennoten exploiteren van het bedrijventerrein Ossebroeken en al wat daartoe verder noodzakelijk en/of wenselijk wordt geacht, evenals de verkoop van het bedrijvencentrum;
- Het verrichten van al wat met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in ruimste zin.

De vennoten hebben de eigen aangekochte gronden ingebracht als schuld van de vennootschap. De opbrengsten zijn de eerste jaren gebruikt om de kosten van de ingebrachte gronden en overige exploitatiekosten te betalen.

De te realiseren nettowinst zal tussen de beide vennoten gelijk worden verdeeld. Vanaf 2008 heeft de eerste winstuitkering plaats gevonden. In 2008 en 2009 elk € 200.000, in 2010 € 300.000 en in 2011 en 2012 was de winstuitkering nihil.

Eigen vermogen	Per 31 december 2012	€ 0,023 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2012	€ 0,369 miljoen
Resultaat	Jaar: 2012	€ 0,023 miljoen
Voorraad	Per 31 december 2012	30.484 m2

De gemeente loopt alleen een financieel risico als er verliezen op het plan ontstaan. Dit is tot op heden nog niet de verwachting. Het verlies wordt net als de winst gelijk tussen de beide vennoten verdeeld.

Op het programma Werk en Inkomen worden de (winst)uitkeringen verantwoord.

Samenwerkingsverbanden

Automatiseringscentrum Noord-Nederland

Het betreft een samenwerkingsverband om de liquidatie van het automatiseringscentrum Cevan te Groningen af te wikkelen.

De jaarlijkse kosten (wachtgeldverplichtingen) worden verdeeld op basis van het aantal inwoners van de toen aangesloten gemeenten. Hieronder vielen de voormalige gemeenten Beilen en Smilde met samen ongeveer 24.200 inwoners. De taken tot afwikkeling wordt uitgevoerd door een College van Vereffenaars (CvV).

De instelling heeft geen eigen of vreemd vermogen. De wachtgeldverplichtingen lopen tot en met 2015. De jaarlijkse kosten worden verdeeld over de deelnemende gemeenten op basis van een bedrag per inwoner.

In 2014 bedraagt de bijdrage € 0,10 per inwoner. De totale bijdrage is € 2.500.

Gemeentelijke Gezondheids Dienst Drenthe (GGD)

GGD Drenthe, gevestigd te Assen, bevordert en beschermt de gezondheid van de inwoners van de provincie Drenthe.

De missie van de GGD Drenthe is het bevorderen en beschermen van de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten in het algemeen en van risicogroepen in het bijzonder.

bedragen x € 1.000	per 31 december 2011	per 31 december 2012
Eigen vermogen	€ 3.227	€ 3.002
Vreemd vermogen	€ 1.274	€ 1.505
Resultaat toegevoegd aan de algemene reserve	€ 533	€ 258

Op het programma Zorg en Welzijn is voor 2014 de bijdrage van € 606.314 begroot.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, gevestigd te Den Haag. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, Provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.

Op het programma Algemene middelen is voor 2014 € 42.500 begroot.

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

De VDG, gevestigd te Emmen, behartigt de belangen van de twaalf Drentse gemeenten bij andere overheden. Op het programma Algemene middelen is voor 2014 € 10.200 begroot.

Werkvoorzieningschap Alescon

Alescon, gevestigd te Hoogeveen, is een werkvoorzieningsschap, een sociale werkplaats. Het is een bedrijf in het kader van de gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Aa en Hunze, Assen, De Wolden, Hoogeveen, Midden-Drenthe en Tynaarlo, opgericht op 1 januari 2000. Alescon is een bedrijf

met twee kerntaken. De belangrijkste functie van Alescon is het aanbieden van banen voor mensen met een verstandelijke, psychische of lichamelijke handicap. Reïntegratie dus. Participatie op de reguliere arbeidsmarkt staat hierbij ook hoog in het vaandel. Daarnaast worden er door deze mensen producten en diensten geproduceerd die op een commerciële manier aangeboden worden.

Vanaf 2008 vindt de financiering van de Wsw plaats via de gemeenten. Het budget dat de gemeente van het rijk ontvangt voor de uitvoering van de Wsw sluit de gemeente door naar het werkvoorzieningsschap Alescon, dat voor de uitvoering zorgt.

In 2014 gaat het naar verwachting om een bedrag van ruim € 5,3 miljoen voor de realisatie van ongeveer 220 aja (arbeidsjaren).

Omdat de uitvoering van de Wsw niet kostendekkend is, betaalt de gemeente daarnaast een bijdrage in het exploitatietekort van Alescon. Over 2014 bedraagt deze bijdrage € 383.485. Het totale financiële risico ligt bij de deelnemende gemeenten.

Het beleid is vastgelegd in de Wsw beleidsnotitie 'Modernisering van de Wet sociale werkvoorziening'. Hoofddoelstelling van de modernisering is om meer mensen met een arbeidshandicap buiten de beschutte werkomgeving van het werkvoorzieningsschap, dus in een reguliere werkomgeving, te laten werken: de beweging van 'binnen naar buiten'. Binnen het beschikbare rijksbudget willen de gemeenten zoveel mogelijk mensen van de Wsw-wachtlIJst geplaatst krijgen met de volgende prioritering:

- Jongeren tot 27 jaar die begeleid kunnen en willen gaan werken;
- Overige WSW-geïndiceerden die begeleid kunnen en willen gaan werken;
- Overige jongeren onder de 27 jaar;
- Overige geïndiceerde op de wachtlIJst volgens het First-in / First-out principe.

De Participatiewet geeft nog veel financiële onzekerheid. Onduidelijk is op dit moment welke financiële gevolgen dit op termijn voor de gemeente zal hebben. Op het programma Werk zijn bovengenoemde bedragen verantwoord.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Met ingang van 2014 worden alle veiligheidstaken geregionaliseerd in de nieuwe GR Veiligheidsregio Drenthe (VRD). Dit houdt onder meer in dat de vrijwillige brandweer van de gemeente wordt overgeheveld naar de GR VRD. De bijdrage aan de GR VRD wordt uitgedrukt in een basisbijdrage (brandweezorg) en een inwonerbijdrage.

Eigen vermogen VRD	Per 31 december 2012	€ 4.809 miljoen
Vreemd vermogen VRD	Per 31 december 2012	€ 2.721 miljoen
Resultaat toegevoegd aan de algemene reserve	Jaar: 2012	€ 0,696 miljoen

De begrote bijdragen aan de GR VRD voor 2014 en 2015 bedragen respectievelijk € 1.554.582 en € 1.469.234. Dit is inclusief een bezuinigingstaakstelling van 5% die de VRD zichzelf voor 2014 en voor 2015 heeft opgelegd.

Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap Drenthe, gevestigd te Diever, heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenstellende rol op het gebied van recreatie en toerisme. Naast planontwikkeling adviseert het recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.

Eigen vermogen	Per 31 december 2012	€ 0,606 miljoen
Vreemd vermogen	Per 31 december 2012	€ 0,361 miljoen
Resultaat	Jaar: 2012	€ 21.600

Op het programma Vrije tijd is voor 2014 inclusief de bezuinigingstaakstelling de bijdrage van € 74.781 begroot.

Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

De gemeenschappelijke regeling is op 1 juli 2013 in werking getreden.

Deelnemers zijn de provincie Drenthe en de 12 gemeenten in Drenthe.

Doel is de behartiging van de belangen van de deelnemers op het gebied van de uitvoering van alle milieutaken. De regionale uitvoeringsdienst voert de taken met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving in mandaat uit, namens de deelnemers vanaf 1 januari 2014.

Op het programma Milieu is voor 2014 een bijdrage van € 764.210 begroot.

Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. De kaders voor deze ruimtelijke doelstellingen worden o.a. gesteld in het gemeentelijk Woonplan en de op 28 juni 2012 vastgestelde 'Structuurvisie van Midden-Drenthe 2030: Platteland leeft'.

Nota grondbeleid

Op 29 november 2007 is de nota Grondbeleid door de gemeenteraad vastgesteld. Het zwaartepunt uit deze beleidsnota is de keuze om actiever te worden op de grondmarkt.

Conform de verordening ex. artikel 212 Gemeentewet actualiseren we de nota Grondbeleid geregeld. Begin 2013 is het grondprijzenbeleid vastgesteld. Door het grondbeleid voortdurend te monitoren en waar nodig bij te stellen, willen we ook voor de toekomst (financiële) mogelijkheden houden om grondaankopen te doen voor o.a. infrastructurele werken, bedrijventerreinen en woningbouw.

Uitgangspunt

Wij willen door middel van grondbeleid zorgen voor een gezonde bouwgrondexploitatie waarmee we inspelen op de markt, de doelstellingen van ruimtelijk beleid mogelijk maken, voldoen aan wet- en regelgeving en waarbij sprake is van een toekomstbestendig beleid.

Binnen de grondexploitatie hebben wij de afgelopen jaren al een aantal maatregelen genomen om de risico's te beheersen. Zo is de winstverwachting op 0 gesteld. Ook maken we voor hercalculaties gebruik van een dynamisch model in plaats van een statisch model. Bij een dynamisch model worden de kosten en opbrengsten over de looptijd van het project verspreid in het jaar waarin verwacht wordt dat ze worden gemaakt dan wel ontvangen. Dat betekent concreet dat jaarlijks bekeken wordt of de looptijd in overeenstemming is met de huidige verwachtingen. Wanneer dit niet meer het geval is, worden de berekeningen aangepast. Indien nodig boeken wij gronden financieel af.

Wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel voor de actualisatie van de bouwgrondexploitatie zijn de regels van de commissie besluit begroting en verantwoording (BBV). We zijn verplicht duidelijk aan te geven wat ons voornemen is met onze gronden en op welk manier we de gronden in exploitatie willen brengen. Daarom analyseren we jaarlijks de bouwgrondexploitatie zodat we voldoen aan wet- en regelgeving.

Indien we een beroep moeten doen op het weerstandsvermogen van de bouwgrondexploitatie zal bij de jaarrekening worden aangegeven op welke manieren de reserve weer kan worden aangevuld.

Risico's

Door de regels van de BBV toe te passen worden risico's afgedekt omdat we verplicht zijn jaarlijks de economische haalbaarheid te toetsen. De economische situatie dwingt ons om kritisch te blijven ten aanzien van de lopende exploitaties, niet in exploitatie genomen gronden en voorgenomen plannen. Naast de regels van de BBV willen wij het risico beperken door de looptijd van plannen in exploitatie te verlengen. Ook zullen wij kritischer zijn bij nieuwe grondaankopen. Het vergroten van de doelgroep waaraan we bouw kavels kunnen verkopen kan een positieve invloed hebben op de exploitatie..

Winstverwachting

In de begroting nemen we geen winstverwachting op. Enerzijds komt dit door de stagnerende grondverkoop en anderzijds doordat de winstneming van de bouwgrond door de provincie niet als structurele baten wordt gezien.

Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie

Om eventuele negatieve resultaten op de exploitatie van bouwgrond op te kunnen vangen is een algemene reserve weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie ingesteld.

Subsidies

In april 2012 is de Algemene subsidieverordening Midden-Drenthe herzien vastgesteld. Het kader voor het subsidiebeleid is door de gemeenteraad vastgelegd in de "Nota ex artikel 212 verstrekking gemeentelijke subsidies 2008-2010. Hierbij is gekozen voor een regisserende rol van de gemeente met als doelstelling dat een subsidiebeleid wordt gevoerd dat zorgt voor een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. In 2012 is de verordening zodanig vernieuwd dat de nadruk is komen te liggen op de regisserende rol van de gemeente. Uit oogpunt van deregulering is gekozen voor eenvoudige regelgeving.

In de begroting 2014 is voor € 3,2 miljoen aan subsidies begroot.

Subsidies 2014			
Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
zelfbeheer dorpenoverleg	19.972	21.477	21.477
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	21.671	20.421	20.421
bijdrage kosten buurtacademie	22.480	22.972	22.972
bijdrage Prov. Bibliotheekcentrale Assen	591.313	601.404	560.884
subsidie website cursuswijzer	6.000	6.000	6.000
bijdrage ICO Assen	346.643	151.838	154.952
subsidie wereldwinkel Beilen	2.982	2.982	2.982
subsidie wereldwinkel Westerbork	2.982	2.982	2.982
subsidie wereldwinkel Smilde	2.982	2.982	2.982
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
subsidie Beiler Promotie	4.334	4.334	1.905
bijdrage Wende avond	0	2.429	2.429
subsidie Culturele Raad Smilde	2.070	2.070	2.070
subsidie culturele activiteiten	646	3.150	3.150
subsidie st. Kunst4daagse	3.600	3.600	3.600
subsidie st. Podia	4.500	4.500	4.500
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
subsidie muziekverenigingen	20.452	21.779	20.765
subsidie zangverenigingen	794	1.186	1.186
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
korpsen en korengala	3.069	3.715	3.715
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	2.042	2.042	2.042
subsidie museum voor papierknipkunst	5.850	5.850	5.850
subsidie st. AMW Noordermaat	273.717	277.070	282.752
bijdrage bureau slachtofferhulp	4.833	4.842	4.842
subsidie tel. hulpdienst "tegen haar wil"	2.870	2.880	2.880
bijdrage aanpak huiselijk geweld	16.446	15.333	15.333
welzijnswerk Midden-Drenthe	1.371.753	1.700.742	1.418.843
seniorenraad	1.800	0	0
uitvoering vrijwilligersbeleid	1.500	1.666	1.666
vrijwilligerswerk bij SWO	13.000	13.000	13.000
st. vluchtelingenwerk	58.329	59.437	60.567
bijdrage Zuid-Molukse gemeenschap Bovensmilde	4.073	4.073	4.073
subsidie st. Molo Oekoe	50.801	47.508	48.416
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800

Subsidies 2014			
Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
bijdrage busdiensten	1.103	1.103	1.103
subsidie éénmalige activiteiten	1.663	1.495	1.495
vandalismepreventie oud en nieuw	400	1.755	1.755
subsidie st. adviesraad minimabeleid	2.942	2.942	2.942
subsidie st. Gehandicapten platform	1.410	1.350	1.350
subsidie scouting	875	1.260	1.260
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.739
subsidie cliëntenraad WSW	0	2.250	2.250
bijdrage st. Paardrijden Gehandicapten	2.858	2.858	2.858
subsidie 3VO Midden-Drenthe	2.745	2.745	2.745
subsidie Drempelteam ouderen veiliger op weg	851	851	851
bijdrage Veteranendag	1.881	1.881	1.881
subsidie lotgenotengroep st. school Bovensmilde	4.500	4.500	4.500
subsidie SPMD	227.416	230.576	235.443
PRAT loonkosten/activiteiten	27.056	27.569	0
subsidie VNN	4.833	4.842	4.842
subsidie sociaal raadvrouw	75.365	75.981	75.981
voedselbank	3.600	3.600	3.600
subsidie WMO raad	6.750	6.750	6.750
bijdrage Humanitas	1.500	1.500	1.500
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	48.618	49.439	49.439
subsidie incidentele sportactiviteiten	6.312	4.050	4.050
subsidie st. Het Drents Landschap	18	45	45
recreatief toeristisch platform	8.325	8.325	8.325
ontwikkeling TIP	40.707	46.118	46.994
bijdrage SBB fietspad Hooghalen/Smilde	45	150	300
bijdrage aan buurtverenigingen (speeltuinen)	11.433	14.000	14.000
startbijdrage inrichting nieuw terrein	998	1.200	1.200
bijdrage Rode Kruis	1.961	1.955	1.955
Totaal	3.367.292	3.532.993	3.196.289

Toelichting:

De bijdrage aan de bibliotheek voor 2013 is inclusief het restantbedrag (€ 51.248) van de in 2012 beschikbaar gestelde frictiekosten (€ 93.666). De subsidie aan Welzijnswerk Midden-Drenthe voor 2013 is inclusief de in 2012 beschikbaar gestelde frictiekosten (€ 310.000).

Financiële begroting

Samenvatting financiële begroting

De financiële en vermogenspositie van het begrotingsjaar en van de drie daarop volgende jaren vloeien voort uit een samenhang van bestaande en nieuwe activiteiten, van de mogelijkheden deze te kunnen bekostigen en om risico's op te kunnen vangen.

Het stellen van kaders, de structurele dan wel incidentele aard van de baten en lasten, de reservepositie, de financieringsstructuur en de belastingen zijn beeldbepalende elementen voor een gezonde financiële positie.

Samenvatting (bedragen x € 1.000)

Het betreft een sluitende begroting met budgetruimte voor de uitvoering van diverse programma's en speerpunten van beleid.

a. Begrotingspositie 2014

Onvoorziene baten en lasten (vast bedrag)	50
Structurele budgetruimte 2014	750
Incidentele budgetruimte	955
Totale bestedingsruimte	1.755

b. Financiële uitkomst 2015-2016-2017

De meerjarige bestedingsruimte bedraagt in:

2015	€ 750
2016	€ 750
2017	€ 750

c. Reservepositie 1 januari 2014

Algemene reserve	17.513
Bestemmingsreserves	11.331
Voorzieningen	<u>822</u>
Totaal reserves en voorzieningen	29.666

d. Structurele weerstandscapaciteit

833

e. Financieringsstructuur (1-1-2014)

Boekwaarde investeringen	97.392
Reserves/Voorzieningen	29.666
Geldleningen en waarborgsommen	<u>31.963</u>
	<u>61.629</u>
Financieringstekort	35.763

f. Rekeningsresultaat

2010
€ 703

2011
€ 2.034

2012
€ 789

Kaders begroting

De basis voor de begroting 2014 is gelegd in de raadsvergadering van 4 juli 2013. Op dat moment is de Perspectiefnota 2014 met daarin de financieel-technische uitgangspunten voor de begroting vastgesteld.

Beleidskader

Om als gemeentebestuur in te kunnen spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen beschikt het over een financiële ruimte voor nieuwe uitgaven. In de begroting 2014 is € 750.000 opgenomen voor nieuw structureel beleid.

Financiële uitgangspunten

De basis voor de samen te stellen begroting 2014 wordt gevormd door:

- de ramingen in de begroting 2013 en de daarop toegepaste wijzigingen;
- de uitkomst van de werkelijke cijfers over het jaar 2012;
- de structurele effecten van de eerste financiële voortgangsrapportage 2013.

Voorts is rekening gehouden met:

- een stijging van het ozb-tarief voor eigenaren van woningen met 2%.
- een stijging van de loonkosten met 2%, zoals hieronder omschreven:
 - een structurele verhoging van het salaris per 1 januari 2014 met 2%;
 - een stijging van de sociale lasten met 0% van het bruto jaarsalaris;
 - een stijging van het salaris met 1 periodiek voor werknemers die nog niet het maximum van hun schaal hebben bereikt.
- de "nullijn" voor prijsgevoelige budgetten, met uitzondering voor niet direct te beïnvloeden tarieven van derden voor o.a vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwen, contracten, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten en belastingen en heffingen;
- de rentepercentages voor:
 - (eventueel) aan te trekken lang geld 3%;
 - (eventueel) aan te trekken kort geld 1%;
 - het uitzetten van geld 1%;
 - de toevoeging aan de reserves en bestemmingsreserves, de zogenaamde bespaarde rente, de marktrente aan te houden van 2%;
 - de berekening van kapitaallasten van nieuwe investeringen voor de rentecomponent 3%;
 - de bestaande investeringen met vaste percentages deze percentages te blijven toepassen;
 - de resterende investeringen het omslagpercentage aan te houden;
- de meicirculaire 2013 gemeentefonds (Ministerie van Binnenlandse Zaken);
- de actuele onderhoud- en beheerplannen;
- verplichte uitgaven;
- onderuitputting en toerekening van apparaatskosten aan investeringen en grondexploitatie.

Om een integraal overzicht van de lasten en baten opgenomen in het programmaplan te krijgen, staat in onderstaande tabel per programmaonderdeel de raming van de baten en lasten en het saldo opgenomen. De tabel vormt tevens een totaaloverzicht van de door de raad geautoriseerde budgetten.

Bedragen x € 1.000

Programma Burger en Bestuur	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	0	0	0
Lokale democratie	908	0	908
Dienstverlening	1,719	511	1,208
Resultaat voor mutaties reserves	2,627	511	2,116
Saldo mutaties reserves	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	2,627	511	2,116

Programma Werk en inkomen	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	28	0	28
Werkgelegenheid	2,540	2,370	170
Nieuwkomers	170	0	170
Inkomensondersteuning	1,729	364	1,365
Inkomen en Reïntegratie	14,222	11,977	2,245
Resultaat voor mutaties reserves	18,689	14,712	3,977
Saldo mutaties reserves	32	0	32
Resultaat na mutaties reserves	18,721	14,712	4,009

Programma Veiligheid	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	43	0	43
Openbare orde en veiligheid	388	47	341
Rampenbestrijding	218	0	218
Brandweer	1,574	0	1,574
Resultaat voor mutaties reserves	2,222	47	2,175
Saldo mutaties reserves	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	2,222	47	2,175

Programma Onderwijs en Jeugd	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	111	0	111
Onderwijs huisvesting	2,049	3	2,046
Lokaal onderwijsbeleid	1,793	101	1,692
Lokaal jeugdbeleid	778	11	767
Resultaat voor mutaties reserves	4,730	115	4,615
Saldo mutaties reserves	30	0	30
Resultaat na mutaties reserves	4,760	115	4,645

Programma Bouwen, wonen en milieu	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	50	0	50
Ruimtelijke ontwikkeling	1,243	0	1,243
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	3,771	2,731	1,040
Milieu	6,803	7,160	-357
Resultaat voor mutaties reserves	11,867	9,891	1,976
Saldo mutaties reserves	59	33	26
Resultaat na mutaties reserves	11,926	9,923	2,003

Programma Openbare Ruimte	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	379	0	379
Verkeer	3,915	16	3,899
Groen	3,346	86	3,260
Begraafplaatsen	754	427	327
Resultaat voor mutaties reserves	8,393	529	7,864
Saldo mutaties reserves	0	0	0
Resultaat na mutaties reserves	8,393	529	7,864

Programma Vrije tijd	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	71	0	71
Sport	3,751	981	2,770
Recreatie	329	0	329
Cultuur	831	2	829
Resultaat voor mutaties reserves	4,982	982	4,000
Saldo mutaties reserves	0	59	-59
Resultaat na mutaties reserves	4,982	1,042	3,940

Programma Zorg en Welzijn	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	5	0	5
Sociale samenhang en leefbaarheid	2,467	11	2,456
Wmo	8,522	797	7,725
Resultaat voor mutaties reserves	10,994	808	10,186
Saldo mutaties reserves	0	37	-37
Resultaat na mutaties reserves	10,994	844	10,150

Programma Algemene Middelen	2014		
	lasten	baten	saldo
Nieuw beleid	0	0	0
Bedrijfsvoering	2,435	5	2,430
Onvoorzien	50	0	50
Lokale middelen	-294	7,321	-7,615
Algemene uitkering uit gemeentefonds	0	32,173	-32,173
Dividend	81	336	-255
Uitvoering WOZ	686	0	686
Heffing invordering gemeentelijke belastingen	388	46	342
Resultaat voor mutaties reserves	3,348	39,881	-36,533
Saldo mutaties reserves	1,692	2,061	-369
Resultaat na mutaties reserves	5,039	41,942	-36,903

Programma Totaal generaal	2014		
	lasten	baten	saldo
Resultaat voor mutaties reserves	67853	67476	377
Saldo mutaties reserves	1813	2190	377
	69666	69666	

Incidentele baten en lasten

Omschrijving Grootboeknummer	Omschrijving kostensoort	Inkomsten/Uitgaven	Bedrag begroot
Lasten			
Burgemeester en college van B&W	reserveringen (voorz.)	U	72.000,00
Algemene baten en lasten	onvoorzien struct. budgetruimte (vierj. best.plan)	U	670.647,00
Algemene baten en lasten	nog te besteden incidentele budgetruimte	U	566.025,00
Algemene baten en lasten	onderuitputting bested.plan tbv incidenteel	U	-955.025,00
Algemene baten en lasten	taakstelling invoering RUD	U	-162.650,00
Algemene baten en lasten	taakstelling invoering VRD	U	-139.939,00
Mutatie reserves deelprogr. werkgelegenheid	bovenw. voorz: bouw grondexploitatie	U	32.170,00
Mutatie reserves deelprogr. werkgelegenheid	Kunsthonds	U	26,00
Mutatie reserves deelprogr. lokaal onderw ijsbeleid	reservering lokaal onderw ijsbeleid	U	29.937,00
Mut. res. deelprogr. Dorps- en wijkvern. & volksh	bovenw. voorz: bouw grondexploitatie	U	57.040,00
Mut. res. deelprogr. Dorps- en wijkvern. & volksh	Kunsthonds	U	2.405,00
Mutatie reserves deelprogr. financiën	egalitatie verf. uitk. riolering	U	550.000,00
Mutatie reserves deelprogr. bedrijfsvoering	vervangingsinvesteringen	U	1.129.161,00
Saldi van kostenplaatsen	Saldi kostenplaatsen	U	-20.182,00
Saldi van kostenplaatsen	doorber. kp bijkomende personeelskosten	U	31.690,00
Saldi van kostenplaatsen	doorber. kp Bouw en en Wonen	U	-55.978,00
Verkiezingen	overige uitgaven	U	34.000,00
Verkiezingen	vergoeding stembureauleden	U	18.000,00
Verkiezingen	huur stemlokalen	U	4.000,00
Verkiezingen	verspreiden stempassen	U	12.000,00
Verkiezingen	verspr. huis-aan-huis bijtellen/kandidatenlijsten	U	4.000,00
Verkiezingen	representatie, promotie	U	4.000,00
Verkiezingen	ondersteunende verkiezingsprogrammatuur	U	6.000,00
Welzijn algemeen	Bestedingsplan nieuw beleid	U	3.400,00
Welzijn algemeen	subsidie lotgenotengroep st. school Bsmilde	U	4.500,00
Jeugdgezondheidszorg, uniform deel	invoeringskosten decentrale jeugdzorg	U	16.675,00
Zorg/WMO huishoudelijke verzorging	maatschappelijke stage	U	26.730,00
Zorg/WMO huishoudelijke verzorging	invoeringskosten AWBZ	U	77.916,00
Sportzaken algemeen	Bestedingsplan nieuw beleid	U	50.000,00
Economische aangelegenheden	nieuw beleid bestedingsplan	U	8.100,00
Agrarische aangelegenheden	Middenveldtentoonstelling	U	22.908,00
Kerntaken recreatie en toerisme	Bestedingsplan nieuw beleid	U	10.000,00
Alg. ruimtelijk ordeningsbeleid	Bestedingsplan nieuw beleid	U	50.000,00
Groot onderhoud wegverhardingen	Bestedingsplan nieuw beleid	U	13.500,00
Speelvoorzieningen	Bestedingsplan nieuw beleid	U	25.000,00
Riolen en rioolgemalen	opstellen aansluitverordening	U	5.000,00
Riolen en rioolgemalen	optimalisatie maatregelen rioleringsplannen	U	15.000,00
Kerntaken groenvoorzieningen	Bestedingsplan nieuw beleid	U	125.000,00
Politie / Openbare orde en veiligheid	Bestedingsplan nieuw beleid	U	30.000,00
Baten			
Mutatie reserves deelprogr. milieu	afvalstoffenheffing	I	-32.776,00
Mutatie reserves deelprogr. sport	onderhoud gebouwen	I	-59.434,00
Mutatie reserves deelprogr. Wmo	res. BDU-CJG	I	-36.694,00
Mutatie reserves deelprogr. financiën	btw compensatiefonds	I	-253.208,00
Mutatie reserves deelprogr. bedrijfsvoering	vervangingsinvesteringen	I	-888.244,00
Mutatie reserves deelprogr. bedrijfsvoering	reserve huisvesting buitendienst	I	-11.230,00
Bedrijven Investerings Zone	belastingopbrengsten (op producenten 4.01)	I	-53.030,00
Regionale Uitvoerings Dienst	tegemoetkoming overhead RUD	I	-151.875,00
Leges omgevingsvergunningen	overige ontvangsten	I	-1.081,00
			885.484,00

BTW compensatiefonds

De bestemmingsreserve BTW-compensatiefonds is bedoeld om eventuele overschotten of tekorten van compensabele btw te egaliseren.

Vanaf 2014 maakt BCF onderdeel van het exploitatieresultaat. Voor de jaren 2014 t/m 2017 moet i.v.m. extra onttrekkingen ongeveer € 400.000 beschikbaar blijven. Het overblijvende saldo in 2017 van € 173.000 kan vrijvallen, waarmee de reserve kan worden opgeheven.

De onderstaande tabel geeft het verloop weer van de bestemmingsreserve.

BTW-compensatiefonds (Bedragen x € 1.000)	2014	2015	2016	2017
Toevoegingen	-	-	-	-
Verminderen	253	125	75	25
Saldo reserve	398	273	198	173

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Voor een goed inzicht van de in de begroting 2014 opgenomen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is in onderstaande tabel het totaaloverzicht van deze kosten opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Soort verplichting	Voorziening	Exploitatielast
Fpu ambtenaren		60
Uitkering ex wethouders		190
Wachtgeld ambtenaren		22
Outplacement		200
Voorziening APPA	72	72
APPA-verzekering		37
Totaal	72	581

Overzichten

In onderstaande tabellen staan de boekwaarden investeringen, de stand van de geldleningen, de reserves en voorzieningen per 31 december 2014 alsmede de standen van de algemene B-reserve en de bestemmingsreserve Leefbaarheid.

Investeren

Bedragen x € 1.000)

Boekwaarden investeringen	1-1-2014	31-12-2014
Vaste activa:		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa	75.684	71.673
Investeren met een economisch nut	67.294	63.904
Investeren met een maatschappelijk nut	8.390	7.769
Financiële vaste activa	4.673	3.896
Deelnemingen	144	144
Leningen aan woningbouwcorporaties	1.997	1.924

Boekwaarden investeringen	1-1-2014	31-12-2014
Overige langlopende geldleningen	2.503	1.803
Activa in eigendom van derden	29	25
Vorraden	17.035	17.035
Totaal	97.392	92.604

Geldleningen en waarborgsommen

(Bedragen x € 1.000)

Geldleningen	
Stand per 1-1-2014	31.957
Bij: op te nemen 2014	0
Af: aflossingen 2014	2.537
Stand per 31-12-2014	29.420

Waarborgsommen	
Stand per 1-1-2014	6
Bij: op te nemen 2014	0
Af: aflossingen 2014	0
Stand per 31-12-2014	6

Reserves en voorzieningen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 1 januari 2014	Vermeerde- ringen wegens bijboeking van rente	Overige vermeer- deringen	Verminde- ringen (zoals beschik- kingen en bijdragen)	Saldo op 31 december 2014
Algemene reserves:					
A - Reserve					
Algemeen Weerstandsvermogen	3.782				3.782
- € 90,75 per inwoner.					
- Opbrengst aandelen Bouwfonds	2.026				2.026
(bespaarde rente compenseert verlies dividend)					
- Verk. aandelen Essent	8.309				8.309
(bespaarde rente compenseert verlies dividend)					
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	822	7			829
B - Reserve					
Vrij besteedbaar	2.574	-			2.574
Rekeningresultaat					-
Totaal algemene reserves	17.513	7	-	-	17.520
Bestemmingsreserves:					
Leefbaarheid	1.852	-			1.852
Bovenwijkse voorzieningen	457		89		546
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan	32				32
Kunsthonds	3		2		5
Verplaatsen/verbouw openbare werken Westerb	223	4		11	216
Ruimtelijke plannen	14				14
Dienstverleningsprogramma	284				284
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	529		26		555
Afkoopsom RGSHG (woningaanpassing)	3				3
Best.res. Gezondheidszorg vm Beilen	41	1			42
Conjunctuurreserve (C-reserve)	2.534				2.534
Waterplan	317				317
Onderwijs groepsafhankelijk	7				7
Onderhoud buitenkant onderwijs	131				131
Lokaal onderwijsbeleid	260		30		290
Onderhoud gebouwen	461			59	402
Egalisatie verfijningsuitkering riolering	1.869		550	909	1.510
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	111			111	-
Kosten bodemsanering	3				3
Vervangingsinvesteringen	1.289		1.129	888	1.530
Personeel/organisatiestructuur	260				260
B.t.w. Compensatiefonds (BCF)	651		395	512	534
Totaal bestemmingsreserves	11.331	5	2.221	2.490	11.068
Voorzieningen					
APPA-regeling	776		72		848
Frictiekosten Alescon	2				2
Voorziening Inburgering	44				44
Totaal voorzieningen	822	-	72	-	894
TOTAAL-GENERAAL	29.666	12	2.293	2.490	29.482

Verloop B-reserve (bedragen x € 1000) *

Stand per 1 januari 2013			3.742
2013			
<i>Toevoeging</i>			
Rente 2013	56		
<i>Beschikkingen:</i>			
Overheveling budgetten van 2012 naar 2013 (Raad 01-11-2012)		800	
Restant bijdrage Beilen-Centrum (afronding Markt) Hiervan wordt € 20.000 gebruikt als dekking voor de herinrichting Markt-Nassaukade.		44	
Herinrichting Markt-Nassaukade Gebied A (Raad 31-03-2011)		6	
Restant Herinrichting Hoofstraat Hooghalen (Raad 27-10-2011)		196	
Restant Voorbereidingskrediet geluidswal Spier (Raad 27-10-2011)		12	
Herinrichting A. Pauwstraat te Hoogersmilde (Raad 31-03-2011)		17	
Voorber. Krediet Ontsluiting Zuidmaten (Raad 31-01-2013)		80	
Groenbeleidsplan Hoogersmilde, Hooghalen en Smilde (BenW 29-01-2013)(Raad 28-02-2013)		50	
Renoveren Sanitaire Voorziening Hoogersmilde (BenW 29-01-2013)(Raad 28-02-2013)		19	
Voorjaarsnota 2013 (BenW 03-06-2013) (Raad 27-06-2013)	10.668	-14	
Nog besluitvorming nodig:			
Sluiting spoorwegovergang		25	
Vermoedelijke stand per 1 januari 2014	67	1.235	2.574
2014			
<i>Toevoeging</i>			
Rente 2014	0		
<i>Beschikkingen:</i>			
Nog besluitvorming nodig:			
Vermoedelijke stand per 31 dec 2014	0	0	2.574

*)In deze tabel is al rekening gehouden met de uitvoering van een aantal (raads)besluiten die in de periode 2013-2014 van invloed zijn op de omvang van deze reserve. Ook met mogelijk nog te nemen (raads)besluiten is al rekening gehouden.

Verloop bestemmingsreserve Leefbaarheid (bedragen x € 1000) *

Stand per 1 januari 2013			2.289
2013			
Toevoeging			
Rente 2013	56		
2013			
Beschikking:			
Bloemrijke akkers in Drenthe (raad 31-03-2011)		8	
Vorbereidingskrediet Structuurvisie Westerbork (Raad 26-03-2009)(vijn 2010)		85	
Bijdrage herstel Stefanuskerk (raad 26-11-2009)		50	
Herinrichting Hoofdstraat Hooghalen (BenW 27-09-2011) (raad 27-10-2011)		199	
Fietspad Balinge-Witteveen (Raad 28-06-2012)		30	
Bijdrage Buurthuis Holthe-Lieving-Makkum (Raad 31-01-2013)		30	
Verbouw/dorpshuis de Weidehoek te Wijster (BenW 23 maart 2010) (Raad 29-09-2011)		75	
Herinrichting A. Pauwstraat te Hoogersmilde (Raad 31-03-Subsidie BrinkBaru (BenW 07-05-2013)(Raad 30-05-2013)		17	
Voorjaarsnota 2013 (BenW 03-06-2013) (Raad 27-06-2013)	11	10	
Nog besluitvorming nodig:			
Vermoedelijke stand per 31 december 2013	67	504	1.852
2014			
Toevoeging			
Rente 2014	0		
2014			
Beschikking:			
Nog besluitvorming nodig:			
	0		
Vermoedelijke stand per 31 december 2014	0	0	1.852

* In deze tabel is al rekening gehouden met de uitvoering van een aantal (raads)besluiten die in de periode 2013-2014 van invloed zijn op de omvang van deze reserve. Ook met mogelijk nog te nemen (raads)besluiten is al rekening gehouden.

Financieringsstructuur

Financieringsstructuur per 1-1-2014 (Bedragen x € 1.000)

	Bedrag	Bedrag
Boekwaarde investeringen		97.392
Reserves en voorzieningen	29.666	
Geldleningen en waarborgsommen	31.963	
		61.629
Financieringstekort		35.763

EMU saldo / Wet hof

Binnen de Economische en Monetaire Unie (EMU) zijn afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Een van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van de deelnemende landen; het EMU tekort. Het EMU tekort is het begrotingstekort van de totale collectieve sector (rijk, lagere overheden en de sociale fondsen). Afgesproken is dat de tekorten van de decentrale overheden niet meer dan een 0,5% van het bruto binnenlandsproduct (bbp) mag zijn. Dit is geregeld in de Wet houdbaarheid financiën (Wet hof)

Het rijk zag zich genoodzaakt maatregelen te treffen en wilde meer inzicht in de ontwikkeling van het EMU-saldo bij de lokale overheden. Hiervoor is een goede informatievoorziening essentieel. Gemeenten moeten daarom het EMU-saldo van het voorafgaande jaar, het actuele begrotingsjaar en het volgende jaar opnemen in de begrotingsstukken. Het berekende EMU-saldo geeft de omvang weer van ons aandeel in het totale collectieve EMU-saldo.

De tabel op de volgende pagina geeft de ontwikkeling aan van ons gemeentelijke EMU-saldo over de periode 2013 – 2015.

Omschrijving	2013	2014	2015
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2013, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2014	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2014
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-514	340	-500
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.149	4.016	4.000
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie			
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	8.226	4.475	4.500
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen			
10 Lasten i.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-4.591	-119	-1.000

Uitgangspunten meerjarenraming

Het beleidskader voor 2014 is ook voor de begroting 2015-2017 van toepassing.

De financieel-technische uitgangspunten voor de meerjarenraming betreffen:

- De basis is de conceptbegroting 2014 inclusief de bezuinigingen van 2014. Voor 2015 staat nog een bezuinigingstaakstelling van € 180.000.
- De eerste jaarschijf is gelijk aan de jaarbegroting.
- Voor loonontwikkeling wordt een percentage gehanteerd van 1% voor 2015, 1,5% voor 2016 en 2% voor 2017.
- Een stijging van de sociale lasten voor de werkgever per jaar van 0,5% van het bruto jaarsalaris.
- Voor prijsontwikkeling een percentage van 0%, met een uitzondering voor de bij 3.3 aangegeven onderdelen.
- Toepassing van volume mutaties.
- Trendmatige tariefsverhoging op de OZB, Woonforenzen en Toeristenbelasting van 2%.
- Kostendekkende leges voor de omgevingsvergunning.
- Trendmatige tariefsverhoging op de overige belastingen en leges van 2%.
- Rentepercentage van 3%.
- Voor de gemeenschappelijke regelingen en de grote gesubsidieerde instellingen wordt een gemiddelde jaarlijkse verhoging van 2 % aangehouden.
- Een bijdrage uit de bestemmingsreserve BTW compensatiefonds wordt afgebouwd:
2014: € 175.000
2015: € 125.000
2016: € 75.000
2017: € 25.000
- In verband met opvang van het vervallen van de verfijningsuitkering riolering uit het gemeentefonds wordt jaarlijks tot en met 2018 een bedrag van € 100.000 structureel opgenomen.
- Er is rekening gehouden met de verwachte verkiezingen en de organisatie van de Middenveldtentoonstelling in de betreffende jaren.

(Meerjarig)begrotingsresultaat

In de onderstaande tabel staat de meerjarige prognose (periode tot en met 2017) voor de vrij te besteden bestedingsruimte en de onvoorziene uitgaven.

In de daarop volgende tabel staan cumulatief de prognoses opgenomen voor de ontwikkelingen (mutaties) in de jaren 2015, 2016 en 2017. Als basis dient de begroting 2014.

Bestedingsruimte (basis)	2014	2015	2016	2017
a. Onvoorziene uitgaven	50	50	50	50
b. Structurele bestedingsruimte:	750	750	750	750

MUTATIES t.o.v. voorgaand jaar
(+ =nadeel // - = voordeel)

Programma	Deelprogramma	Toelichting	U / I	2015	2016	2017
Burger en bestuur	Dienstverlening	Verkiezingen	U	41	41	-41
	Dienstverlening	Audit GBA	U	0	-10	10
	Dienstverlening	Lasten en baten secretarie-leges (incl. afdracht)	I /U	-13	27	49
				28	58	18
Werk en inkomen	Inkomen en Re-integratie	Participatie budget	U/I	27	0	0
	Nieuwkomers	Vluchtelingenwerk	U	-2	-1	-1
	Werkgelegenheid	Middenveldtentoonstelling	U	22	0	0
	Werkgelegenheid	Alescon bijdrage	U	35	0	0
				82	-1	-1
Veiligheid	Openbare orde en veiligheid	Leges APV en evenementen	I	1	1	1
	Brandweer	Bijdrage veiligheidsregio	U	81	-6	-8
				82	-5	-7
Onderwijs en Jeugd	Lokaal onderwijs beleid	Leerlingenvervoer	U/I	-27	-28	-29
	Lokaal jeugdbeleid	bijdrage onderhoud/expl. jeugdvoorzieningen	U	-1	-1	-1
	Lokaal jeugdbeleid	Subsidie SPMD	U	-5	-5	-5
				-33	-34	-35
Bouwen wonen en milieu	Dorps- en wijk- vernieuwing & volkshuisvesting	Grondzaken woningbouw incl. verspreide gronden	U/I	27	9	-36
	Dorps- en wijk- vernieuwing & volkshuisvesting	Leges omgevingsvergunning	I	0	19	19
	Milieu	Kosten RUD	U	-75	-71	10
	Milieu	Lasten afvalstoffenheffing / reinigingsheffing	U	8	-48	-50
	Milieu	Riolen en rioolgemalen	U/I	38	381	-7
				-2	290	-64
Openbare ruimte	Groen	Toepassing volume-uitbreiding	U	-50	-50	0
	Verkeer, groen en begraafplaatsen.	Tariefstijging (Alescon) onderhoud	U	-36	-37	-4
	Begraafplaatsen	Baten begraafrechten	I	8	8	7
	Verkeer	Baten gebruik gemeentegrond	I	-4	4	-4
				-82	-75	-1
Vrije tijd	Sport	Vervoer gymnastiek van de basisscholen	U	-1	-1	0
	Sport	Diverse verhuren	I	6	6	6
	Sport	Entreegelden zwembaden	I	7	7	7

Programma	Deelprogramma	Toelichting	U / I	2015	2016	2017
	Sport	Exploitatievergoeding geprivatiseerde sportaccommodaties	U	-7	-8	-8
	Sport	Groenonderhoud sportvelden	U	-2	0	0
	Recreatie	Recreatieschap en ontwikkeling Tip	U	-2	-2	-3
	Cultuur	Gesubsidieerde instellingen	U	-14	-14	-14
				-13	-12	-12
Zorg en welzijn	Sociale samenhang en leefbaarheid	Gesubsidieerde instellingen	U	-30	-35	-35
	WMO	Jeugdgezondheidszorg	U	15	14	-2
	WMO	WMO/WVG voorzieningen	U	-1	-11	14
	WMO	WMO/Huishoudelijke verzorging	U/I	-60	-3	0
				-76	-35	-23
Algemene middelen	financiën	Structurele bestedingsruimte	U	-750	-750	-750
	financiën	Incidentele bestedingsruimte	U	-63	0	0
	financiën	Taakstelling RUD en de veiligheidsregio	U	41	70	-10
	financiën	Algemene Uitkering	I	-1488	344	10
	financiën	Baten OZB, toeristen- en forensenbelasting	I	100	101	133
	financiën	Dividend	I	-21	0	0
	financiën	BTW compensatiefonds	U/I	-128	-50	-50
	financiën	Egalisatie verfijninguitkering riolering	U	-100	-100	-100
	bedrijfsvoering	Vervangingsinvesteringen	U	0	-11	-12
				-2409	-396	-779
Diversen	Diversen	Salarissen en sociale lasten, inclusief inhuur derden en onkostenvergoeding	U	-147	-273	-348
		salarissen ca voormalig personeel	U	212	74	79
		Verhuur MFA's.	I	4	4	4
		Vrijvallende kapitaallasten	U	76	76	94
		Renteontwikkelingen	U/I	-20	0	0
				<u>125</u>	<u>-119</u>	<u>-171</u>
		Saldo		<u>-2298</u>	<u>-329</u>	<u>-1075</u>
				<i>Nadelig</i>	<i>Nadelig</i>	<i>Nadelig</i>

Meerjarenraming 2015-2017

Bij het opstellen van ons coalitieakkoord (2011-2014) gingen wij uit van een bezuinigingstaakstelling van € 6 miljoen. Hiervan is tot en met 2013 € 5 miljoen ingevuld. Aanvullend hierop hebben wij voor 2014 bijna € 0,5 miljoen aan bezuinigingen ingevuld. Deze maatregelen zijn meerjarig verwerkt in de financiële cijfers.

Op grond van deze bezuinigingsstappen, de huidige inzichten, economische ontwikkelingen, de bestuursafspraken en de vastgestelde uitgangspunten zoals opgenomen in de perspectiefnota is het financieel perspectief geactualiseerd.

De basis hiervoor was de voorjaarsnota 2013 en de ontwikkelingen in de algemene uitkering van de junicirculaire. Ook is rekening gehouden met verwachte conjuncturele ontwikkelingen. Zoals lagere opbrengsten leges omgevingsvergunning in verband met achterblijvende bouwactiviteiten.

Voor ons aandeel in de verwachte aanvullende rijksbezuiniging van € 6 miljard hebben wij binnen de algemene middelen rekening gehouden.

Deze nieuwe meerjarenraming geeft een richting aan de ontwikkeling van onze begrotingspositie voor de komende jaren.

2015: €	2.297.650	Nadelig
2016: €	328.900	Nadelig
2017: €	1.075.438	Nadelig
Totaal: €	3.701.988	Nadelig

Tekort op de meerjarenraming

Voor 2014 kunnen wij een sluitende begroting presenteren. Waarin een structurele ruimte aanwezig is van ruim € 1 miljoen. Hieruit moeten de structurele bestedingswensen en kan het verwacht aandeel in de extra rijksbezuinigingen worden bekostigd.

Voor 2015 wordt het saldo circa € 2.3 miljoen negatief. Dit wordt vooral veroorzaakt door een lagere algemene uitkering van € 1,5 miljoen, een structurele bestedingsruimte van € 750.000 terwijl hiertegenover maar een vrijval van € 76.000 aan kapitaallasten staat. Dit laatste werk ook door in de jaren 2016 en 2017.

In onze meerjarenraming hebben wij nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de herijking van het gemeentefonds en de effecten van drie transities, de AWBZ begeleiding, Participatiewet en Jeugdzorg. Het rijk veronderstelt dat de gemeenten de rijkskortingen kunnen opvangen door doelmatiger en efficiënter om te gaan met de uitvoering van deze taken.

Financieel toezicht

De resultaten van de meerraming 2014-2017 hebben geen gevolgen voor het provinciale financiële toezicht. Voor wat betreft het financiële toezicht geldt als uitgangspunt dat om onder het repressieve toezicht te vallen het begrotingsjaar materieel sluitend moet zijn. Is dit niet zo dan moet de meerjarenbegroting op enig moment materieel sluitend zijn.

Voor ons geldt dat de begrotingsjaar 2014 sluitend is. Waarbij wij zelfs al rekening gehouden hebben met ons aandeel de verwachte rijksbezuiniging van € 6 miljard.

Vanaf 2015 zijn echter aanvullende maatregelen nodig om de toekomstige tekorten te dekken.

Er is al een traject in gang gezet om de nieuwe raad van 2014 in de gelegenheid te stellen om hiervoor de nodige besluiten te nemen.

Meerjarenbegroting 2014 - 2017

Programma Burger en Bestuur	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Lokale democratie Dienstverlening	908,408 1,718,927	0 510,578	908,408 1,668,528	0 488,443	908,408 1,645,981	0 523,891	908,408 1,709,589	0 605,309
Totaal Burger en Bestuur	2,627,335	510,578	2,576,936	488,443	2,554,389	523,891	2,617,997	605,309
Programma Werk en inkomen	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Werkgelegenheid	2,600,545	2,370,485	2,630,394	2,430,434	463,747	263,787	657,760	457,800
Inkomen en Reïntegratie	14,221,717	11,977,310	12,907,440	10,724,841	12,910,769	10,724,841	12,915,014	10,724,841
Nieuwkomers	169,859	0	171,365	0	172,486	0	173,576	0
Inkomensondersteuning	1,729,282	364,000	1,729,108	364,000	1,729,108	364,000	1,729,108	364,000
Totaal Werk en inkomen	18,721,403	14,711,795	17,438,307	13,519,275	15,276,110	11,352,628	15,475,458	11,546,641
Programma Veiligheid	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Openbare orde en veiligheid	430,289	47,335	400,289	48,270	400,289	49,223	400,289	49,959
Rampenbestrijding	217,681	0	217,681	0	217,681	0	217,681	0
Brandweer	1,573,779	0	1,490,559	0	1,481,843	0	1,485,141	0
Totaal Veiligheid	2,221,749	47,335	2,108,529	48,270	2,099,813	49,223	2,103,111	49,959
Programma Onderwijs en Jeugd	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Onderwijs huisvesting	2,128,444	3,155	2,104,654	3,155	2,080,873	3,155	2,037,689	3,155
Lokaal onderwijsbeleid	1,823,019	100,525	1,797,717	100,737	1,826,643	100,737	1,856,671	100,737
Lokaal jeugdbeleid	808,675	11,485	789,061	11,604	794,548	11,724	800,147	11,809
Totaal Onderwijs en Jeugd	4,760,138	115,165	4,691,432	115,496	4,702,064	115,616	4,694,507	115,701
Programma Bouwen, wonen en milieu	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Ruimtelijke ontwikkeling	1,292,601	60	1,242,601	62	1,242,601	63	1,242,601	64
Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	3,830,823	2,730,652	3,527,151	2,456,246	4,197,116	3,156,633	2,848,401	1,793,240
Milieu	6,803,026	7,192,715	6,796,917	7,158,375	6,834,905	7,458,767	6,605,990	7,183,111
Totaal Bouwen, wonen en milieu	11,926,450	9,923,427	11,566,669	9,614,683	12,274,622	10,615,463	10,696,992	8,976,415

Programma Openbare Ruimte	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Verkeer	4,168,991	16,215	4,141,267	12,756	4,100,538	16,297	4,076,731	12,839
Groen	3,470,642	85,942	3,425,403	86,274	3,507,267	86,572	3,508,753	86,897
Begraafplaatsen	753,563	427,108	746,856	434,920	750,889	442,886	749,171	450,160
Totaal Openbare Ruimte	8,393,196	529,265	8,313,526	533,950	8,358,694	545,755	8,334,655	549,896
Programma Vrije tijd	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Sport	3,812,369	1,040,064	3,767,930	1,053,314	3,770,895	1,066,779	3,797,981	1,080,265
Recreatie	338,593	15	331,112	15	333,590	15	336,153	15
Cultuur	830,832	1,839	844,859	1,861	859,160	1,884	873,739	1,907
Totaal Vrije tijd	4,981,794	1,041,918	4,943,901	1,055,190	4,963,645	1,068,678	5,007,873	1,082,187
Programma Zorg en Welzijn	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Sociale samenhang en leefbaarheid	2,470,620	10,823	2,497,354	10,926	2,531,741	11,034	2,566,801	11,143
Wmo	8,523,870	833,452	8,591,943	855,867	8,591,920	855,867	8,579,994	855,867
Totaal Zorg en Welzijn	10,994,490	844,275	11,089,297	866,793	11,123,661	866,901	11,146,795	867,010
Programma Algemene middelen	2014		2015		2016		2017	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Financiën	1,474,450	41,037,838	2,517,021	39,499,657	3,438,513	39,894,114	4,521,041	39,986,830
Bedrijfsvoering	3,564,965	904,374	3,595,018	801,229	3,598,252	730,944	3,559,042	675,535
Saldo rekening na bestemming	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Algemene middelen	5,039,415	41,942,212	6,112,039	40,300,886	7,036,765	40,625,058	8,080,083	40,662,365
Totaal generaal	69,665,970	69,665,970	68,840,636	66,542,986	68,389,763	65,763,213	68,157,471	64,455,483
Saldo na bestemming producten		0		-2,297,650		-2,626,550		-3,701,988
Begrote bezuinigingstaakstelling 2015				180.000		180.000		180.000
Saldo inclusief bezuinigingen				-2.117.650		-2.446.550		-3.521.988